

GROBARJI

V eni zadnjih števil Novega glasa sem prebral uvodnik o strašnem breznu, v kateri pada slovenska višja srednja šola na Goriškem. Pisec uvodnika se je spraševal, kako je mogoče, da se Slovenci po končani nižji srednji šoli odločajo za vpis v višje italijanske šole.

Gotovo ima vsak svoje razloge, da se za to odloči. Gotovo. A slovenstva na Primorskem nismo ohranjali s takimi izbirami in odločitvami. Za slovensko šolo in slovenstvo smo se odločali za veliko višjo ceno. Včasih tudi za ceno službe, stanovanja, življenja. In danes, ko nam to ni potrebno, se z največjo lahkoto slovenski šoli sami odpovedujemo. Jo zapiramo. Da, zapiramo. Z vsemi posledicami, ki jih to prinaša. Tudi za tiste, ki bi se zanj radi odločali. Za enega, dva ali tri dijake je namreč ne moremo ohraniti. Zato jo tudi za te dijake zapiramo. Sami. Tako da se odločamo za italijansko šolo.

Ko sem izvedel za konkretne podatke, koliko je takih dijakov, me je zmrzilo. Da. Grozno je to, da se sam odpoveš temu, za kar so generacije pred teboj žrtvovale, krvavele. Pa še huje: istočasno, ko se odpoveduješ tej sveti pravici, te ni prav nič sram, da prejemaš kruh na ustanovi, kateri režeš korenine s tem, da dopuščaš, da se tvoji otroci odpovedujejo prav tej slovenski šoli, na kateri prejemaš plačo. In morda veljaš med svojimi rojaki za uglednega državljanca, morda ti ta slovenska raja daje celo mandat, da jo upravljaš, da jo zastopaš, da jo vidiš.

Ne vem, kaj je narobe pri tolikih mojih sorojakih. Pravijo, da jih je na Goriškem približno polovica. Žalosten sem, da pripadam temu plemenu. Da, plemenu. Ker narod to gotovo ni.

Izstopil bi iz te skupnosti - je rekel skladatelj Obald Vrabec - ob podobni situaciji. Ni izstopil. A je od nas odšel zamorjen in zagrenjen.

Z žalostjo v srcu, a prepričani, da delamo prav, objavljamo pismo našega bralca, ki je po svoje odgovor na naš nedavni uvodnik o slovenski šoli pri nas, obenem pa tudi grenko pisanje človeka, ki mu ni vseeno, kam plove naša šola. Skoraj odvečno se zdi ponovno zatrjevanje, da smo še vedno prepričani o temeljnem poslanstvu naše šole, brez katere si ne znamo predstavljati obstoja slovenske narodne manjšine v Italiji. Pa vendar nas navdaja grenkoba, ko ugotavljamo, da prav ta slovenska šola vse manj zanima naše izvoljene predstavnike in vse manj tudi starše šoloobveznih otrok. Vprašujemo se seveda tudi, koliko naša šola sploh še zanima naše šolnike, saj se na naše pisanje ni oglasil niti eden izmed njih, kar govori o naši "znani gluhi lozi", a tudi o tem, da si nihče več na glas ne upa reči o naši šoli ničesar, razen praznih in zato seveda lepih besed. Šola je v globoki krizi, če že ni v komi, o čemer pričajo podatki o vpisu skoraj polovice dijakov srednje šole Trinko v italijanske višje šole.

Mar res nikomur ni več mar za našo skupno prihodnost, ki je ni brez dobre šole?

Predstavitev knjige "Zgodba o zakonu" Jožeta Šušmelja

"Zgodba s srečnim koncem"

Diplomat je od blizu spremljal pot zaščitnega zakona za slovensko manjšino

Prejšnji teden so v dvorani Pokrajinskih muzejev v Gorici predstavili knjigo državnega podsekretarja na Zunanjem ministrstvu RS in diplomata Jožeta Šušmelja Zgodba o zakonu, v kateri avtor opisuje dolgo pot sprejemanja zakona 38/2001 za zaščito slovenske narodne skupnosti v Italiji. Tako zastopniki krovnih organizacij kot Založništva tržaškega tiska in urednik Primorskega dnevnika so na dobro obiskani prireditvi poudarili izjemen pomen zaščitnega zakona za našo manjšino, ki sicer gotovo ni najboljši, a je vsekakor dobra osnova za prihodnost naše narodne skupnosti v Italiji.

/ stran 10

Z leve: Ace Mermolja, Bojan Brezigar, Jože Šušmelj, Rudi Pavšič, Sergij Pahor in Marko Marinčič (Foto DPD)

Izjava Sveta slovenskih organizacij

Zamrznjeni prispevki za manjšino

Izvršni odbor SSO odločno protestira v zvezi s postopkom na četrtkovi avdiciji pred 3. svetovalsko komisijo deželne sveta Furlanije-Juljske krajine, ki je privedel do novega zastoja v izplačevanju letošnjih državnih prispevkov. Predstavniki krovnih organizacij, ki so več let zastoj delali v posvetovalni komisiji za delitev državnih sredstev za kulturno in športno dejavnost slovenske manjšine v Italiji, so morali odgovarjati članom tretje svetovalske skupine, češ da samovoljno delijo prispevke in kršijo ustaljene kriterije podeljevanja. To se je zgodilo tik pred zapadlostjo mandata omenjene komisije in daje slutiti, da nanjo hočejo vreči senco pristranskega delovanja.

SSO s svoje strani zavrača vsa sumničenja in izreka zaupnico svojim zastopnikom v deželni komisiji za požrtvovalno in odgovorno nalogo, ki sta jo v njej opravila. Isto velja tudi za ostale

člane. SSO obenem poziva pristojne deželne organe, da čimprej obnovijo omenjeno komisijo in poskrbijo za čimprejšnje izplačilo letošnjih državnih prispevkov.

ZAKAJ TAKO? KOMU TO KORISTI?

SSO odločno obsoja ravnanje deželnih organov, ki so dopustili, da se je avdicija tretje svetovalske skupine sprevrgla v obtožnico proti delu dosedanje posvetovalne komisije, zadolžene za porazdelitev sredstev, namenjenih slovenski manjšini. Že dejstvo, da je do avdicije sploh prišlo, pričča, da je v 3. svetovalski skupini prevladalo nezaupanje v delo komisije. To je toliko bolj nerazumljivo, ker je komisija do sedaj delala po preizkušeni metodi in brez nesoglasij z deželno vlado. Postopek je bil naslednji: pristojni deželni urad je zbral prijavljene prošnje slovenskih ustanov in društev in izločil tiste, ki formalno niso bile v skladu s

pravilnikom ali pa so bile predložene z zamudo. Šele nato so prošnje prišle pred komisijo, v kateri sta, poleg štirih predstavnikov krovnih, še dva strokovnjaka. Ti so prošnje pregledali in ocenili ter v dogovoru s predstavnikom deželne administracije (visok deželni funkcionar je doslej vedno bil prisoten na zasedanjih komisije in jamčil za spoštovanje kriterijev) opremili s predlogom za financiranje. Na podlagi tega predloga je potem dokončno sklepal deželni odbor, ki je edini bil za to pristojen in torej tudi odgovoren. Nesporno je torej, da je komisija imela zgolj vlogo posvetovalnega organa, poklicana zato, ker je pač poznala položaj in potrebe slovenskih organizacij, katerim so materialna sredstva bila namenjena. Doslej je to nalogo opravljala dovolj strokovno in brez neposrednega vmešavanja politike. Zaradi tega tudi ni bilo pritožb, deželni

odbor pa je - povečini brez popravkov - v celoti odobril predloge. To je bil tudi znak zaupanja v smotno uporabo sredstev.

Avdicija pravzaprav ni bila potrebna, saj bi bilo dovolj pregledati obstoječe dokumente in preučiti njihovo vsebinsko vrednost. Vsi namreč vemo, kaj se skriva za dokumentirano dejavnostjo nekaterih, ki so se pritožili. Če pa je morala komisija zares pristati v avdicijo, bi na vprašanja deželnih svetovalcev morali odgovarjati v prvi osebi tudi odbornik sam ter deželni funkcionarji. Na avdiciji pa so predstavniki krovnih organizacij ostali in sami so morali odgovarjati na vprašanja deželnih svetovalcev. Bili so praktično postavljeni na zatožno klop. To pa je nesprejemljivo in vzemirja slovensko manjšinsko javnost. Ne gre namreč samo za neprijazno (in nehvaležno) gesto proti članom komisije, ampak tudi za njeno dejansko razvrednotenje. Kaj se za tem skriva, ni jasno.

/ stran 2

Aktualno

Predsednika krovnih organizacij SSO in SKGZ Sergij Pahor in Rudi Pavšič sta v torek, 24. t.m., pisala predsedniku poslanske zbornice Pierferdinandu Casiniju, ki se namerava v začetku marca pokloniti žrtvam v Gonarsu, Rižarni in pred "fojbo" pri Bazovici, naj se pokloni tudi bazoviškimi junakom ob spomeniku na bazovski gmajni. Predsednika sta se s pismom pridružila pobudi županov Doline, Zgonika in Repentabra.

Intervju

Duhovnik dr. Mitja Bregant o svoji pestri življenjski poti. (stran 3)

Razmišljanje

Akademik France Bernik o slovenski kulturi in Evropi. (stran 7)

02 Alojz Tul POLITIČNA ZLORABA EKSODUSA IN FOJB

05 učenci osnovne šole J. Abram iz Pevme NEPOZABNO SREČANJE Z NADŠKOFOM

06 Marjan Drobež NOVA KNJIGA MAG. SLAVICE PLAHUTA

07 PREDSTAVITEV "PORTRETOV" NA DUNAJU IN...

15 Igor Gregori ZALOŽBA MLADIKA PREDSTAVILA NOVO KNJIGO

Ob razglasitvi spominskega dne Politična manipulacija eksodusa in fojb

Italijanska poslanska zbornica je minulega 11. februarja glasovala za zakon, ki razglasa 10. februar za dan spomina na množično izselitev italijanskega prebivalstva iz Istre, z Reke in Dalmacije (Zadra) in na žrtve fojb med drugo svetovno vojno in po njej. Zadevni zakonski predlog je že lani ob tem času vložil najprej tržaški poslanec Nacionalnega zaveznitstva Menia, kmalu nato pa še skupina poslancev Levih demokratov (Fassino, Violante, Maran). Poslanec Menia je za dan spomina predlagal 10. februar (dan podpisa mirovne pogodbe med Italijo in 20 zavezniki in pridruženimi silami leta 1947 v Parizu, ki je med drugim zarisala tudi novo razmejitev med Italijo in Jugoslavijo ter Italijo in Francijo, na podlagi katere je Italija izgubila Istro in odstopila Franciji manjše okrožje Briga in Tende). Levi demokrati pa so predlagali 20. marec, ko je zadnja ladja odpeljala begunce iz Pulja. Tik pred začetkom razprave v zbornici pa je poslanec Menia predstavil še dopolnilni predlog, po katerem naj se dan spomina raztegne tudi na žrtve fojb. Levica nekaj časa ni soglašala s povezavo eksodusa in fojb, nazadnje pa je povsem popustila in pristala na ome-

njeno povezovanje, čeprav gre za dva različna pojva.

Ob sprejemanju zakona o spominskem dnevu so se politično razpršili številni poslanci različnih strank in v glavnem pritrjevali stališču desnice, da so bili Italijani ob "vzhodni" meji žrtev slovanskega komunizma in nacionalizma, medtem ko fašističnega režima, ki je prek državnega aparata preganjal primorske Slovence in istrske Hrvatke ter brez vojne napovedi napadel Jugoslavijo in priključil italijanski državi del Slovenije (Ljubljansko pokrajino), sploh niso omenjali, kakor da se ni nič hudega zgodilo okupiranim krajem in ljudem. Takšno zamolčevanje zgodovinskih dejstev je nemalo presenetilo tako zamejsko slovensko javnost kot politične kroge v sami Sloveniji. Res je, da vsakdo ima pravico se spominjati svojih žrtev, vendar ni dopustno izkrivljati dejstva in vso krivdo pripisati drugim. Že sama postavitev dneva podpisa mirovne pogodbe za nacionalni dan žalovanja je dvoumna poteza, kajti pogoji omenjene pogodbe so bili posledica odgovornosti fašistične Italije v zadnji vojni.

Vprašati se je tudi treba, čemu takšna "zgodovinska" ofenziva tik pred vstopom

Slovenije v Evropsko unijo in ob očitnem sprenevedanju zgodovinske in politične stvarnosti, kakor da bi hoteli s tem prikazati Slovenijo in Hrvaško kot glavna krivca za tragedijo fojb in eksodusa. Tako so objektivno v dobrši meri izvotlili pozitivnost dejanja notranje sprave, ki je bil namen do ločitve dneva spomina. Kot rečeno, vsakdo ima pravico do obhajanja svojega spomina, toda zgolj enostransko utemeljevanje razlogov in dogodkov ne more prispevati k splošnemu pomirjenju duhov, ker ne upošteva odgovornosti vseh vpletenih strani pri dogodkih v zvezi z zadnjo vojno. V tem pogledu je, recimo, nevzdržna trditev, da so bili ljudje pomorjeni v breznihih zgolj zaradi tega, ker so bili Italijani in so to hoteli tudi ostati.

Med Slovenci v Italiji in v Sloveniji še vedno odmeva izjava vsedravnega tajnika Levih demokratov poslanca Fassina, da je dogajanje z Istro med vojno in po njej pogojeval "slovenski nacionalizem", kar je doslej zatrjevala le italijanska desnica. Takšno nekritično sprejemanje stališč desnice s strani glavnega dediča nekdanje KPI odslkava nenačelno hlastanje po volilnem konsenzu. Ali je to perspektivna politika, bodo vsekakor imeli priložnost povedati tudi volivci.

Aljoz Tul

Izraelska vlada je prepričana, da atentat, v katerem je palestinski samomorilec v Jeruzalemu 22. februarja povzročil osem mrtvih in 60 ranjenih, potrjuje njeno stališče, da je sporni varnostni zid, ki ga gradi okrog zasedenih palestinskih ozemelj, nujno potreben za varnost države. Tokrat je bila zadrega Palestinske avtonomne oblasti res velika, saj se atentat ni mogel zgoditi v bolj neprimeren trenutku. Prav v ponedeljek, 23. februarja, se je namreč pred Mednarodnim sodiščem v Haagu (ICJ) začela obravnava o pravnih posledicah gradnje zidu.

Že več mesecev se tako palestinska oblast kot, na drugi strani, izraelska vlada trudita, da bi mednarodno javnost prepričala, da je sporni 600 kilometrov dolgi varnostni zid nelegalen - oziroma potreben. Vsi izraelski predstavniki so po tragičnem dogodku poudarjali, da na območjih, kjer je zid že zgrajen, praktično ni več vdorov palestinskih atentatorjev, medtem ko so mesta, ki še niso zaščiteni z zidom, izpostavljena terorizmu. To so predstavniki izraelske vojske, ki je odgovorna za gradnjo zidu, podprli s statistikami, pri tem pa so zanikali, da naj bi bil padec števila atentatov tudi rezultat t.i. hudne - premirja med stranema. Odkar je Generalna skupščina OZN 8. decembra lani od ICJ zahtevala, naj poda mnenje, ali predstavlja izraelska gradnja zidu kršitev mednarodnih načel,

so izraelski politični predstavniki sprožili propagandno akcijo, da bi svet prepričali, da gre za njihovo temeljno pravico do samoobrambe. Zavrnilo so torej kompetenco ICJ, da se izreče o vprašanju, ki je politične narave. Zaradi tega se tudi ne bodo udeležili sodnih obravnav v Haagu. Sodišče bo torej od vpletenih zaslišalo le palestinsko stran. Mnenje ICJ sicer ni obvezujoče, pač pa ima politično in moralno vrednost, zanimivo pa je, da se kljub temu obravnave ne bosta udeležili niti delegaciji ZDA in EU.

Palestincem ne bo težko dokazati, da zid marsikje pušča velika območja palestinske zemlje na izraelski strani. Palestinci trdijo, da jim bo na tak način Izrael odščipnil še dodatnih 17% teritorija, Izraelci pa odgovarjajo, da gre "le" za 6%. Toda vprašanje odstotkov je le relativne važnosti, če upoštevamo človeški aspekt posledic zidu. Ta dejansko zapira obe tam živeči skupnosti vsako v lastno "kletko", obenem deli palestinske druž-

ne, kmetijska podjetja, vaške skupnosti, itd., ki so zaradi zidu ostali na izraelski strani zidu. Palestinci, ki hočejo v službo, na lastno polje ali na obisk k sorodniku na izraelsko stran, morajo imeti dovoljenje vojaških oblasti in lahko gredo skozi zastražene elektronsko vodene in nadzorovane prehode le nekajkrat na dan.

Že sam pogled na slike do 8 m visokega betonskega zidu ali bodeče žive meje, ki reže živo rano med ljudi, med grčice z oljčnimi nasadi in med hiše mest, vsakemu sproži dvom, da bo tak način reševanja varnostnega vprašanja sploh lahko učinkovit. Obenem pa potrjuje zavest, da so navadni izraelski državljani - če to Sharonovo rešitev pozdravljajo - res obupani in izmučeni od življenja v stalnem strahu pred atentati. Po drugi strani pa je zid žal še en dokaz o pomanjkanju politične volje, da bi se vprašanje začelo reševati pri svojih koreninah, torej pri izraelski zasedbi palestinskih ozemelj.

Breda Susić

TA JE PA MOČNA!

Italijanski predsednik vlade je pred dnevi ponovno ustrelil eno tistih debelih, ki bodo zagotovo šle v "anale tipičnega primera zavajanja javnosti".

Mister B ali tudi vitez Banana, kot ga imenujejo italijanski satiriki, a tudi ugle-

dni italijanski kolegi, je pred televizijsko kamero povedal, kako sam ne trpi poklicnih politikov, ki da so obogateli na račun preprostih ljudi in imajo zato jahte in hiše na morju. Ker je bila izjava le "predebela", so iz njegovega kroga takoj sporočili, da je šlo le za šalo.

Seveda ni šlo za dovtip, kot tudi ni bila šala njegov dvajsetminutni monolog o nogometu v najbolj gledani nedeljski italijanski sportni televizijski oddaji, ampak odkrita predvolilna reklama.

To je visoka šola odvračanja ljudi od resničnih težav.

S I. STRANI

Zamrznjeni...

Ni dovolj, da so nekateri izkoristili advicijo za politični miting, svetovalci so dobili tudi namig za interpelacijo na predsednika deželnega odbora Illyja z neposrednim očitkom, da dežela ni dovolj

skrbno preverjala uporabe prispevkov, ki jih je posredovala krovnima organizacijama. Rezultat vsega manevriranja je, da so prispevki za slovensko manjšino v Italiji zamrznjeni. Vsak zaplet na deželi, ki je z birokracijo radodarna, pa povzroča več-

mesečno zamudo, kar se je že zgodilo v preteklosti. To pa že diši po zrežirani sabotaži. Za nas je to nerazumljivo, še zlasti če pomislimo, da je celo prejšnja desnosredinska deželna vlada spoštovala sklepe omenjene posvetovalne komisije.

Janez Povše POVEJMO NA GLAS

Poema o Marcu Pantaniju

Bil je, Marco Pantani, velik zmagovalc neštetihih tekmovalj in bitk, bil je edinstven in nenadkriljiv v vzponih, ko se ceste strmo in vijugasto dvigajo. Bil je junak in ljubljenec občinstva, bil je državni ponos, znan doma in po svetu. Bil je posebne zunanosti in se je z njo slej ko prej vsem prikupil, bil je nekako nezaten in droben, drugačen od drugih in ni ga bilo mogoče med kolesarji jeklenih obrazov spregledati. Bil je z eno besedo tako imenovani mali človek, ki se je znašel v boju za najvišjo čast in slavo, mali veliki človek, ki se je povzpел prav na vrh. Pri tem vselej zaskrbljen in resen, kot bi še kako dobro čutil, da se je dvignil v tiste višave uspehov, ki njemu podobnim kot da praviloma niso namenjeni. Kot bi še kako dobro čutil, da se nahaja v nevarnem območju, saj vsi od njega zahtevajo zmago in vselej spet novo zmago. Kot bi še kako dobro čutil, čeprav ne čisto do kraja vedel, da se je znašel sredi neznansko bleščeče predstave, v kateri so v igri milijarde in milijarde in v kateri se interesi dobička stikajo brez milosti za vse, ki niso ali ne morejo biti več zmagovalci.

In igral je v tej igri, Marco Pantani, dokler je bilo le mogoče in ga niso kar preveč brezobzirno zaustavili z obtožbami za prestopke, ki jih nenehno delajo tudi drugi. Igral je v tej igri in vse bi se zgodilo tako, kot se dogaja, ko prvaki ne morejo biti več prvaki in morajo zato odstopiti svoje mesto drugim, svežim in mlajšim in je boleč in

krut ta prehod iz slave v zaton in pozabo. Vse bi se torej zgodilo, kot se vedno dogaja in bi na odpisanega junaka vsi polagoma pozabili, oziroma kasneje o njem kdaj brali, kaj počne, ko ni več prvi, in se sreča nasmihla drugim in le drugim. Vse bi se zgodilo enako, ko Marco Pantani ne bi bil Marco Pantani in se ne bi na tako strašno celovit način uprl logiki igre, v katero je nič hudega sluteči vstopil.

Marco Pantani je odklonil ponižujoči del igre, ki jo mora odigrati prvak, ko je pozabljen. Potem ko je bil deležen izjemne slave, časti in denarja, bi moral namreč odigrati še drugi del predstave: premaganost in zavrženost. Biti bi moral srečen in vesel, da je bil sploh deležen uspeha, končno si je množica njegovih nasprotnikov želela isto, pa vrhov ni nikdar dosegla. Marco Pantani pa tega dela igre ni želel odigrati, kar lahko pomeni samo eno: da s svojimi uspehi ni služil le sebi, ampak predvsem drugim, da je v resnici tekmoval in zmagoval za druge in da so bili njegovi zmagovalci vzponi namenjeni vsem tistim, ki jim je s svojimi zmagami prinašal veselje. Bilo je torej več žrtve in poštenosti v teh zmagah, kot pa ozkosrčnega lova na lastno slavo in lasten uspeh, in ker je zmagoval bolj za druge kot zase, ni hotel nastopati še v predstavi svojega ponižanja. V tem je smisel njegovega upora zoper porabniško izrabo človeka.

Voditelji dobičkonosnega porabništva s takšnim odhodom šampiona gotovo ne bodo zadovoljni, toda Marco Pantani bo zaradi svojega upora in zahteve po dostojanstvu v spominu ljudi za vedno ostal.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO

34170 GORICA, PIAZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 550 330
FAX 0481 548 808
E-MAIL gorica@noviglas.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

UPRAVA

34170 GORICA, P.ZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 548 276
E-MAIL uprava@noviglas.it

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK JURI PALJK

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA

PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949

POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA 45 EVROV, SLOVENIJA 48 EVROV,

INOZEMSTVO 65 EVROV, PRIORITETNA POŠTA 85 EVROV

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

Intervju / Mitja Bregant

“Domovina mi je ves svet, kot ga je Bog ustvaril”

Dr. Mitja Bregant, zdravnik in duhovnik, se je rodil v Celju. Goriška družina se je namreč v času fašističnega preganjanja zatekla najprej na Štajersko in nato v Ljubljano. Leta 1944 se je vrnila v Gorico. Tu je naš intervjuvanec preživel del otroštva in mladosti skupaj s starši - oče je bil znani zdravnik in kulturni delavec Marjan Bregant - in tremi brati. Najstarejši Marjan živi z družino v Turinu, poleti in od časa do časa tudi v Gorici, tretji sin Vanja deluje kot arhitekt v Sloveniji in je med drugim izdelal načrt za cerkev v Portorožu, najmlajši Marko je ostal v Gorici, kjer imajo Bregantovi lep dom.

Mitja, prijatelj in sošolec, morda bi za začetek moji kratki predstaviti dodal še kak podatek?

Hvala za povabilo na razgovor. Odkrito povedano, ne vem, kakšen dobiček naj bi si bralci pridobili z branjem neke zasebne pripovedi, a ker verujem, da smo vsi ustvarjeni kot dar eni drugimi, naj bodo tudi ti spomini skromen izraz te vere.

Po maturi na slovenskem klasičnem liceju leta 1954 (letos bomo praznovali 50-letnico) si študiral medicino v Turinu. Kdaj in kako si se potem odločil za pot duhovništva?

Odločitev za vpis na medicinsko fakulteto je prišla po zavrnitvi ponudbe msgr. Močnika, naj bi odšel na študij teologije v Rim. Kako je prišlo do take izbire, še sam ne vem. Oče je bil zdravnik in kirurg, brat je že bil vpisan na univerzi v Turinu in tako je bila izbira univerze in poklica kar lahka. V Turinu je živela in bila zaposlena na privatni kirurški kliniki mamina sestra, teta Ljuba, ki naju je ljubeznivo sprejela v svoje stanovanje in nama ustvarila dom v tujem mestu. To je bila nekaka tretja postaja zdomskega potovanja, po preselitvi iz Celja v Ljubljano in iz Ljubljane v Gorico.

Odločitev za duhovniški poklic ni bila moja odločitev, ampak samo privolitev. A do tega je prišlo kasneje. Zdravniški poklic me je navduševal in vsega motiviral. Čutil sem, da bi se v njem lahko realiziral, ali bolje, dal smisel življenju. Seveda so se lepe misli in sanje kar hitro spoprijele z realnostjo, ki mi je precej zgodaj odkrila, da v okolju, ki sem ga spoznaval med študijem, take idealne zdravniške zaposlitve ni. Poletni staži v Parizu in v Leverkusnu so mi to samo še potrdili. Zato sem se odločil za odhod v misijon v takratni belgijski Kongo. Pogodba z bolnišnico je bila sklenjena in potni list pripravljen. A to potovanje ni bilo zapisano med zvezdami. Dva dogodka sta preprečila odhod: očetova nenadna smrt in konec kolonialne belgijske oblasti v Kongu. Tako so se zaključile sanje, ki naj bi mi pričarale idealno okolje, v katerem naj bi se udeležil moj zdravniški poklic.

Kar ni zamrlo, ampak se je še okrepilo, je bilo neko globlje občutje, da življenje skriva še drugačne možnosti od tistih, ki sem jih do tedaj poznal.

V gimnazijskih letih smo se dijaki zbirali v Alojzijevisču pri msgr. Francu Močniku. On nam je preskrbel letovanje v Žabnicah v prostorih stare zapuščene žage na poti v Tinji log. Takrat smo seveda hodili tudi v gore. Tvoja ljubezen do narave in gorskega sveta ima najbrž svoje korenine prav v tistih nepozabnih dijaških letih.

Kot gimnazijci smo imeli izredno srečo, da smo se v tistih časih lahko družili in preživljali prosti čas in počitnice skupaj, posebno še ob vznožju Sv. Višarj in Julijcev. To je bil čas odkrivanja bližnjega okolja, iskanja skupnih smernic za življenje, veselega brezskrbnega pohajanja. Ljubezen do narave je imela v

takem okolju vse pogoje, da se nam je vtisnila globoko v srce in v podzavest.

Kdaj se je spremenila v globljo ljubezen? Pozneje. Rastla je ob raznih postojankah mojega življenja in se nekako ujela s tistimi globljimi občutki iskanja in hrepenenja. Gore in življenje na gorah ti pomagajo odkrivati tvoj pravi jaz. To sem doživljal preko mnogih let v poletnih in zimskih obiskih francoskih, švicarskih, italijanskih in avstrijskih Alp, pa še na turškem Kavkazu, v Tatrah in na škotskih in angleških hribih. Pozneje tudi v slovenskih gorah. Včasih je bilo to plezanje ali alpski smuk, včasih večtedensko potovanje s sotorom ali samo enourni skok na Arthur Seat v Edinburgu. Veselje do hoje po gorah se ni nikoli prevesilo v plezalsko strast ali obsedenost, ostalo je kot tihi spremljevalec in najboljša protiutež življenjskim stiskam in naporom.

Prav tako po zaslugi msgr. Močnika smo kot univerzitetni študentje obiskovali tečaj francoščine na Institut Catholique v Parizu. Za takratne razmere je bila to nenavadna priložnost.

Kaj je zate predstavljal ta pogled v veliki svet?

Podpora msgr. Močnika in naša odločitev, da se odpravimo v “veliki svet”, sta bili morda prvo dejanje, ki nas je oddaljilo od naše domačnosti in nas pripeljalo do soočanja z ‘drugimi’ in ‘drugimi’. Ob teh obiskih sem se seznanil prvič ne le s francosko kulturo (ogled v Comedie-Francaise Molièrovega Malade imaginaire - Namišljenega bolnika), ampak kot študent medicine, tudi z boleznijo in smrtjo. To se je dogajalo v času enomesečnega staža v bolnišnici za neozdravljive bolnike z rakom. Stik s takimi ‘drugimi’ mi je odgrnil nov, do tedaj nepoznan obraz človeškega življenja, ki ni bil le strašljiv zaradi fizičnih pohanj, ampak tudi mil v pogledu bolnikov, ki je odseval neko tiho, skrito upanje.

Študij na Institut Catholique je predstavljal zame uvod v Evropo, ki je nisem poznal. Italija mi je bila preblizu, da bi ji takrat lahko pripisoval kakšne izjemne odlike. Ni me navduševala. To je prišlo pozneje. Pariz je bil prvo veliko mesto, ki me je osvojilo in mi pokazalo krščanske in laične zaklade evropske kulture. Navdušil sem se nad prvimi in si jih v tistih letih ter pozneje privajal z velikim navdušenjem. Na Rive Gauche sem si kupil prvo francosko knjigo izbranih Peguyjevih misli. V poznejših letih so sledila še druga branja, od filozofov do romanopiscev in pesnikov ter teologov. A v

tistih letih je padlo vame malo seme, ki me hrani še danes. Pariz je bil tudi mesto prvega srečanja z gospodom Alojzijem Ambrožičem, sedanjim kardinalom v Torontu, s katerim so se prijateljski stiki ohranili do danes.

Po končanem študiju si nekaj časa preživel v Združenih državah. Kaj nam lahko poveš o tem obdobju?

Odhod v ZDA je bil pogojen od neke dokončne odločitve, kaj v živ-

no kvalificiram za delo v tej deželi, so morale biti vse moje evropske diplome nostrificirane. Študij v New Yorku in v Chicagu mi je kar hitro pokazal ogromno razliko, ki je tedaj še obstajala med medicinskim študijem v Italiji in ZDA. Po dveh letih trdega dela sem prišel v eno največjih ameriških bolnic, Cook County Hospital v Chicagu. To je bila zame nova šola in obenem odlična priložnost za spoznavanje ameriške družbe.

Šestdeseta leta so bila izredno pomembna za njen razvoj. Dogodki, kot izvolitev prvega katoliškega predsednika Johna Kennedyja, razcvet nenasilnega odporiškega gibanja pod vodstvom Martina Luthra Kinga, umor predsednika Johna in pozneje njegovega brata Roberta ter dr. Kinga, nemiri na ameriških univerzah, soočanje Katoliške cerkve v Ameriki z duhom drugega vatikanskega cerkvenega zbora in še in še, so se pojavljali kot silni valovi, ki so mi kazali zgodovino v nastajanju. Čutil sem, da me vse to osebno prizadeva in da bodo imeli ti dogodki neke določene posledice tudi za vse človeštvo. V tej veliki deželi je kaj lahko, da se počutiš kot zgubljena kaplja v morju. Zame je bilo to mor-

je izredna obogatitev, naredila me je nekako državljana sveta. Odkril sem mnogo ‘drugega’ in mnogo ‘drugih’, in od takrat me je strah pred svetom zapustil. V zavesti se je porodila resnica o vesoljnem bratstvu in o edinosti človeškega rodu. Duhovnost, ki me je spremljala skozi osem let po ameriškem kontinentu, mi je pokazala moč krščanskega sporočila, zmožnega nagovoriti tudi najbolj materialistično in sekularizirano družbo. V Evropo sem se vrnil velik optimist in s povabilom predstojnikov, naj razmislim o svojem duhovniškem poklicu. Sprejel sem klic po še bolj zavezujoči obliki hoje za Jezusom. Takrat sem razumel Jezusov nauk: “Kdor ne sprejme svojega križa in ne hodi za menoj, ni mene vreden” (Mt. 10,38).

Že dolgo časa živiš daleč od doma, zadnja leta v glavnem v Rimu in Londonu. Bralce bo gotovo zanimalo, kaj je jedro tvojega delovanja.

V Londonu sem preživel več kot trideset let. V sklopu gibanja fokolarjev sem bil ves ta čas zadolžen za njegovo vodenje v okviru Velike Britanije. Če je jezik še nekako v sorodu s tistim, ki se govori v ZDA, pa je vse drugo zraslo na zelo različnih zgodovinskih predpostavkah. In tu je bila zopet odlična priložnost za odkrivanje ‘drugega’ in ‘drugega’. Veliko sem se posvečal spoznavanju in delu v okviru eku-

menskega gibanja, ki danes preveva vse krščanske Cerkve. Spoznal sem njih ljudi in odkrival njihovo različnost in bogastvo. Vse to daje možnost za poznanje izredno bogate tradicije te dežele, ki je prva vzpostavila demokratična načela in rodila dolgo vrsto izrednih mož in žena. Naj omenim samo Johna Henryja Newmana, katerega teološka misel je bila ena izmed najbolj plodovitih osnov drugega vatikanskega zbora in ki še vedno navdihuje mislece, ki se soočajo s postmoderno družbo. Britanski imperij ni bil samo politična moč, vzpostavil je civilizacijske norme na polovici zemeljske oble.

Seveda je bilo v teh tridesetih letih vzpostavljenih kar veliko stikov, od canterburyjskih nadškofov in drugih anglikanskih škofov do načelnikov škotskih prezbiterijanskih cerkva pa do ministrov, starešin in vodij raznih krščanskih cerkva in skupnosti. Najplodovitejši in navdušujoči pa so bili in so stiki z osebami, ki neustrašeno iščejo novih možnosti krščanskega duhovnega življenja v sekularizirani postmoderni družbi. Ta nas je tudi prisilila do spoznanja, da se kot kristjani ne moremo zapirati v noben slonokoščeni stolp samozadovoljstva, ampak moramo iskati novih poti dialoga z vsemi velikimi svetovnimi verstvi. Tudi na tem področju je bilo in je veliko plodnega dela, ki me zavezuje.

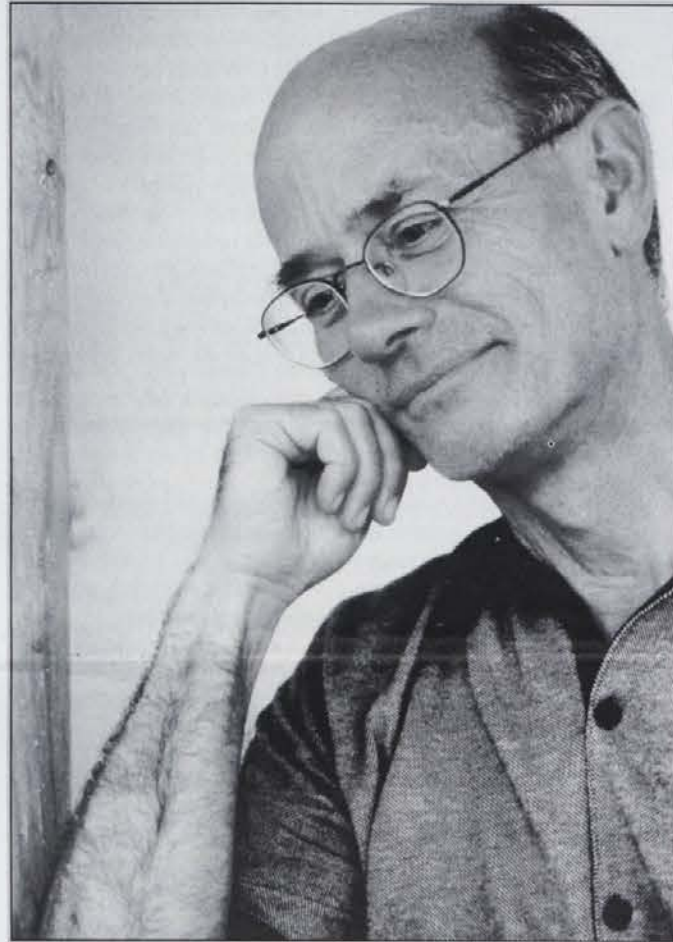
Spominjam se potovanja v Jeruzalem, v Istanbul, v Amman, ki so me vpeljala v bogastvo vzhodnega krščanstva, islama in judovstva preko osebnih pogovorov, ekumenskih srečanj in medverskega dialoga. Ob teh izkušnjah sem se prepričal, da so razumska razpravljanja o naših razhodih vsekakor koristna, toda nikakor niso odločilna za reševanje medsebojnih razlik. Kadar nam uspe vzpostaviti osebni odnos, ki temelji na medsebojnem spoštovanju in zaupanju, se rodi nova sila, ki bi jo imenoval ‘ljubezen’.

V velikih mestih morda najdeš čas za obisk muzeja, koncertne dvorane, galerije ipd.

Muzeji, koncertne dvorane, galerije ... To so hvalevredne ustanove, ki nam ohranjajo zgodovinski spomin in nam posredujejo stik z novim, z nastajajočim danes. Veliko so mi ponudile in brez njih bi bil siromašnejši. Kljub temu imam kritičen pogled na to, kaj so te institucije postale v današnjem komercialnem svetu. Ponudba ni vedno vredna vsebine, zato se tu poslužujem svojih vrednostnih kriterijev in izbiram. Vsi vemo, da je kultura postala neke vrste proizvajalna industrija, ki se izogiba kakršnim koli vrednostnim kriterijem in služi večinoma le ekonomskim smernicam.

A ob vsem tem je še vedno v ponudbi veliko starih in novih kulturnih biserov. Večkrat obiščem National Gallery, Tate Gallery ali British Museum, kjer mi zadostuje postanek pred eno sliko ali predmetom, da se vračam obogaten in srečen. Vsega ne boš mogel nikoli stlačiti v spomin.

/ stran 16
Andrej Bratuž

3

ČETRTEK,
26. FEBRUARJA
2004

Srečanje med rusko pravoslavno in rimskokatoliško Cerkvijo Za poglobitev ekumenskega duha!

Minulo nedeljo, 22. t.m., je sveti oče Janez Pavel II. nagovoril deset tisoč zbranih vernikov z vsega sveta na Trgu sv. Petra v Rimu ob tradicionalni molitvi angelskega češčenja. Poudaril je vlogo Cerkve v svetu in dejal, da "mora tudi v prihodnje ostati Cerkve enotna v različnosti in široki paleti narodov in kultur, jezikov in navad in tudi v prihodnje mora izpričevati vero in moralo, ki so jo oznanjali apostoli!"

S temi besedami se je sveti oče navezal na sobotno srečanje visokega cerkvenega poslanca, nemškega kardinala Walterja Kasperja, ki se je v Moskvi sestal z ruskim patriarhom Aleksejem II. Kardinal Kasper, ki predseduje Papeškemu svetu za ekumenski dialog, je že pred dnevi povedal, da je že dejstvo, da do srečanja sploh pride, velik uspeh na poti ekumenizma, medtem ko je patriarh Aleksej II. na srečanju ponovno govoril o "katoliškem proselitizmu" v Rusiji, ki da ovira ekumenske pogovore. Kardinal Kasper je prinesel patriarhu ruske pravoslavne Cerkve tudi papeževa voščila ob njegovem 75. rojstnem dne-

vu. Patriarh Aleksej II. je na srečanju kardinala Kasperja tudi opozoril, da II. vatiški koncil pravoslavne Cerkve imenuje sestre, a da tega sedanja katoliška Cerkve ne počne več.

Kardinal Walter Kasper metropolit Kiril, ki vodi zunanje odnose moskovske patriarhata, sta se že v petek, 20. t.m., dogovorila o ustanovitvi delovne skupine za Ukrajino, ker ruska pravoslavna Cerkve zavrača ustanovitev uniatskega patriarhata v Ukrajini. Odnosi med Cerkvijo in rusko pravoslavno Cerkvijo so se ohladili potem, ko se je papež Janez Pavel II. pred dvema letoma odločil v Rusiji ustanoviti štiri nadškofije.

Vatikan obtožbe ruske Cerkve zavrača, saj naj bi si katoličani v Rusiji in Ukrajini prizadevali predvsem za to, da dobijo nazaj cerkve, ki so jim pripadale pred boljševiško revolucijo leta 1917.

Obisk kardinala Walterja Kasperja v Moskvi je prvi tako visoki obisk nekega visokega predstavnika katoliške Cerkve v ruski prestolnici v zadnjih štirih letih, kar je že samo po sebi velik uspeh, saj je predvsem ruski patriarh Aleksej II. že večkrat ostro napadel

katoliško Cerkve in sedanjega papeža Janeza Pavla II. in je bil tudi zato ekumenski dialog zaustavljen. Znano pa je tudi, da je prav ruski patriarh Aleksej II. doslej vedno preprečil sedanjemu papežu, ki si želi oditi na pastoralni obisk v Rusijo, njegov prihod v Moskvo.

Prav zato opazovalci menijo, da je bilo srečanje med kardinalom Kasperjem in patriarhom Aleksejem II. začetek novega ekumenskega pogovora med Cerkvama.

JUP

Uredil ga je dr. Stanko Janežič

Ekumenski zbornik - V edinosti

V začetku molitvene osmine za krščansko edinost, januarja letos, so v Mariboru predstavili javnosti Ekumenski zbornik 2003 V edinosti. Neutrudni ekumenski delavec in voditelj dr. Stanko Janežič predstavlja v uvodu tega zbornika vso zgodovino od izhajanja v Rimu (leta 1957) do danes v Mariboru. Ekumenski zbornik je nadaljevanje predvojnega revije Kraljestvo božje (1927-1941), ki je pozneje od leta 1970, odkar izhaja v Mariboru, dobil novo ime V edinosti. Vse dosedanje zbornike je urejal dr. Stanko Janežič, ki je tudi skrbel za vse uredniško delo (vsebinska zamisel, iskanje in

spodbujanje avtorjev, lektoriranje, korekture, skrb za natis in prodajo), sedaj prepušča to veliko delo in zadolžitev mlajšim močem. Želi tudi, da bi se krepila tudi med nami ekumenska zavest in krščanska vseobsežnost evangelija v dobro Cerkve in vsega sveta.

V ekumenskem zborniku je več člankov posvečenih blaženemu A. M. Slomšku kot pionirju za krščansko edinost. Zanimivo je tudi poročilo o ekumenskem dogajanju v Beogradu in Srbiji. Prvič v zgodovini se je zgodilo, da je lani februarja obiskala Rimski sedež apostola Petra in papeža Janeza Pavla II. delegacija Svetega

Sinoda Srbske pravoslavne Cerkve. Taizejsko pismo br. Rogera Schutza je naslovljeno na mlade udeležence Srečanja prijateljstva in upanja, ki je bilo za Novo leto 2003 v Parizu. V njem je izražena želja, da bi duh ljubezni in edinosti zajel vse mlade in vse ljudi kot poročstvo lepše prihodnosti. Zanimivi in spodbudni so članki o miru kot zmagi nad nasiljem, o ekumenizmu ljudstva, o teoloških izvirih spora med Moskvo in Rimom, še posebej pa je zanimivo predavanje kardinala Walterja Kasperja o današnji situaciji in prihodnosti ekumenskega gibanja. Kardinal predstavlja vso pot dialoga med vzhodnimi in pravoslavnimi Cerkvami kot tudi z zahodnimi. Na koncu poudarja, da bi morali bolj pospeševati duhovni ekume-

nizem, okrepiti medsebojne odnose in spoznavanja. Tako bomo z Božjo pomočjo dosegli večji napredek v medsebojnih odnosih.

Ekumenski zbornik podaja tudi pregled ekumenske dejavnosti na Slovenskem, predvsem glede odnosov do prekmurskih evangeličanov ter ekumensko kroniko od Vzhoda do Zahoda. Te izčrpniki je urednik na ovojju platnic zabeležil imena slovenskih ekumenskih teologov in delavcev. Prikupni zbornik je lepo opremil že dolgoletni opremljevalec umetnik Peter Požauko. Kdor bo knjigo vzel v roke in jo tudi prebral, si bo prav gotovo pridobil več spoznanja glede ekumenskega dela in prizadevnosti pri nas in nasploh v katoliški Cerkvi.

MJ

SKRIVNOST ZAKONSKE LJUBEZNI

p. Mirko Pelicon

PREDZAKONSKI ODNOSI IN SVOBODA

Nedavno me je fant zaskrbljeno vprašal, zakaj Cerkve ne dovoljuje spolnih odnosov pred poroko. "Glejte, pater Mirko, ne boste me zlahka prepričali." - "Še zdaleč ni moja naloga, da bi te prepričal. Življenje te bo prej ali slej samo prepričalo. Meni je jasno, zakaj to vprašanje, menda tebi tudi; če ne bi me ne vprašal," sem mu rekel. "Seveda, saj sem že večkrat imel spolne odnose, pa čeprav sem iz zelo katoliške družine, ona tudi." - "Kako se imata?" sem vprašal. "Ja, dobro. Samo ena stvar me moti pri njej." - "Kaj pa?" sem vprašal. "Ona se me ves čas tišči in ne želi, da sva dalj časa med ljudmi, stalno me želi samo zase. To je edino, kar me malo utesnjuje." - "To pa ti verjamem," sem mu odvrnil, "in bo zmeraj slabše." Zaskrbljeno me je vprašal: "Zakaj to mislite?" - "Ker se je vajin odnos ustavljal na eni točki in ne more iti naprej. Je, kot da bi zaril v suho zemljo." - "Kaj, potem je spolnost puščava?" - "Kje pa!" sem mu odvrnil. "V očeh Boga je to pravo rožnato polje. A da postane polje in nato rožnato, mora biti pravilno namakano. Če je pre malo vode, ni prav; če pa je vode preveč, tudi ni prav." - "Kaj pa zdaj? Cerkve priznava ali ne spolne odnose pred zakonom?" - "Če je tvoj odnos s punco polje, na katerem želiš, da bodo nekoč rastle rože, ga morata znati namakati. Če na poti vajine zaljubljenosti želite res dokazati, da je ta pot pot ljubezni, si morata znati dokazati, da sta tudi svobodna drug do drugega, da ne raste v posedovanju drug druge. Svoboda ne pomeni, da te nič ne briga, ampak da polja ne namakaš preveč s svojim egoizmom." - "No pater, kaj ima opraviti spolnost z egoizmom? Saj se počutiš dobro." - "Že res," sem odvrnil, "zakaj pa me sprašuješ o predporočnem spolnem odnosu, ali je prepovedan? Saj si mi ti rekel, da te stalno želi

zase, samo zase. Veš, zakaj? Ker sta že izkusila in vama je bilo navidezno lepo, pa vaju to vara. Resnično, ona se polagoma že zapira in te hoče samo zase, ti pa čutiš to kot nekaj utesnjujočega. Kako pa veš, da te ima ona res rada in obratno, ko sedaj veš, da je privlačnost zaradi tvoje in njene telesnosti tako velika in že izrabljena? Telesnost je samo prtiček celostnega odnosa in spolnost je lahko samo izraz celostne ljubezni. Če se ne bosta znala odpovedati druga drugemu v očeh Boga - ti si mi rekel, da prihajata iz verne družine - in prave ljubezni, bosta v življenju doživela brodolom v nevihti. To je moja 'vremenska napoved', moj dragi!" sem mu povedal. "Teško je!" mi je odvrnil. "Cerkve vabi k čistosti in poudarja, kaj pomeni v zakonu ljubezenski odnos. Iz tega sledi, da je za tako ljubezen potrebno se truditi in potiti, da boš lahko sadove svojega dela okušal in se jih veselil. Povej mi, kaj je pravo veselje, in kakšno bi bilo brez napora?"

Fant me ni več spraševal. Nekaj dni pozneje sem na telefončku našel zapisano "Hvala". Pa res nisem želel nikogar prepričevati. Vem zase, da je to resnica, ker bi drugače svojega duhovništva ne mogel živeti.

V naslednjih rubrikah bom spregovoril o rasti v zrelosti na poti zakonske ljubezni. Ta ni brez težav in spodrseljavev, a hudo bi bilo, če ne bi verjeli, da je mogoče rasti in dozorevati v duhovni, psihološki, zato človeški drži medosebnega odprtega zakonskega odnosa.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA OB BOGOSLUŽNIH BERILIH V LITURGIČNEM LETU A

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

1. POSTNA NEDELJA

5 Mz 26,4-10; Ps 91; Rim 10,8-13; Lk 4,1-13

Postni čas, ki nas spominja predvsem na krst in pokoro, nas že v Stari zavezi uči hvaležnosti. Današnje prvo berilo je kar prežeto s spominom in hvaležnostjo za čudežno rešitev iz suženjstva v Egiptu (5 Mz 26,7-10). V dokaz zahvale so Judje prinašali Bogu prvine svojih pridelkov. Spodbuja pa tudi nas, naj prinašamo kakor Judje svoj koš s prvimi pridelki, a naj obenem poživimo vero. Zdaj je čas milosti, čas rešitve, čas vrnitve k Bogu (2 Kor 6,2).

Hodimo po stopinjah naših očetov in mater. Velikonočni koš ali košara, pri nas imenovana plenir, ali kaj podobnega, v katerega polagamo kruh, pršut, pirhe, hren, vino in še kaj, da jih ponesemo blagoslovit, naj nas spomnijo na dolžnost hvaležnosti Bogu za vse, kar smo imeli in kar imamo. Obudijo naj vero v Boga, ki nam ne bo nič odvzel od dobrin, marveč jih bo še pomnožil, če bomo znali deliti z drugimi, z ubogimi.

Jezus govori tudi nam, ko se soočamo s problemi današnjega časa, denimo, s hudo lakoto po svetu: "Vi jim dajte jesti!" (Mt 14,16). Lačni po svetu nimajo namreč kaj jesti, so

brez pitne vode. Ogromne pokrajine v Afriki se zaradi pomanjkanja vode spreminjajo v puščavo. Vedno znova se pojavljajo vojne in krvavi spopadi. Poklanih, pohabljenih je na milijone ljudi.

Jezus nas vabi k reševanju socialnih krivic tudi po mednarodnem pravu in zanimanju za razvoj in socialni, gospodarski, kulturni dvig ljudi. Spremlja nas sam Bog, ki "Dela vse v vseh" (1 Kor 12,6). A naše sodelovanje je nujno potrebno. Bog namreč deluje po ljudeh.

Cerkve nas obzirno vabi na delo, da skrbimo za druge, za uboge. Samo dvakrat na leto nam nalaga strogi post in zdržek od mesa ter zdržek ob petkih. Toda opominja in spominja nas, da milijoni ljudi, otrok in odraslih niso še videli poštene hrane in ne pitne vode. Milijoni tudi umirajo od lakote. Pokaže nam trope otrok, ki tavajo po ulicah, brez staršev, brez strehe nad glavo, brez hrane: zapuščeni so in zavrženi, kakor živalice: predani so vsakršnemu nasilju.

Kaj, ko bi vsaj malo od našega izobilja darovali za organizirano delo ustanov, ki pošteno skrbijo za preživetje nesrečnih in za šolanje otrok in mladih, za delo in zaposlitev, za gradnje stanovanj, tovarn ipd.?

Najtežja pa je naloga, dolžnost oblikovanja človeka ter oznanjevanja kraljestva, ki ni od tega sveta (Jn 18,36). Kajti zahteva najprej našo spreobrnitev. Toda Cerkve pokaže na moč molitve pri tem in premišljevanja Božje besede in prejema sv. zakramentov pokore in evharistije. Po lepem petju nas vzgaja za veselje, za lepoto življenja, tako da so je delež-

ni še drugi. Pobožnost križevega pota nam približe prikazuje ljubezen našega Boga. Daje nam doživeti spreobrnjenje misli, želja, besed, del, celega življenja. Zlasti sv. mašna nas druži za pomoč potrebnemu, tako materialno kot duhovno.

Starši imajo v postu priložnost za globljo pripravo otrok na prejem prvih sv. zakramentov; odraslim pa naj pomagajo do poroke in do lastne družine.

Cerkve nas uči ceniti bolnega človeka in skrbeti za osamljenega. V postnem času bomo skušali doživljati le eno potrebno obnovo. Izberimo si jo sami. A za Veliko noč moramo prinesiti Bogu in človeku sadove obnovljene ljubezni in hvaležnosti.

Zbuditi se moramo iz spanja (Rim 13,11-12), iz lenobe nevere. Sv. pismo, Bog sam, pravi: "Prebudi se, ki spiš, in vstani od mrtvih in razsvetlil te bo Kristus" (Ef 5,14).

Drugo današnje berilo nas opominja, naj vero živimo (Rim 10,8-13). Jezus nas bo zato varoval pred hudičevimi skušnjavami materializma, ki nam skuša zamegliti napoved truda in potenja za vsakdanji kruh. Saj od izvirnega greha dalje nismo več v rajju.

Namišljena slava in kraljevanje na tem svetu pa je debela laž. Vsi t.i. bogovi so hudičevji: rodili so vseskozi le smrt in večno pogubo. Hudič je namreč lažnivec in oče laži ter morilec ljudi od začetka (Jn 8,44).

Neizprosno trpljenje Sina človekovega nas bo potopilo v molitev tako, da ne bomo skušali Boga, ki pa nas očetovsko objema v svoje usmiljenje, v ljubezen (Ef 2,4; 1 Jn 4,8.16).

Pastoralno središče sv. Ivana v Gorici /
Kristus ozdravlja naše notranje rane

Odpuščenje je tisto notranje ozdravljenje

O svojih notranjih ranah in preteklih težavah se pogovarjamo. Ozdravljenje se začne prav s pogovorom, seveda ne s komerkoli. Pogovor z drugimi lahko prinese nekatera spoznanja, do katerih sami ne moremo priti. Vsaka beseda nam lahko pomaga.

Harmonija naše biti, ki preprečuje in ozdravlja rane, temelji tudi na odprtosti do Boga. V sebi nosimo sposobnost, da delamo slabo pod vplivom treh nagnjenj: sebeljubja ali egoizma, ki se odraža v preveliki ljubezni do sebe, samovolje ali napuha, s katerim uveljavljamo predvsem svojo voljo in s tem grenimo drugim življenje, ter koristljubja ali pohlepnosti, ki nam prigovarja, da moramo imeti čim več. Proti tem nagnjenjem Bog deluje tako, da vzbuja v nas čut za lepoto, etiko in ljubezen. Če bi te čute v sebi razvijali, bi prišlo do harmonije v nas. Razvijamo jih pri vzgoji svojih otrok! Družba in mediji, žal, nam pri tem ne pomagajo, saj ponujajo v glavnem le negativnosti. Vera pa je ponudba, ki nas odrešuje. Vsaka maša je zdravilna, veliko moč pa dobimo zlasti iz zakramentov. Samo naša vera ima to. Ko jih prejmemo, se tri prej omenjena nagnjenja v nas umirjajo. Ne predajmo se prvi zgodovinski zmoti, da lahko sami brez Boga naredimo vse. Slaba nagnjenja nas bodo ovirala.

Tesno povezano z ozdravljenjem naših ran je odpuščenje. Le-to je pravzaprav tisto notranje ozdravljenje. Odpustiti moramo drugim, na primer staršem, vzgojiteljem, znancem, prednikom. Nato odpustimo sebi: kdor kaznuje sebe, se zablokira in to nima smisla. Ne delajmo se bolj božje od Boga. Nazadnje odpustimo Bogu, ki ga večkrat - nespametno - dolžimo za naše nesreče.

Odpuščenje je najtežja stvar na svetu, zato toliko trpljenja. Krščanstvo je najtežje prav v

odpuščanju. Lahko bi rekli: povej mi, kako si pripravljen odpustiti, in povem ti, v koga veruješ. Odpuščenje je sad milosti, je nadčloveško dejanje. Kardinal Martini je zapisal, da je prvi čudež stvarjenje, drugi pa odpuščenje. Ker ni odvisno samo od nas, je treba nanj potrpežljivo čakati. Konec koncev pomeni odpuščenje bolj ljubiti, začutiti večjo ljubezen Boga. Ljubezen pa je večja od greha. Bog je bogat v usmiljenju.

Z odklanjanjem odpuščenja se slabo razvijamo. Kdor ne odpusti, je trd, čustveno zavrt in zaprt vase. Z neodpuščanjem zaviramo družino in skupnost, odklanjamo možnost sprave in ne moremo ponovno vzpostaviti dobrih odnosov.

Odpustiti pomeni drugega spustiti na svobodo. Ko mu sežemo v roko, ga razvežemo in mu darujemo mir. Odpuščenje je posebno v tem, da eno samo dejanje spremeni oba človeka: ranjeni človek, ki odpušča po milosti, reši tudi drugega. Odpuščenje ni nikoli prepozno.

Odpuščenje mora biti brezpogojno, sicer je trgovina. Pričakovanje, da mora najprej drugi pokazati dobro voljo, šele potem smo mi pripravljeni narediti korak, ni pravi. Kaj če naša užaljenost izhaja iz naših napačnih zahtev ali pa je naša ošabnost tista, ki zahteva maščevanje?

Odpuščenje ni stvar pravičnosti. Imamo pravico zahtevati, kar je nujno; odpuščenje pa je nad tem. Pravičnost ne more povrniti škode. Odpuščenje je pred vprašanjem pravice.

Nazadnje nas je p. Marijan Šef nagovoril, naj slavimo Boga za trpljenje. Naše rane so vir spoznanj, s trpljenjem lahko rastemo. Razna ponižanja so bila potrebna za naše spreobrnjenje. Primerno je, da slavimo Boga tudi za vse to.

Harjet Dornik

Goriški nadškof v osnovni šoli v Pevmi

Nepozabno srečanje

V petek, 6. februarja, nas je s svojim obiskom počastil goriški nadškof Dino De Antoni. Spremljala sta ga naš župnik, g. Vojko Makuc, in škofov tajnik.

Učenci smo uglednega gosta sprejeli s petjem in recitacijami. Izrazili smo mu hvaležnost, da je želel približe spoznati in vsaj za kratek čas doživeti utrip naše šole. Šole, ki je postavljena v svojstveno okolje, v Pevmo, ki jo imenujemo tudi vrata v Brda. Obdaja nas narava, ki skozi vse šipe sega v naše učilnice - in v nas same. Naša okna so kot uokvirjene slike, ki nam v različnih letnih časih odpirajo vedno drugačen pogled na prelest briške narave...

Naš nastop je gospoda nadškofa navdušil in razvedril. Povabil nas je na štmavsko letališče, od koder naj bi s posebnim letalom poleteli na namišljeno potovanje.

Odpeljali smo se v Sveto deželo, v čas pred dva tisoč leti. Leteli smo nad rodno Pevmo, sončno Gorico, Gradežem, preleteli sinji Jadran in Sredozemsko morje. Pristali smo v Palestini.

Vstopimo v tesarsko delavnico in tam spoznamo Jožefa in Jezusa, ki obdelujeta les. Mladega Jezusa opazujemo, kako zabija tramove na streho palestinske hiše.

Preteče nekaj časa in že ga srečamo v množici ljudi. Uči jih in dela čudeže, zaradi česar ga vsi občudujejo.

Nekega dne Učenik sedi na

kamnu in nekaj piše po tleh. Zaslisi se grozen hrup, vpitje in jok. Približa se mu skupina mož, ki vodijo neko žensko. Morajo jo kaznovati, ker se je hudo pregrešila. Žena stoji mirna, s povešeno glavo. Potrta je in prestrašena, srce ji divje utriplje. Možje vpijejo, da Mojzesova postava ukazuje take kamenjati. Kaj pravi pa Jezus? On jim mirno odgovori: "Kdor izmed vas je brez greha, naj prvi vrže kamen vanjo." Eden za drugim spuščajo kamne na tla in odhajajo...

Med popotovanjem vidimo Jezusa, ki ga obkroža velikanška množica ljudi.

Nekdo ga potegne za rob obleke. Učenik vpraša, kdo se ga je dotaknil. Le kdo? Vsi se namreč prerivajo. On pa ve, da je bila to bolna žena, tujka, ki vanj globoko veruje. Dovolj ji je dotik, pa bo ozdravela.

Kristusa srečamo tudi ob postelji mrtve deklice, hčerke nekega načelnika. Jezus položi roko nanjo in mladenka oživi.

Pridružimo se mu na oni strani Galilejskega morja. Tudi tokrat mu sledi ogromna množica ljudi. Lačni so. Nek deček

mu prinese pet ječmenovih hlebov in dve ribi. Jezus jih čudežno pomnoži. Z njimi se nasiti pet tisoč mož.

Naše popotovanje se končuje. Povzpemo se v letalo in si pripravimo varnostne pasove. Domov se vračamo čez Balkanski polotok. Ker nas v Ronkah preseneti megla, pristanemo na štmavskem letališču.

Spet smo v učilnici, kjer nam g. nadškof pripoveduje o svojem otroštvu v rodni Chioggi,

furlanska. Vsaki se hoče približati v njenem jeziku. Slovenščine se vztrajno uči. Na vprašanje, v kateri razred bi ga sprejeli, mu enoglasno določimo petega. To pa le zato, ker višjih ne premoremo.

Prvošolčke povabi v krog in se z njimi zavrti. Na ročice jim kane parfum, da opojno zadiši. Moliti moramo namreč z vsemi čuti, celo z vohom in okusom. Nenehno se moramo zahvaljevati za vse lepo in dobro,

FOTO BUMBACA

o enajstih bratih in sestricah, ki so že vsi, razen ene sestre, pokojni. Spregovori nam o radoživem mladeniču, ki je v sebi začutil Božji klic in postal duhovnik. O presenetljivem sporočilu, ki mu je naznanilo, da je bil imenovan za nadškofa.

Kaj pa potem? Gospod nadškof je rad odgovarjal na naša vprašanja.

Veseli ga, da svoje poslanstvo opravlja v kraju, ki ga naseljujejo tri narodnostne skupnosti: italijanska, slovenska in

ki nas obkroža, za ljudi, ki nas obdajajo, za vsakega sošolca...

Gospoda nadškofa smo doživeli kot dobrohotnega očeta, ki se zna vsakomur približati in se čudovito živeti v dušo otroka. Prinaša nam upanje. Svoje besede potrjuje z življenjem in z zaupanjem v življenje ter v dobro, ki domuje v vsakem človeku.

Nadvse smo mu hvaležni za to enkratno srečanje!

Učenci osnovne šole
Josipa Abrama - Pevma

Posvet v gimnaziji v Šentvidu

Kakšna naj bo identiteta katoliških šol v Evropi 21. stoletja?

Tako so se spraševali mednarodni predstavniki katoliških in tudi javnih vzgojno-izobraževalnih zavodov, ki so se zbrali 14. in 15. februarja na skupnem posvetu v Šentvidu, na obrobju Ljubljane. Kako

pomembna vzgojno-kulturna ustanova je Zavod sv. Stanislava v Šentvidu, je ponovno dokazal omenjeni simpozij. Na njem je bilo zastopanih 13 evropskih držav in okrog 20 šol: Avstrija, Hrvaška, Češka, Italija, Nemčija, Danska, Nizozemska, Poljska, Velika Britanija, Irska, Bosna in Hercegovina ter seveda organizatorica Slovenija. Škofijska gimnazija deluje v Zavodu sv. Stanislava in obhaja desetletnico povernega delovanja; zato tudi tale važni simpozij, ki naj bi šolo odprl na evropsko raven in jo zblizal s podobnimi ustanovami. Pokrovitelj posveta je bil beneški kardinal Ange-

lo Scola (na sliki), ki je imel tudi uvodno predavanje. V dveh dneh se je zvrstilo še dvajset izredno zanimivih, poglobljenih referatov, ki so skušali z različnih zornih kotov osvetliti vprašanje katoliške šole v naši družbi, predvsem pa smernice njenega razvoja. Predavala sta tudi nadškof Rode in pomožni mariborski škof Stres. Sploh pa je bilo prisotnih več slovenskih škofov, kar dokazuje, da je vprašanje vzgoje eno bistvenih za slovensko Cerkev.

V čem je bistvena razlika med javno šolo in katoliško? Slednja se posveča tudi vzgoji in ne samo izobraževanju. Ponuža seveda krščanske vrednote, ki naj bi se jih mladi navzeli in jih ponotranjili. Voditelji škofijske klasične gimnazije iz Šentvida so posebej naglasili, da vlagajo vse sile, da bi vzgojili dobre, odgovorne, poštene, delavne in verne mlade državljanke, ki se bodo uspešno, kakovostno vključili v slovensko družbo, ko odraste-

jo. Možnosti za celosten razvoj imajo gojenci kar dovolj, vzgojitelji, mentorjevi in usposobljeni profesorjevi tudi. Kar mi je znano, italijanske katoliške šole niso več tako naravnane h kakovostni vzgoji dijakov. Postale so bolj laične ustanove, ki mogoče le bolj strogo, resno delujejo: npr. nimajo študentskih zasedb šol ali stavk. Od šentviške škofijske gimnazije pa bi lahko prevzele kakovosten zgled celostnega vzgajanja mladine, ki se tam izvaja.

Posvet je bil prvi na evropski ravni; naslednji naj bi bil v prihodnjem letu v Nemčiji ali v Italiji. Katoliške šole se bodo tudi povežale v mrežo, da bodo lahko še naprej odprto sodelovale tudi preko računalnikov.

TS

V številki NG, ki bo izšla prihodnji teden, bomo objavili misijonsko prilogo.

Davčna politika v Republiki Sloveniji

Poziv Komisije Pravičnost in mir

Republika Slovenija se v ustavi opredeljuje kot socialna in na socialnih temeljih delujoča država. Socialna in tudi siceršnja varnost slovenskih državljanov je sorazmerno visoka, vendar pa je potrebno opozoriti na predvidene spremembe davčne zakonodaje, ki bi močno poslabšale položaj družin z več otroki.

Predlog Zakona o dohodnini, ki ga je vlada Republike Slovenije predložila v obravnavo državnemu zboru, z vidika pravičnosti in narodnega vidika ni sprejemljiv v tistem delu, kjer določa davčne olajšave. V obrazložitvi k zakonu je zapisano, da bo posebna olajšava za otroke pomembno povečana, dejansko pa bi bila v

primerjavi s sedanjo ureditvijo povečana le olajšava za prvega otroka (od 10% povprečne plače na 13,8%), za vse naslednje otroke pa bi se glede na sedanjo ureditev znižala, in to progresivno glede na število otrok v družini. Po predlogu zakona so najbolj razbremenjeni davčni zavezanci z najvišjimi dohodki brez otrok in z enim otrokom, najbolj pa se povečuje davčna obremenitev družin z več kot tremi otroki. Predlog zakona jemlje denar staršem, ki imajo tri otroke ali več, gmotni položaj pa izboljšuje pred-

vsem osebam brez otrok in staršem z enim otrokom.

Sporočilo takšne zakonske ureditve je, da so v naši družbi zaželeni družine brez otrok ali le z enim otrokom. To ni pravično do tistih družin, ki imajo pogum sprejeti več otrok. Hkrati pa bi to imelo katastrofalne posledice za nadaljnji obstoj našega naroda in naše narodnostne identitete.

Zastavlja se vprašanje, kako si je vlada dovolila sprejeti tako nerazumno davčno zakonodajo, ko imamo že danes močno zaskrbljujočo niz-

ko rodnost. Res je, da davčna politika ne more nadomestiti socialne, zaposlitvene, družinske, stanovanjske in druge politike, ki pomembno opredeljuje položaj družin in otrok v neki družbi, lahko pa to politiko podpira in jo tudi mora podpirati, ne pa ravnati proti njej.

Komisija Pravičnost in mir zato poziva vlado Republike Slovenije, pristojna ministrstva in poslance državnega zbora, ki bodo razpravljali o predlogu Zakona o dohodnini, da spremenijo sedanji pred-

log zakona, da bo bolj pravičen in prijazen do družin z več otroki. Hkrati pa komisija poziva vse druge odgovorne in vplivne posameznike in organizacije v družbi, da se prek javnih glasil ter kulturnih in drugih ustanov v javnosti zavzamejo za izrazitejšo podporo družinam z več otroki in s tem podprejo prihodnost slovenskega naroda in slovenske države!

prof. dr. Anton Stres,
mariborski pomožni škof,
predsednik Komisije Pravičnost
in mir pri SSK

Nov prispevek muzejske svetnice Slavice Plahuta k preučevanju domoznastva na Goriškem

Knjiga o slovenskih in črnogorskih internirancih in njihovem sodelovanju v osvobodilnem boju

V njej tudi celoviti pregled in ocena koncentracijskih in ujetniških taborišč v Italiji

Goriški muzej je pred nekaj dnevi izdal novo delo muzejske svetnice magistre Slavice Plahuta, z naslovom Slovenski in črnogorski interniranci in narodnoosvobodilni boj na Goriškem (jeseni 1943 in pozimi 1944). V knjigi opisuje in razčlenjuje prispevek bivših slovenskih in drugih internirancev, ki so se po begu iz koncentracijskih in ujetniških taborišč, po kapitulaciji Italije v septembru leta 1943, usmerili proti severu in vzhodu na slovensko narodno ozemlje in se na Goriškem vključevali v partizanske enote narodnoosvobodilnega gibanja ali pa ustanavljali svoje. Prevladovali so interniranci iz severnoitalijanskih in srednjeitalijanskih koncentracijskih in ujetniških taborišč. Po narodnosti so bili Slovenci, od drugih južnoslovenskih narodov je bilo največ Črnogorcev, veliko pa je bilo tudi pripadnikov drugih narodov, kar je primorskemu partizanstvu dajalo zelo pisano narodnostno podobo. Ocenjujejo, da se je samo v enote poznejšega IX. korpusa vključilo okrog dva tisoč bivših internirancev oz. vojnih ujetnikov, kar je v omenjeni enoti predstavljalo skoraj četrtino moštva in častniškega (oficirskega) kadra. Narodnostno najbolj mešana je bila Bazoviška brigada z srbsko-hrvaško in rusko enoto. Interniranci črnogorske narodnosti in interniranci iz Hercegovine, ki so bili zaprti v taborišču Visco, so po kapitulaciji Italije v Vipavski dolini ustanovi-

ca Plahuta pojasnila in prikazala, kdo so bili interniranci in ujetniki, kje so bili internirani, kako so prišli na Goriško in kaj so predstavljali v tukajšnjih enotah osvobodilnega gibanja. Delo temelji na objavljenih ali posebej zbranih arhivskih in spominskih virih in obsežni literaturi. Avtorica je uporabila gradivo Arhiva Slovenije v Ljubljani, Arhiva Vojnogodovinskega instituta v Beogradu in gradivo Goriškega muzeja. Še posebej so bili dragoceni spomini neposrednih udeležencev dogodkov.

Pomoč za internirance sta zbirali tudi goriška in ljubljanska nadškofija

Nova knjiga muzejske svetnice, magistre Slavice Plahuta, obsega 211 strani in navaja zelo veliko najrazličnejših podatkov in ocen stanja in dogodkov pred drugo svetovno vojno, zlasti po razpadu Italije 8. septembra leta 1943. Naštevata tudi taborišča, ki so jih oblasti odprle doma po vsej Italiji, tudi za tiste Primorce, ki so veljali za sumljive oz. nezanesljive. Tako so marca 1942 ustanovili tudi koncentracijski taborišči v Čiginju in Gorenji Trebuši.

Avtorica je pri navajanju podatkov in drugih dejstev iz omenjenega obdobja pokazala nepristranskost in objektivnost, kar povečuje pomen knjige v goriškem oz. slovenskem zgodovinsko-pisnem. Poudarja, denimo, da so bili mnogi jugoslovanski vojaki, zlasti pa njihovi častniki v italijanskih ujetniških taboriščih, mo-

narhistično usmerjeni, ter so se torej zavzemali za obnovo kraljevine Jugoslavije. To dejstvo je v mnogih podobnih monografijah, ki so izšle pod prejšnjo oblastjo, po večini ostalo prikrito.

Slavica Plahuta v svoji knjigi obravnava tudi pomoč, ki so jo internirancem nudili katoliška cerkev in človekoljubna organizacija Karitas. Med prvimi, ki so nudili materialno pomoč jugoslovanskim internirancem na italijanskem polotoku, je bil monsinjor Nicolo' Moscatello, predvojni nuncij Sv. sedeža v Beogradu. Mila Vuk-Perko iz Mirna, ki je s svojo družino in očetom Toncem Vukom, bivšim konfinirancem v Italiji, živela v medvojni Umbriji, omenja v svojih spominskih izdatno pomoč, ki je po zvezah prihajala iz Vatikana. Pomoč je nadalje zbirala Karitas zagrebške nadškofije. V Ljubljani je delovala Slovenska akcija, ki je zbirala pomoč za taboriščnike v Gonarsu, Chiesanuovi in Monigu. Posebno pomoč je zbirala ljubljanska nadškofija, odbor za pomoč internirancem pa je deloval tudi pri goriški nadškofiji. Vodil ga je msgr. Mirko Brumat. Iz ohranjene dokumentacije odbora, ki jo je avtorici posredoval msgr. Franc Kralj, zgodovinar in župnik na Slapu pri Vipavi, izhaja, da je bila neposredna materialna pomoč iz območja goriške nadškofije namenjena internirancem v taboriščih Gonars in Visco. Posebna pomoč je bila namenjena otrokom in dojenčkom. V letu 1944 je v Gorici delovala tudi humanitarna organizacija "Assistenza Pontificia", ki je od marca naprej razdeljevala jugoslovanskim zapornikom tekstilno blago in večje količine hrane, zlasti moke, testenin in olja.

M. JUP

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103, SLOVENSKE ODDAJE (OD 27.2. DO 4.3.2004)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9, Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz). Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

- **Petek, 27. februarja** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni desert iz diskoteke 103. - Šopek narodnih viž. - Zborovski kotiček. - Obvestila.

- **Ponedeljek, 1. marca** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: zanimivosti in informacije.

- **Torek, 2. marca** (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

- **Sreda, 3. marca** (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Najlepsi je materin jezik I. del. - Izbor melodij.

- **Četrtek, 4. marca** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

Kmalu bo Primorska pela

V začetku marca se bo začela najbolj množična zborovska prireditev Primorska poje.

Prvi koncert bo v petek, 5. marca, v grajskih prostorih na Dobrovem. Celoten program predvideva 29 koncertov v raznih krajih Primorske.

V zamejstvu bo devet koncertov, trije na Goriškem, štirje na Tržaškem in dva v videmski pokrajini, kjer bodo pevci nastopili v Zavarhu v cerkvi sv. Florijana in na Trbižu, kjer se bosta 21. marca srečali Koroška in Primorska poje. V občinskem večnamenskem centru bodo nastopili po trije koroški in trije primorski zbori ter domača zborovska skupina.

Na Goriškem bo prvi nastop v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici 28. marca, naslednje nedeljo, 4. aprila, pa v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. 16. aprila pa bodo zbori obiskali Kulturni dom v Gorici.

Tržaška bo gostila Primorska poje pri Sv. Ivanu, v Marijinem domu v Trstu, na Opčinah in v Boljuncu.

Skupno bo na reviji Primorska poje, ki jo organizirajo Zveza pevskih zborov Primorske, Zveza slovenskih kulturnih društev, Zveza cerkvenih pevskih zborov in Zveza slovenske katoliške prosvete ter Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, nastopilo 187 zborov. Trije nastopi s sakralnim programom bodo v cerkvah. Najprej v cerkvi sv. Ivana v Trstu (14. marca), nato v cerkvi Srca Jezusovega v Drežnici (28. marca) in v cerkvi sv. Petra in Pavla v Tomaju (18. aprila).

Poleg množičnosti revije, na kateri bo pelo več kot 4 tisoč pevcev, bodo nastopili tudi številni zbori, ki se upravičeno ponašajo z visoko kvaliteto in lepim petjem.

Letošnja Primorska poje je oznanilka padca državne meje, ko bo Slovenija s 1. majem vstopila v Evropsko unijo.

Pilonova galerija v Ajdovščini

Maleš/Pilon. Pariško druženje

Nova razstava v Pilonovi galeriji v Ajdovščini tokrat osvetljuje odnos med Venom Pilonom, slovenskim kulturnim atašejem v Parizu, in Miho Malešem, ki je leta 1951 daljše obdobje preživel v francoski prestolnici. Petkova otvoritev pa je potekala v znamenju praznovanja dneva slovenske kulture in dveh jubilejev: stoletnice Maleševega rojstva in 95. Mušičevega rojstnega dne.

Na ogled je tokrat postavljenih dvanajst Pilonovih risb, ki je seveda kot vljuden gostitelj prepustil glavno vlogo Malešu. Ta nastopa s petintridesetimi deli v najrazličnejših tehnikah, ki nas popeljejo v Pariz in jug Francije izpred petdese-

tih let. Ob užitku sveže ujetih utrinjkov v skicah in risbah, ki so se rojevala neposredno, na samem kraju dogajanja, ter barvni bogatosti monotipij, ki so nastala v miru delavnice, osvetljuje prijateljsko druženje in nadvse zanimiv kulturni utrip Slovencev v Parizu Breda Ilih Klančnik v besedilu prožnega spremnega kataloga. Iz Maleševe zapuščine izhaja tudi Pilonov osnutek za knjižno izdajo, ki naj bi jo Državna založba Slovenije posvetila Ljubljani. Gre za risarski album, ki v sodobni računalniški dobi izpade kot svojevrsten eksponat arheologije grafičnega oblikovanja. Kot ugotavlja Mislejeva, je delo nastalo tik pred Pi-

Miha Maleš - Risba

lonovim ponovnim odhodom v Pariz 1949. leta, zaradi česar je prošil za odlog plačila honorarja. Prošnjo je "naročnik tolmačil tako, kot da se avtor sam odpoveduje plačilu."

Na otvoritvi je Mislejeva predstavila še razglednici, ki ju je ob Mušičevem življenjskem jubileju izdala Galerija, saj je obe "opremil" Pilon: prednjo stran z risarskim oz. fotografskim, še neobjavljenim Mušičevim portretom v pariškem ateljeju; hrbtno stran pa z daljšim odlomkom iz doslej nepoznanega poglavja, ki je izpadlo iz uradne Pilonove biografije. Ob spominski vrednosti je Mislejeva svetovala še čisto konkretno uporabo razglednic: poslali naj bi jih na Ministrstvo za kulturo s pripisom "Za slovensko monografijo o Mušiču!"

SQ

Knjižna novost / Zbirka Aleph

Pet sodobnih italijanskih pesnikov

Pet sodobnih italijanskih pesnikov je preprost, a tudi zelo učinkovit naslov lepe pesniške zbirke, ki je nedavno izšla pri Centru za slovensko književnost v Ljubljani v zbirki Aleph, ki jo ureja sodobni slovenski pesnik Brane Mozetič. Antologijo so že predstavili v Ljubljani v sklopu izdaj Centra za slovensko književnost, upati je, da bodo knjigo predstavili tudi pri nas, še najraje v Trstu, od koder prihaja eden od italijanskih poetov. Dvojezična zbirka ima seveda tudi italijanski podnaslov, in sicer: *Cinque poeti contemporanei*, kar pomeni, da bo zanimiva tudi za italijanskega bralca.

Pet sodobnih italijanskih pesnikov je z lepim izborom slovenskim bralcem predstavila neutrudna in marljiva Jolka Milič, ki je vse pesmi sodobnih italijanskih pesnikov in pesnice

tudi prevedla. Pesmi so napisali: Elio Andrioli, Renzo Cigoj, Silvano Demarchi, Anna Santoliquido ter Guido Zavanone.

Vsi omenjeni zavezanci izbrane besede so sodobni italijanski pesniki, geografsko sicer enakopravno raztreseni po vsej Italiji, nam najbližji v vseh smislih je Tržačan Renzo Cigoj. Urednica antologije Jolka Milič je vse pesnike in pesnico tudi dostojno predstavila s kratkim, a dovolj bogatim spremnim zapisom in zraven dodala še kratke, klene citate različnih literarnih kritikov, ki so o poeziji omenjenih pesnikov že pisali.

Knjiga je popolnoma dvojezična, in sicer tako, da so italijanske pesmi in italijanski spremni tekst na levi strani, slovenski prevodi pa na desni. Tudi tokrat ima Jolka Milič srečno roko, saj v antologiji *Pet sodobnih italijanskih pesnikov* nesebično deli z nami svojo dolgoletno ljubezen z zavezanci pesniške besede, kar tudi omenjeni pesniki in pesnica seveda so. Antologija, ki bo gotovo našla pot med ljubitelje poezije tako v Sloveniji kot v Italiji - le-teh je v obeh državah malo, kot se za poezijo v današnjem svetu spodobi! - je preprosto, a lepo oblikovana.

JUP

Goriška in celovška Mohorjeva družba

Predstavitev Portretov v Celovcu in na Dunaju

Slomškova dvorana v Celovcu je bila v sredo, 18. februarja, v znamenju zamejske likovne ustvarjalnosti. Zbrali so se številni koroški likovni ustvarjalci in ljubitelji umetnosti, da bi se udeležili predstavitve trojezične umetniške knjige z naslovom *Portreti / Porträts / Ritratti - slovenski likovniki v Avstriji in Italiji*, ki jo je lani v sozaložbi z Goriško Mohorjevo družbo izdala Mohorjeva založba iz Celovca.

Številno občinstvo sta uvodoma pozdravila vodja koroške založbe Franc Kattinig in v imenu GMD Marko Tavčar (na sliki). Prvi je ugotavljal, da želi knjiga, ki sicer ni mogla upoštevati vseh likovnih ustvarjalcev

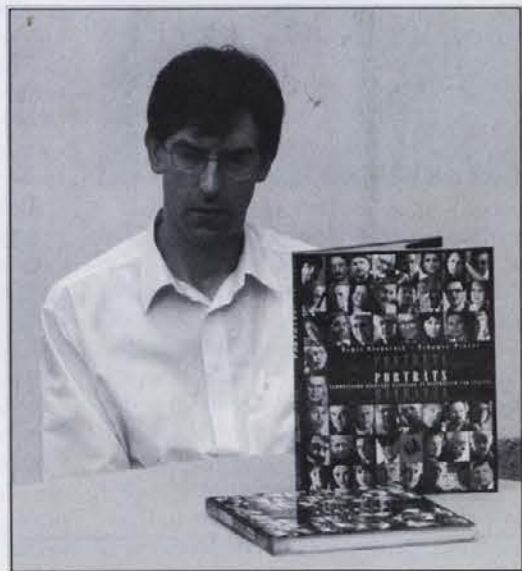

FOTO DPO

dovinar dr. Cene Avguštin, ki je podrobno razčlenil pomen te ugledne knjižne izdaje in osvetlil sporočilo knjige, ki predstavlja osemnajst koroških in 31 portretov likovnih ustvarjalcev s Tržaškega, Goriškega in iz Benečije. Njegov

Naslednji dan, v četrtek, 19. februarja, pa so knjigo v isti postavi predstavili tudi na Dunaju, in sicer v galeriji Študentskega doma Korotan, kjer so tudi pripravili manjšo razstavo del primorskih in koroških ustvarjalcev. Tihomir Pinter pa je razstavil portrete 49 likovnikov, ki jih knjiga predstavlja.

Direktor Korotana mag. Anton Levstek je uvodoma pozdravil številne udeležence in ugotavljal, da je slovenska javnost 50 let čakala na knjigo, ki končno zapolnjuje vrzel v seznanjanju matične in širše javnosti z zamejsko likovno ustvarjalnostjo. Slovenci, ki živijo na Dunaju in ne prihajajo le z Zile, Roža in Podjune, ampak tudi iz

nastop je bil tudi priložnost, da so udeleženci zaslutili umetniški naboj in razsežnost tega ustvarjanja. O samem nastanku knjige pa sta spregovorila avtorja, umetnostni zgodovinar mag. Damir Globočnik, ki je prispeval predstavitve umetnikov in njihovo likovno govorico, ter dr. Tihomir Pinter, mojster fotograf, portretist, ki je prispeval odlične črno-bele fotografije umetnikov. Prav ti portreti so torej osnova, okrog katere se je izoblikovala knjiga, ki jo je imenitno grafično oblikovala Silva Sever.

Slovenije ali študirajo in delajo v avstrijski prestolnici, so bili tako deležni doživetja predstavitve knjige in ustvarjalnosti zamejskih likovnikov, večer pa je obogatil nastop tamburaškega ansambla. Bolj sproščen pogovor med udeleženci večera med pogostitvijo v jedilnici doma Korotan pa je potrdil, da na Dunaju živeči Slovenci radi zahajajo na tovrstne prireditve, ki so tudi priložnost za srečanje in utrjevanje prijateljskih vezi ter izmenjavo vtisov o dogajanju doma in v sami avstrijski prestolnici.

MF

Februar je mesec kulture

O kulturni rasti in očiščevanju

Iz teka se februar, mesec prebujanja in očiščevanja. Latinski izraz februa, iz katerega izvira njegovo ime, je pri Rimljanih pomenil posebne praznike očiščevanja, v kalendarju cerkvenega leta pa se po pustnem času začenja štiridesetdnevni post, v katerem naj bi se duhovno očistili in prerodili v pričakovanju velikonočne skrivnosti.

Tudi pri nas se na kulturnem področju zdi, da se vse prebuja in preraja. Februar je kot nalašč ustvarjen za živahnost pustnih sprevodov in mask, a tudi za resnobnost in obrednost kulturnega praznika. Razpet je torej med prešernost pustovanj in pustost prešernovanj. Ta razpetost odraža tudi kulturno stvarnost našega prostora, o katerem že več časa, zlasti pa v zadnjih mesecih slišimo, kako da je pomemben in kako je pomembna naša vloga mostu v času slovenskega vključevanja v Evropo.

Žal ugotavljam, da je za marsikoga bolj občuteno pustno veseljačenje kot pa kulturna zavest narodne in jezikovne pripadnosti. Tudi družva se spretno gibajo med pustnimi povorkami in pustovanji ter pripravo Prešernovih proslav. Vse po znanem scenariju: treba je zadostiti pač običajem, navadam in mednje sodi tudi praznovanje kulturnega dne: z govornikom, petjem in recitacijami, potem pa lahko kulturo spravimo v ropotarnico in jo ob potrebi oživimo, npr. ob vaškem patronu, ob poletni pokušnji vin ali miklavževanju. Lepo je če

ob tem angažiramo nekaj otrok in mladih, zato da se bodo prireditve udeležili tudi nekateri starši ali drugo sorodstvo.

Vaška društva se v februarju prebujajo, iz zaledenele zemlje kukajo kot blede zvon-

di, od narečne do knjižne, vključuje pa izvornost ljudskega petja, plesa, oblačenja, prehranjevanja in vso bogato pojavnost slovenske specifičnosti, je posebno v narodnostno mešanih območjih zapleteno vprašanje. Kajti marsikdaj ob živem zanimanju za folkloro soobstaja medel odnos do jezika in literature.

Ne moremo namreč reči, da čutimo slovensko, če se ta občutek omejuje na kako proslavo, sodelovanje na vaških praznikih in udeležbo na šolskih prireditvah. Važno je predvsem, kakšen je občevalni jezik v družini, v šoli. Lahko o njem rečemo, da je slovenski, ali je bolj podoben latovščini, prepolni italijanskih izrazov, ki jih prilagajamo slovenskim skladenjskim vzorcem?

Slovenka, Slovenec, ali prebiraš slovenski tisk, ali poslušas in gledas slovenske oddaje, kupuješ slovenske knjige? Ali zahajaš v Slovenijo oziroma ali si miselno in duhovno že presegel meje, s katerimi so nas zamejili tujci, da marsikdo ne ve več, komu pripada in kakšna je bila naša skupna preteklost?

Iskreli odgovori bodo za marsikoga trpki, a dejanski pokazatelj naše kulturnosti. Ne februarске, temveč vseplošne kulturne zavesti. Mor-da pa je še čas, da se duhovno osvobodimo in prerodimo za globinsko pojmovanje kulture. V duhu februarskega očiščevanja in priprave na velike dogodke zgodovinske pomladi 2004.

Majda Artač Sturman

7

ČETRTEK, 26. FEBRUARJA 2004

Razmišljanje

Slovenska kultura in Evropa (1)

Kulturo navadno pojmuje-mo kot trajno prizadevanje človeštva po bolj razvitih, bolj plemenitih oblikah duhovnega bivanja. Če povemo s Kantom, označuje kulturo razvoj iz prvotnega, "surovega" stanja narave, ko je narava obvladovala človeka, do stanja, ko človek obvladuje naravo. Kultura pomeni torej vsoto vseh vrednot, vseh pridobitev razsvetljevanja, izobraževanja, religije, znanosti in umetnosti, pomeni vsa stremjenja po odkrivanju in uresničevanju "višje narave" v človeku.

Nedvomno je krščanstvo osrednja duhovna sila, ki je določala fiziognomijo Slovencev oziroma naših prednikov od osmega stoletja dalje in jo določa v veliki meri še danes. Čeprav živi krščanski pogled na svet od razsvetljenstva naprej z liberalno, od dvajsetega stoletja tudi z marksistično in neoliberalno ideološko opozicijo, velja, da je krščanstvo povezal slovenski narod z evropsko kulturo. V dolgih stoletjih je oblikovalo in krepilo našo jezikovno oziroma nacionalno samobitnost.

Vsako nacionalno kulturo najprej pogojuje nacionalni jezik. Zlasti v književnosti, enem od glavnih temeljev kulture, pomeni jezik prvo in zavezujočo vrednoto. Književnost kot umetnost jezika oziroma nacionalnega jezika se prav v tem, v tej svoji posebnosti, razlikuje od glasbe, slikarstva, kiparstva ali arhitekture - od umetnosti, ki govorijo z nadnacionalnim, vsem razumljivim, v pravem pomenu univerzalnim jezikom. Drugačna od omenjenih umetnosti je književnost prav zato, ker uporablja nacionalni jezik. Njena zveza z nacionalnim jezikom je torej najbolj logično, najbolj naravno dejstvo. Zato pomeni slovenskim pesnikom in pisateljem kot utemeljiteljem naše kulture jezik nezamenljivo sredstvo ustvarjanja. Naj v dokaz povedanega navedem od številnih samo dva primera naše zgodovine. Najprej Franceta Prešerna, našega pesniškega genija, ki je imel nemško šolsko vzgojo. Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, kjer so meščani in izobraženci go-

vorili večidel nemško, univerzo je študiral na Dunaju, v prestolnici avstrijske oziroma habsburške monarhije. Več izvornih pesmi je napisal v nemščini, nekaj svojih je prevedel iz slovenščine v nemščino. Obvladal je torej nemščino, vendar je ostal pri maternem jeziku, ki ga je poznal v največji možni popolnosti, v najtanjših pomenskih odtentkih in zvočnih subtilnostih. Podobno kot s Prešernom je z drugim klasikom slovenske književnosti, z Ivanom Cankarjem. Tudi Can-

kar je, čeprav v drugem času, živel dalj časa v nemškem jezikovnem okolju. Več kot deset let je bival na Dunaju, v najbolj občutljivem obdobju - od svojega triindvajsetega do trintridesetega leta. V avstrijskem glavnem mestu je imel zaročenko, s katero je govoril nemško, z več sodobniki si je dopisoval v nemškem jeziku, v mladosti je napisal nekaj lirskih pesmi v nemščini. Pa vendar - slovenski jezik je bil in ostal instrument njegovega pisateljevanja. Kot mojster jezika se je čutil utesnjenega celo pri izražanju v maternem jeziku. Tožil je, kako je "beseda okorna in težka..." Beseda, zanj malo ustrežna in nezadostna, se mu je zdela "komaj znamenje, komaj spomin tistega, kar je gledal z lastnimi očmi", kolikor sploh ni obupal nad jezikom, češ "zadnje, za vselej odločilne, odrešilne besede ni, še nihče je ni slišal, ne izgovoril". Teško si zato predstavljamo, da bi Cankar, neprekosljivi stilist slovenske književnosti, nezadovoljen celo z lastnim jezikom, ki ga je najbolj obvladal, emigriral v tuje jezikovno okolje, kjer bi se srečal z drugim, zanj nedvomno prav tako, če ne še bolj nezadostnim jezikom. Seveda poznamo izje-

me pri vseh narodih, tudi med Slovenci, kajti literarni ustvarjalec je neredko postavljen pred dilemo: ali zvestoba maternemu jeziku ali nevarna skušnjava in prestop v drugo jezikovno območje. Kljub temu velja, da je nacionalni jezik temeljna značilnost vsake književnosti. Obstaja namreč intimna zveza pisatelja in človeka sploh s prvim jezikom, z jezikom otroštva in mladosti, in samo ta okoliščina lahko razloži prvobitno, komaj doumljivo zavezanost maternemu jeziku.

Nacionalna kultura je v slovenski zgodovini imela osrednji pomen predvsem zaradi jezika, v katerem se je izražala. Hkrati je spodbujala in usmerjala proces, ki je ljudstvo preobrazil v narod in narod v nacijo. Stoletja je kultura oparjavljala vlogo, ki bi jo morale država in njene ustanove. Bila je državotvorna. Pri tem gre izjemna zasluga prav književnosti, ki je bila ves čas tako ali drugače v službi narodne ideje. V zadnjih letih druge Jugoslavije se je velik del pisateljev angažiral celo neposredno politično, ko se je v težnji po neodvisni slovenski državi uprl totalitarnemu sistemu in vplival na druge demokratično misleče skupine in posameznike, da so postala-

li pogumnejši. Kultura je sodelovala pri zgodovinskem preobratu ob koncu osemdesetih in na začetku devetdesetih let, ko je propadel sovjetski imperij in komunistični režimi v njemu podrejenih državah. Kako medsebojno odvisni sta bili tudi takrat nacionalna in kulturna komponenta dogajanja, dokazuje dejstvo, da so iz večnacionalnih državnih tvorb Sovjetske zveze, Jugoslavije in Českoslovaške nastale nove nacionalne države.

Slovenska kultura je bila po drugi svetovni vojni, čeprav v bolj liberalni obliki kot kultura v drugih komunističnih državah, odrezana od zahoda. Ko so v letih 1989/90 padle pregraje, se je začela reintegracija ne samo slovenske, temveč tudi drugih slovanskih in nekaterih srednjevzhodnih evropskih kultur v kulturo stare celine. Ponovno združevanje se je zdelo toliko bolj naravno, ker so bile represivno osamljene kulture predtem skozi dolgo zgodovino sestavni del duhovne Evrope. Seveda ta veliki premik ni isto kot proces, ki smo mu danes priča, čeprav bi reevropeizacijo evropskega oziroma slovanskega vzhoda v devetdesetih letih mogli razumeti tudi kot neko obliko globalizacije.

/ dalje
France Bernik

DSI / Peterlinova dvorana

Pavle Merku' o primorskih priimkih

FOTO KROMA

Ponedeljkov večer v sklopu predavanj DSI je bil jezikovno obarvan. Gost večera je bil tržaški skladatelj in jezikoslovec Pavle Merku', ki je v sodelovanju s povezovalcem večera, Robertom Dapitom, govoril o svoji knjigi *1300 primorskih priimkov*, ki je pred nedavnim izšla pri založbi Mladika.

V uvodnih besedah je Roberto Dapit, ki se sam ukvarja s področjem jezikoslovja, imenovanim imenoslovje, poudaril, da je Merkujev zadnji knjižni trud knjiga poljudne narave, ki pa že od prvih strani kaže na izrazito znanstveno podlago, na kateri je avtor gradil to pomembno raziskavo. Le-ta se posveča preučevanju primorskih priimkov, katerih zgodovinska izvirnost in spremembe, ki so jih v pretoku časa doživeli, povejo marsikaj o sami zgodovini primorskega ozemlja.

Tiskovno sporočilo

Spazzapan na pogovoru s tržaškima odbornicama

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Mirko Spazzapan se je v teh dneh srečal z dvema odbornicama tržaške občinske uprave.

Najprej je obiskal odbornico za šolstvo Brandijevo, s katero se je temeljito pogovoril o problematiki slovenskih šolskih stavb v mestu, zlasti z ozirom na pogorelo šolo pri Sv. Ani. Za popravilo le te je sicer občinska uprava dala v proračun deželni prispevek, za katerega pa še zdaleč nima nobene garancije, da ga bo dejansko tudi unovčila; pravzaprav je sama odbornica priznala, da bi občina Trst vzela v poštev popravilo stavbe le v primeru, da bi v njej dobili mesto tudi sedanja slovenska šola in vrtec v Škednju, kjer dejansko danes sobivata italijanska in slovenska šola, v dotrajani in premajhni stavbi, za katero občinska uprava namerava v bodoče predvideti zaprtje. Svetovalec Spazzapan je opozoril, da tako kot italijanska manjšina v Istri tudi slovenska narodna skupnost v Italiji potrebuje svoje male, a potrebne šolske in kulturne centre, da se v njih zbira in s tem zavira neobhodno asimilacijsko težnjo. Vsako odločitev v smislu krčenja mreže šol mora seveda predhodno sprejeti narodna skupnost, v vidiku kvečjemu boljše didaktične ponudbe.

Z odbornico Brandijevo se je Spazzapan pogovarjal tudi o potrebi otroških jasli za slovenske otroke.

Glede na omejeno razpoložljivost prostorov na Proseku je tam nemogoče predvideti naknadne sobe za slovensko sekcijo, je dejala Brandijeva, nova struktura v ulici Commerciale, ki bo predvidoma na razpolago s prihodnjim šolskim letom, pa bo pokazala, na podlagi prošnje za spreje-

tje, katere so dejanske potrebe družin iz mesta ali okolice in bo torej najboljši pokazatelj, če je dejanska nuja po otroških jaslih na Opčinah, kjer bi morala dobiti mesto tudi slovenska sekcija.

Spazzapan je zagotovil, da potreba po otroških jaslih dejansko že obstaja, da imajo slovenski otroci pravico, da imajo nego v domačem jeziku že od prvih mesecev, kot je nedavno zagotovil tudi deželni otroški pravobranilec, da pa se ta pravica lahko izvaja tudi še samo s predvidevanjem osebja, ki zna slovensko za nego naših malčkov. Seveda v pričakovanju, da slovenski otroci čimprej pridejo do svoje strukture.

Dan kasneje je Spazzapan šel v goste k občinski odbornici za socialno skrbstvo D'Ambrosijevi, s katero se je pogovoril o problemih podpore družinam, ki na domu oskrbujejo starejše, nepokretne in sploh osebe, ki potrebujejo spremstvo in nego.

Zgodilo se je namreč, da skoraj polovica od približno 900 družin, ki so v prejšnjih letih v tržaški pokrajini bile deležne prispevkov, za leto 2003 ni več dobila pristojbin, ker je občinska uprava deloma menjala pogoje, po katerih so doslej nakazovali sredstva. Nekateri so izostali od prispevkov na primer samo zato, ker so na domovih opravili posege v korist nepokretnim osebam, ki se premikajo na invalidskih vozičkih, in s tem bili dvakrat prevarani.

Odbornica D'Ambrosijeva je soglašala s Spazzapanom, da je treba odpraviti nedostatke v pravilniku in da je za posege v korist invalidom treba predvideti dodatna sredstva, ne pa jih zaradi tega še oškodovati.

NŠK / Predstavitev Istre v Trstu dr. Sandija Volka

Italijanska namera o nacionalni bonifikaciji zahodne meje

Politika je zgodovini obrnila hrbet. To sicer ni nobena novost, v zadnjih letih pa je italijanska uradna politika padla na marsikaterem izpitu. Ezulska problematika ogreva debate sicer že ves povojni čas ... prišlo je do epiloga za našo narodno skupnost na najslabši možen način. Toliko o politiki, ki nima nič skupnega z zgodovinskim raziskovanjem, o katerem je tekla beseda v nabito polni Narodni in študijski knjižnici v Trstu. V sredo, 18. februarja, je bila namreč predstavitev zadnje knjige tržaškega zgodovinarja dr. Sandija Volka *Istra v Trstu. Naselitev istrskih in dalmatinskih ezulov in nacionalna bonifikacija na Tržaškem*, ki je izšla v Kopru pri Knjižnici Annales. Večer je uvedel predsednik NŠK Viljem Černo, po uvodnem pozdravu ravnatelja NŠK Milana Pahorja pa je o delu spregovorila zgodovinarica dr. Nevenka Troha.

Troha je pohvalila delo Volka, enega prvih slovenskih zgodovinarjev, ki je načel "ezulsko vprašanje". Nedostopnost arhivov je namreč največja ovira pri tem raziskovanju. Primer: arhiv Urada za obmejna področja, ki je deloval od leta 1946 do 1954 in je imel zelo zelo velike pristoj-

FOTO KROMA

nosti pri poseganju v begunsko problematiko, ni dostopen. Kljub temu pa je Volku uspelo izslediti veliko zanimivega materiala za študijo, ki podrobno preučuje obdobje od konca fašističnega režima do konca 60. let.

V prvem delu knjige Volk opisuje dogajanje po prihodu Italije v naše kraje in odhajanja iz Istre. V povojnem obdobju je iz slovenske istre odšlo kakih 27.000 ljudi, vsaj 3.000 pa je bilo Slovencev, iz hrvaške pa se je odselilo od 150 do 200 tisoč oseb. Številke, katerim smo priča v teh dneh (govori se o 350.000 begunskih in več, najbolj "drzni" pa so potegnili na dan tudi številko 450.000) so torej popolna laž! Množičnemu pre-

seljevanju je botrovalo več razlogov: socialni položaj na robu preživetja, gospodarska kriza, strah pred novo politiko, beg zaradi "črne" preteklosti itd. Avtor postavlja migracijske tokove naših krajev (ne smemo pozabiti, da je vsaj 32.000 ljudi odšlo iz Italije v Jugoslavijo) v širši evropski kontekst. Navaja tudi primer 13 milijonov Nemcev, ki so morali po drugi svetovni vojni iz vzhodne Evrope.

Posebno poglavje je posvečeno begunskim organizacijam in odnosom med njimi, v drugi polovici študije pa se avtor spušča v urejanje begunskega vprašanja v Italiji. Ezule so načrtno naseljevali ob meji, da radikalno spremeni narodnostni in politični

sestav naših krajev. Slovenska manjšina je bila do tedaj v večini v vseh okoliških vaseh, prisilno (smešno odplačano) razlašanje in gradnja begunskih vasi pa so dotedanjo sliko popolnoma izmaknile. Množica prišlekov je močno obremenila družbeni, politični in gospodarski ustroj naših vasi, normalizacija pa je zahtevala dolgo, dolgo časa. Trpljenje ezulov (dolga leta so živeli v taboriščih) pa je bilo povod za odrekanje pravic naši narodni skupnosti.

Volk je dejal, da je knjiga zgodba o izrabljanju ezulov, ki so bili v stiski in torej zelo pripravni za umazane politične igrice. Na njihovih usodah si je marsikdo gradil politično kariero... Študija je torej v prvi vrsti zgodba o spremembi teritorija. Pomislimo le na Devinsko-nabrežinsko občino. V Italiji je deloval pravi aparat za naseljevanje ezulov. Naseljevali so jih strnjeno, ker so le tako odgovarjali načrtni nacionalni bonifikaciji. Od 1954 do 1966 je na Tržaškem zrastle sedem novih "borgov".

Fašistična politika demokracije italije je izmaknile slovensko zahodno narodnostno mejo. Zatiranju še ni videti konca.

Matjaž Rustja

Priredilo ga je Slovensko prosvetno društvo iz Mačkolj

Veselo pevsko srečanje v Mačkoljah

Preteklo soboto, 14. februarja, smo v Mačkoljah doživeli prijetno pevsko srečanje v znamenju mladostne razigranosti in glasbenega navdušenja. Slovensko prosvetno društvo Mačkolje je namreč povabilo v goste otroški pevski zbor župnije Idrija ter moški pevski zbor "Sveti Nazarij" iz Kopra.

Idrijski gostje - otroci, mladi in njihovi odrasli spremljevalci, so sicer svoj obisk na Tržaškem začeli že v dopoldanskih urah, ko so si ob lepem sončnem vremenu ogledali nekaj zanimivosti v mestu. Za vodiča jim je bila mačkoljska kulturna delavka Ljuba Smotlak, ki je razlago tržaških koticov črpala iz dolgoletne učiteljske izkušnje pa tudi iz svoje pred leti objavljene knjige *Tržaški sprehodi*. Otroci so imeli v popoldanskih urah še čas za sproščeno igro v družbi domačih skavtov.

"Izletniškemu" uvodu je sledil "uradni" del gostovanja. Ob 18h sta oba zbora pela pri sveti maši, ki jo je daroval mladi idrijski kaplan g.

Rafko Klemenčič. Veselje je bila tudi vezna nit njegove pridige, namenjene praznovanju svetih bratov Cirila in Metoda: oznanjevanje in pričevanje Božje besede naj bo veselo in radostno, kakor je veselo tudi oznanilo, ki ga Bog prinaša svetu. Poleg veliko bolj trženega svetega Valentina se namreč bogoslužni koledar 14. februarja spominja tudi dveh Blagovestnikov slovenskih narodov in sozavetnikov

rediteljev pozdravil Niko Tul. Kot prvi se je nato predstavil otroški pevski zbor župnije Idrija. Ta sestav ima za seboj že dolgoletno pevsko tradicijo, kajti idrijska župnija že od nekdaj premore poleg odraslega cerkvenega pevskega zbora tudi zasedbo mlajših pevcev. Pred desetimi leti je njegovo vodstvo prevzela Andreja Štucin. Ona je bila nekako povod tega pevskega srečanja, saj od sep-

talne zasedbe. Mladostna pevsko razigranost je prišla do izraza v repertoarju izključno slovenske mladinske duhovne glasbe avtorjev, kot so Peter Pučnik, Gregor Černe ali Mateja Jamnik, ki so zamejskim poslušalcem malo ali povsem neznan.

V drugem delu koncerta pa je zbranim v mačkoljski župnijski cerkvi, ki je bila kot običajno ob takih priložnostih premajhna, zapel moški pevski zbor "Sveti Nazarij". Zborovodja Miran Bordon je fante, po letih in po srcu, iz kopskega mestnega središča v tej zasedbi prvič zbral šele lani, kljub temu pa ubranost in glasovna zlitost dokazujeta, da jim pevskih izkušenj ne manjka. Za tokratni nastop so izbrali zelo raznovrsten program, ki je obsegal tako sakralna dela Tartinija in Genza kot tudi priredbe ljudskih napevov in črnsko duhovno glasbo. Poslušalci so njihovo izvajanje nagradili s hvaležnim ploskanjem.

Po koncertu so neutrudni člani SPD Mačkolje ponudili vsem nastopajočim in njihovim spremljevalcem še večerjo, ki se je kaj kmalu spremenila v priscrno druženje ob smehu in petju.

NT

FOTO KROMA

V sredo, 18. februarja

Prefekt Sottile v Narodni in študijski knjižnici

Narodna in študijska knjižnica v Trstu nadaljuje niz pogo-
vorov s predstavnikami ver-
skih in državnih oblasti. NŠK
želi namreč seznaniti in izpo-
staviti javnosti ter oblastem
neprecenljivo vlogo, ki jo ima
na kulturnem področju v
našem mestu in deželi, po
drugi strani so taka srečanja
pomembna, ker želi knjižnica
s sodelovanjem javnih usta-
nov in oblasti reševati pereče
probleme ter doseči izvajanje
državnega zakona št. 38 iz
leta 2001.

Prejšnji teden je bil gost
prostorov NŠK v ul. sv. Fran-
čiška vladni komisar in tržaški
prefekt Goffredo Sottile. Spre-
jeli so ga predsednik NŠK Vi-
ljem Černo in člani upravne
odborna knjižnice; prisotna
pa sta bila tudi predsednika
krovnih organizacij Sergij
Pahor in Rudi Pavšič.

Najprej si je prefekt ogle-
dal osrednje prostore knjižni-
ce s skladiščem vred, nato pa

FOTO KROMA

se je ustavil na krajšem pogo-
voru z odgovornimi, ki so mu
predočili najbolj pereče težave,
s katerimi se mora kultur-
na ustanova spopadati. Naj-
bolj očiten je problem tesnih
prostorov, v katerih so usluž-
benci primorani delovati. Ko
bi knjižnica dobila ustrežnejši
sedež, bi lahko namreč zdru-
žila oba tržaška odseka v eno
samo strukturo. Da bi nove

prostore premestili v bivši Na-
rodni dom, pa je za zdaj še
vprašanje.

Drugi problem zadeva fi-
nančni podpora, ki ju je NŠK
v zadnjih desetletjih prejema-
la s strani države oziroma s
strani vladnega komisariata
prek Sklada za Trst ter Mini-
strstva za kulturne dobrine.
Fund Trst namreč predvideva
odslej le denarno podporo, ki

jo mora prejemnik uporabiti
za popravila strukture, v ka-
teri deluje, ali za nakup do-
ločenih prostorov. Ker pa je
NŠK po statutu nepridobit-
niškega značaja in ker ni la-
stnik prostorov, v katerih se
nahaja, take podpore ne mo-
re dočakati. Tudi ugovor, ki so
ga odgovorni knjižnice naslo-
vili Ministrstvu za kulturne
dобрine, zaradi pomanjkanja
nujnih denarnih sredstev, ki je
vsako leto nekoliko povečalo
proračun kulturne ustanove,
pa je ostal brez odgovora.
Vladni komisar Sottile se je
tako obvezal, da bo čimprej
sklical zasedanje na prefektu-
ri s pristojnimi NŠK, v upanju,
da bodo skupaj poiskali us-
trezne rešitve, saj, kot je sam
izjavil za tržaško televizijsko
mrežo Tele 4, "moramo biti mi,
tržaški Italijani, ponosni
na tako slovensko skupnost,
saj živimo na ozemlju, ki pri-
pada vsem".

IG

Občina Repentabor

Končno le Colin Repen!

Prejšnji teden je bil za re-
pentabrsko občno res po-
memben teden zaradi dveh
razlogov. Prvi je povezan s to-
ponomastiko, drugi pa z ob-
činskimi grbom.

Ko se bomo odslej odprav-
ljali proti Repnu in Colu bomo
na smerokazih zasledili le slo-
venki izvorni imeni vasi v obči-
ni Repentabor. Občinski svet
je namreč že lani soglasno iz-
glasoval popravka k občinski-
mu statutu, potem ko je 31.
marca 2003 sklenil, da bosta
Repen in Col ohranila le slo-
venski izvornik in ne več dvoje-
zični napis Rupingrande-Re-
pen in Zolla Col. S to spre-
membo je repentabrski žu-

pan Aleksij Križman že sez-
nanil državne in krajevne u-
prave. To je v naši pokrajini
že drugi primer občinske u-
prave, ki je na podlagi prav-
nega dekreta iz leta 2000 po-
vrnila okraju slovenski izviri-
nik: leta 2002 so v dolinski ob-
čini slavnostno praznovali,
ko je vas Dolina opustila zlo-
glasni italijanski prevod San
Dorligo in prevzela svojega
izvirnega, ki ga je bil fašizem
odstranil.

Repentabrska občina pa
ima sedaj tudi uradni grb in
prapor, na katera je čakala
dolgo let. Županu repentabr-
ske občine je tržaški prefekt
Goffredo Sottile izročil odlok

FOTO KROMA

predsednika italijanske repu-
blike Ciampija, s katerim se je
postopek odobritve končno
iztekel. Novi grb in prapor je
nato sprejel in vpisal v svoj
seznam tudi državni urad za
heraldiko. Grb nosi dvojezič-

ni naziv občine, v spodnjem
delu pa je narisan simbol
občine same, to je Tabor in
cerkev na vrhu, katera ob-
dajata hrastova in oljčna veja,
ki sta med seboj privezani s
trakom italijanske trobojnice.

S Klubom prijateljstva pri Gospe Sveti
in pri sv. Hemi Krški

Po sledih naših prednikov (11)

Rim si je razglašanje svet-
nikov le nekaj let prej prev-
zel izključno v svojo pristoj-
nost.

Hemin samostan ni dolgo
obstajal. L. 1072 je solnogra-
ški škof s privolenjem papeža
samostan zaprl in ustanovil po-
možno škofijo v Krki. Četrta
škof Roman I. ni bil zadovoljen
s skromno Hemin cerkvijo.

Za njo je l. 1140 začel gra-
diti sedanjo stolnico. Dokon-
čana je bila šele l. 1200. V
stoletjih je bila obogatena z
mnogimi umetninami. Sama
stavba je ena od najlepših ro-
manskih cerkev v Evropi. Glav-
ni oltar je čudovita umetni-
na. 72 rezljanih kipov v nara-
vni velikosti se dviga 16 m vi-
soko. V sredini se dviga proti
nebu Marija, obdana z žarka-
stim rožnim vencem in ange-
li, ki nosijo napise iz litanij.
Angelskih glav je 82. Okrog
Marije stojijo apostoli, cer-
kveni očetje, svetniki - med
temi sv. Hema, njen mož Vi-
ljem, cesar Henrik II. in njego-
va soproga Kunigunda (po le-

gendi naj bi bila Hema njuna
sorodnica in naj bi kot mla-
denka bivala na dvoru pri ce-
sarici). Oltar je pozlačen. Je
iz 17. stoletja. Imeniten je tudi
"oltar križa", visok čez 2 m.
Visoko nad kipe se dviga le-
sen križ. Kipi so vlti iz svinca
in predstavljajo žalostno Ma-
rijo, ki drži v naročju mrtve-
ga Sina, angela, ki doživlja Ma-
rijino bolečino, in angelčke, ki
objokujejo Jezusove rane. V
cerkvi hranijo tudi Hemin re-
likvij. Od krstnega kamna
peljejo stopnice do zgornje
škofovske kapele. Sezidali so
jo okrog l. 1200. Krasijo jo fre-
ske iz 13. stol. in tudi ploščice
na tleh so iz tiste dobe.

Spustili se bomo še pod
cerkev, v kripto. Tu sredi stotih
marmornatih stebrov počiva-
jo zemeljski ostanki sv. He-
me. Grob varuje umetniško
izdelana železna ograja. Pred
njo sta na podstavku iz rdečega
marmorja bela kipa Vere
in Upanja.

/dalje
Nada Martelanc

Msgr. Evgen Ravignani / Pismo

Poslušni Božji besedi

*Moji dragi bratje in sestre,
duhovnik nam je potresel
pepel na sklonjeno glavo in
nas opomnil. "Spokori se in
veruj evangeliju". Postni čas
želimo preživeti v luči vere in
s spreobrnjenim srcem, da
bomo, prenovljeni v duhu,
doživeli velikonočno veselje.
Iz škofijskega zborovanja,
ki smo ga obhajali, sem izbral
tako zase kot za vas nujno
spodbudo, da damo pred-
nost Božji besedi, bodisi v za-
sebnem življenju kot v življe-
nju naših občestev. Ne sme-
mo tega opustiti. Ne gre za
to, da bi iskali nove pobude,
ampak da bi globlje doživljali
tisto vero, ki se navdihuje za
svoje življenjske izbire ob
Božji besedi.*

*To je beseda, ki osvetljuje
in daje gotovost našemu živ-
ljenju tudi takrat, ko nas
muči dvom. To je beseda, ki
nam omogoča, da gledamo
na dogodke in dejstva z mo-
drostjo, ki prihaja od Boga.
To je beseda, ki nam razkri-
va, da smo sinovi in hčere*

*Očeta, ki vse ljubi in nas v
Kristusu rešuje. To je beseda,
ki nam daje upanje novega
sveta v pravičnosti, ljubezni
in miru.*

*To besedo bomo sprejeli,
da se udejanji v nas resnično
in temeljito spreobrnjenje,
tako v pojmovanju kot v živ-
ljenju: v tišini osebne pre-
mišljevanja, v intimnosti na-
ših družin, v občestveni molitvi,
kjer se nam odkrije njena
lepota in moč, v vzajemnosti
malih skupnosti. Duhov-
niki, kot tudi jaz sam, se za-
vedamo svoje odgovornosti,
da to besedo posredujemo v
nedeljskih homilijah, ob raz-
nih srečanjih in pri katehezi.*

*Z vami, bratje in sestre,
bom v tišini prisluhnil temu,
kar bo Gospod govoril na-
šemu srcu. Skupno bomo do-
življali novo izkustvo spreob-
rnjenja in milosti. Ob zori slo-
vesnega dne bomo veselili po-
zdravili vstalega Kristusa, ki je
naše upanje in naše odrešenje.*

Na pepelnico
Evgen, škof

OBVESTILA

**POTOVANJE Z NOVIM GLA-
SOM v Španijo. Cenjene bral-
ce obveščamo, da je vpiso-
vanje za potovanje v Španijo -
Santiago de Compostela in
Kastilijo - zagotovljeno. Vpi-
sovanje je odprto še nekaj
časa; kdor bi se nam želel pri-
družiti, naj zato pohiti z vpi-
som na naših uredništvih v Go-
rici, tel. 0481 533177, in v Tr-
stu, tel. 040 365473.**

**SLOVENSKO PROSVETNO
društvo Mačkolje vabi k ogle-
du tragikomedijskega Aida Nico-
laia Stara garda v uprizoritvi
Dramskega odseka PD Štan-
drež in v režiji Janeza Starine,
v nedeljo, 29. februarja 2004,
ob 17.00 v dvorani Srejske hiše
v Mačkoljah.**

**VDRUŠTVU slovenskih izo-
bražencev, Donizettijeva 3,
bo prihodnji ponedeljek, 1.
marca, gost večera priznana
zgodovinarica in soprodsed-
nica slovensko-italijanske ko-
misije zgodovinarjev dr. Mi-
lica Kacin Wohinz. Govorila
bo na temo "Slovensko-itali-
janski odnosi: vzroki spopa-
da, korenine dialoga". Zače-
tek ob 20.30.**

DAROVİ

OBENAINTRIDESETI obletni-
ci smrti očeta Andreja daruje
sin Edi Kalc 30,00 € za cerkev
v Gropadi.

V OKVIRU Prešernove pro-
slave, ki je bila 15. t.m. v Mariji-
nem domu v Rojanu, je Dru-
štvo Rojanski Marijin Dom po-
novno pripravilo bogat srečo-
lov, namenjen slovenskim mi-
sijonarjem. Posebna zahvala
gre tudi Zadrugi kraški banki
z Opčin in podjetju Cremcaffè
iz Trsta za dobrohotno pomoč.
Tokrat smo se odločili, da
bomo izkupiček 350,00 € da-
rovali sestri franciškanki Mariji-
ni misijonarki MECH Grazyna,
ki deluje v državi Kongo - Brazi.

ZA CERKEV v Nabrežini: Ca-
harija 15,00, Papis 20,00, ob
krstu Terezije T. 100,00, ob po-
roki Lesizza Tersa 190,00, Ra-
dovič 20,00, Borghesi 80,00,
Kralj 30,00, Petelin 30,00, Ste-
pančič 100,00, Divjak 40,00,
Radovič 50,00, Burger 40,00,
Ciabatti 10,00, Logar 100,00,
Terčon 40,00, ob poroki Benel-
la-Menis 150,00, bolniki 80,00,
ob blagoslovu družin "na Posta-
ji" 700,00, v "Centru 1.721,00,
v "Kamnolomih" 1.045,00 €.

Mesečna konferenca v Nabrežini

Tokrat je predavala dr. Majda Cossutta. V okviru preda-
vanj, ki jih prireja nabrežinska cerkvena skupnost, v sredo,
18. t.m., smo poslušali dermatologinjo dr. Majdo o madežih
na koži. Slišali smo, kako lahko nastanejo tudi hude kožne
bolezni zaradi nepravilnega sončenja. Od 10. do 16. ure
ne bi smeli na sonce in posebno to velja za otroke do pu-
bertete; sončenje povzroča rakasta obolenja na koži po-
sebnost pri Evropejcih in pri ljudeh svetle kože, ki nimajo
naravne zaščite do ultravijoličnih žarkov, ljudje črne polti
pa ne zbolijo za raka na koži, razen na dlaneh in na podplati-
h. Videli smo fotografije raznih obolenj na koži, posebno
rakastih. Opozorila nas je na preventivo, če že moramo iti
na sonce, naj rabimo klobuk in primerne obleke, tako kot
so to delali naši dedje. Rabili naj bi tudi primerna sončna
očala za zaščito pred katarato.

FANTJE IZPOD GRMADE, ŽENSKI ZBOR DEVIN
in OPZ LADJICA

vabijo na kulturni večer ob predstavitvi knjige

dr. Rafka Dolharja

ODBRANI LISTI

Prireditev bo na sedežu devinskih zborov
v soboto, 28. februarja, ob 20.30DRUŠTVO FINŽGARJEV DOM
MePZ SV. JERNEJ - OPČINE

vabita

v nedeljo, 29. februarja 2004, ob 17. uri

v dvorano Finžgarjevega doma
na Opčinah na

VEČER SLOVENSKE PESMI IN BESEDE

OB PREŠERNOVEM DNEVU

posvečen Srečku Kosovelu in Stanku Maliču
ob 100-letnici rojstva

SODELUJEJO:

- OPZ in MIMPZ Vesela pomlad - vodi Mira Fabjan, klavirska spremljava Axel Furlan;
  - dijaki srednje šole S. Kosovel pod vodstvom prof. Lučke Susič;
  - sopranistki Marta Fabris in Mojca Milič ob klavirski spremljavi prof. Tomaža Simčiča;
  - MePZ Sv. Jernej, ki ga vodi Janko Ban;
  - slavnostni govor bo imela prof. Majda Artač.
- Večer bo povezovala Urška Šinigoj.

9

ČETREK,
26. FEBRUARJA
2004

Predstavitelj knjige *Zgodba o zakonu* Jožeta Šušmelja "Zgodba s srečnim koncem..."

V Pokrajinskem muzeju na goriškem gradu je bila v ponedeljek, 16. t.m., predstavitelj knjige slovenskega diplomata in sedanjega državnega podsekretarja na Zunanjem ministru RS Jožeta Šušmelja *Zgodba o zakonu*, v kateri je avtor opisal sprejemanje zaščitnega zakona za slovensko manjšino v Italiji. Predstavitelj so pripravili krovní organizaciji SSO in SKGZ, založbi Mladika in Založništvo tržaškega tiska v sodelovanju s Primorskim dnevnikom, ki je knjigo podaril naročnikom. Slovensko državo sta na predstavitvi predstavljala državni sekretar Ministrstva za zunanje zadeve RS Andrej Logar in generalni konzul RS v Trstu Črtomir Špacapan, prisoten pa je bil tudi novogoriški župan Mirko Brulc.

Predsednika krovnih organizacij Sergij Pahor in Rudi Pavšič sta v pozdravnem nagovoru podčrtala zasluge, ki jih je imel Šušmelj pri diplomatskem delu v Italiji v časa sprejemanja zaščitnega zakona, ki je bil sprejet na valenti-

no pred točno tremi leti. Šušmeljevo knjigo sta prikazala kot "odlično delo moža, ki je od nekdaj stal ob strani slovenski manjšini v Italiji, in dobrega poznavalca političnih in manjšinskih razmer v Italiji."

V imenu goriške pokrajinske uprave je prisotne pozdravil pokrajinski odbornik za čezmejno sodelovanje Marko Marinčič, ki je izpostavil pomen zaščitnega zakona za sodelovanje ob meji, medtem ko je Ace Mermolja v imenu ZTT in Zadruge Primorski dnevnik povedal nekaj več o pripravi knjige in avtorjevi natančnosti. Odgovorni urednik Primorskega dnevnika Bojan Brezigar je Šušmelja številnim prisotnim predstavil kot "slovenskega diplomata, ki je najbližje sledil postopku za sprejemanje zaščitnega zakona". O knjigi je dejal, da je podobna veliko italijanskim zgodbam o sprejemanju zakonov, a se od ostalih "razlikuje po tem, da smo bili predmet te zgodbe mi, Slovenci v Italiji." Nadalje je Brezigar razčlenil Šušmeljevo

knjigo in povedal, da se začela s Pariško mirovno konferenco takoj po drugi svetovni vojni, prvi del knjige pa se začne s prizadevanji za zaščitni zakon. Sledi drugo obdobje, ko je Slovenija že samostojna država, ko je prva Berlusconijska vlada zavlačevala z zaščitnim zakonom, a je v znameniti Oglejski izjavi Italija tudi prvič uradno priznala obstoj Slovencev v videmski pokrajini. Brezigar je izrecno poudaril, da se Šušmelj pri opisovanju sprejemanja zaščitnega zakona ni spuščal v politična razhajanja v manjšini sami. Nato se je osredotočil na osrednji del knjige, ki obsega obdobje petih let, od Prodijske vlade do dokončnega sprejetja zaščitnega zakona. Brezigar je odločno izpostavil izjemno dobro in usklajeno delo slovenske diplomacije v tem času; po njegovem Italija brez posredovanja Ljubljane v korist naše manjšine zaščitnega zakona ne bi sprejela.

Brezigar je zaključil z mislijo, da je "Jože Šušmelj naredil veliko delo za nas kot

diplomat, prav tako veliko delo pa je ta knjiga, ki nas spominja, da zakona nismo dobili kar tako, ampak smo se morali zanj veliko potruditi."

Šušmelj se je na predstavitvi svoje knjige najprej izrecno zahvalil za sodelovanje dvema prisotnima italijanski-

ma politikoma, in sicer nekdanjemu goriškemu županu Antoniu Scaranu ter nekdanjemu prvaku Krščanske demokracije Brunu Longu, s katerima je tesno sodeloval v času svojega službovanja v Italiji, a tudi pri osamosvojanju Slovenije. O knjigi je dejal, da opisuje dinamično in razgibano politično obdobje, saj je slovenska narodna manjšina v Italiji po njegovem bila več kot 50 let nekakšen talec medblokovskih odnosov in so se na njenem hrbtu odražale nekdanje zamere, tudi fašistično sovraštvo, vprašanje vračanja imovine istrskim be-

guncem in stare zamere. Šušmelj ni pozabil omeniti niti dejstva, da je bila slovenska narodna skupnost v Italiji največkrat tarča obračunavanja tudi zaradi stičišča na prostoru dveh družbenih sistemov, socialističnega in kapitalističnega.

Šušmelj meni, da je bilo "osnovno vprašanje zaščitnega zakona vprašanje priznanja beneških Slovencev, kajti Italija jih ni priznala vse do Oglejskega sporazuma, ki ga pa ni priznala Slovenija." In dodal: "Sprejeti zaščitni zakon je osnova, na kateri se lahko gradi prihodnost, saj se udeležanje zakonskih določil šele začne." Ob koncu posega je državni podsekretar še poudaril, da se v Evropski uniji zakonska zaščita narodnih manjšin stopnjuje, kot je tudi na glas povedal, da "je bila velikanska sreča, da smo zaščitni zakon za slovensko manjšino sploh dobili". Zaustavil se je pri nizu navdov o mukotrpem in dolgem procesu sprejemanja zakona v parlamentu, kjer je kot diplomat prisostvoval dobesedno vsem razpravam.

Predstavitelj Šušmeljevo knjigo *Zgodba o zakonu* v Gorici je služila tudi za javno razpravo o izvajanju zaščitnega zakona, ki bo gotovo dolgotrajna zadeva, vseeno pa je prevladalo mnenje, da je Šušmeljeva *Zgodba o zakonu* tudi "zgodba o srečnem koncu", kot je dejal Brezigar.

JUP

Mejnik spotike

Prejšnji teden so bili na trgu pred severno železnico zbrani številni časnikarji od vsepovsod. Čakali so, da bo končno padel tudi mejnik sredi trga, nekak simbol meje med dvema Goricama. A dogodka niso dočakali, ker naj bi se župana Brancati in Brulc točno ne zmenila, kam naj bi mejnik začasno šel. Brulca med drugim ni bilo na spregled, tako da so delavci - v veselje fotografov in videooperaterjev - vsaj odstranili zadnje dele ograje in dva nizka zidka sredi trga. Mejnik sedaj sameva v pričakovanju, da pristojni odločijo, kaj naj bi z njim.

Medtem se mrzlično nadaljujejo priprave na 30. april. Prodi je že potrdil svojo udeležbo, o prisotnosti Ciampija skoraj ni dvomov, Drnovšč še ni potrdil svoje udeležbe; navzoči naj bi bili tudi predsednika obeh vlad, parlamentov in zunanja ministra. Med številnimi proslavami na ta dan naj bi bila tudi posvet o Cerkvi v novi Evropi in medverska molitev.

Osnovna šola Župančič poplavljen

Dolgotrajen dež in silovit veter sta konec prejšnjega tedna povzročila pravo poplavo v prostorih osnovne šole Župančič v ulici Brolo, tako da so otroci izgubili nekaj dni pouka. Ravnateljstvo je sicer pravočasno obvestilo pristojne občinske službe, ki pa očitno niso vzele zadeve v poštev dovolj resno. Streha je puščala tudi v bližnjem vrtcu v ul. Brolo. Deželni svetovalec Mirko Spazzapan se v tiskovnem sporočilu zgraža nad odgovornimi in zlasti nad slabo vzdrževanimi javnimi poslopji. Na kraju je bil tudi pokrajinski predsednik SSO Janez Povše, ki izraža solidarnost učnemu osebju in staršem.

Mirko Spazzapan obiskal Kemico

Deželni svetovalec SSK Spazzapan je v vlogi tajnika deželne komisije za okolje obiskal obrat Kemica pri Rupi-Peči v sovodenjski občini, da se seznanj z delovnimi procesi v obratu in da ugotovi, katere so možnosti onesnaževanja, zlasti slušne narave. Z odgovornim pri Kemici si je ogledal naprave, se seznanil s procesom produkcije in ugotovil, da podjetje odvažja odpadke v zabojih in da torej ne v vodo ne v teren ne odteka nič nevarnega. Edino vprašljivo je zvočno onesnaževanje, ki ga povzroča zračni ventil na peči. Naprava deluje na plinsko olje; če bi obratovala na metanski pogon, bi se problem dokončno rešil, vendar v kraju ni metanske povezave. Zadeva je vsekakor odprta, tovarna je pod stalnim nadzorom, v dogovoru z občinsko upravo pa bo treba najti rešitev glede možne povezave na metansko mrežo.

Zlate rebule v gostilni Devetak

Gostilna Devetak vabi na večer oslavskega zlatih rebul z novim pomladanskim menujem z zelenjavo domače proizvodnje, ki bo 9. marca s pričetkom ob 20. uri. Ob izredni koordinaciji velikega ljubitelja in poznavalca zlatih rebul Andrea Nanuta bodo prisotni Nico Bensa, Dario Princič, Marko Primosić in Stanko Radikon z Oslavja. Poseben gost Valter Mlečnik (Bukovica, Vipavski okoliš). Za uvod bodo ponudili zlato rebulo 2002 doc Collio "Vigna Runc" Il Carpino. Cena večera 50,00 evrov. Samo z rezervacijo: tel. 0481 882488 ali 0481882005; info@devetak.com. V pripravi so tudi drugi večeri, posvečeni tokajem, malvaziji, vitovski, izborom belega in črnega vina, barolom in barbareskom velikih letin ob prisotnosti proizvajalcev.

Rajonski svet Štandrež

Zaskrbljenost za okolje

Rajonski svet Štandrež si prizadeva za vsestransko rast skupnosti in skrbno bdi nad ozemljem. Na zadnji seji 5. t.m. je sklenil, da bo tudi letos dodelil prispevke vaškim športnim in kulturnim društvom za specifične projekte. Zraven bo tudi pri pobudah, kjer sodeluje več svetov, saj meni, da skupne pobude dajejo takim organom večjo vlogo. Omenimo, da je že nakazal prispevek za uresničitev didaktičnega projekta, za katerega je zaprosilo didaktično ravnateljstvo šole v ul. Zora. To si je namreč v smislu zakona 482 zamislilo t.i. *Popotovanje med manjšine Severo-Vzhoda*. Gre za projekt, ki ga sofinancira tudi ministrstvo za šolstvo in bo omogočil otrokom vsaj osnovno zblizanje s furlansko in slovensko kulturo na Goriškem.

Štandreški rajonski svet je tudi že predstavil prošnjo na

občino in deželo za načrt, ki predvideva katalog lanskega simpozija v sklopu Skulture. Šoli iz Spilimberga pa so naročili grb Štandreža v mozaiku, ki bi bil postavljen na začetek ul. Tabaj. Drug projekt, katerega namen je spodbujanje krajevskih talentov, je delavnica za amaterje v rezbarjenju, ki bi se udeležili prihodnjih simpozijev.

Rajonski svet je razpravljal tudi o analizi okolja, zraku in zemlje v goriški industrijski coni. Deželna ustanova ARPA to delo koordinira, opravil pa ga bo specializiran laboratorij iz Mester. Rajonski svet je dosegel, da je občina nakazala 20.000,00, pokrajina pa 30.000,00 evrov za prve analize. Prizadevajo si, da bi analizirali vse vire onesnaževanja, ki so prisotni v industrijski coni, to je ul. Gregorčič (Skrleje), ul. sv. Mihaela (gre za kritično področje, v bližini kate-

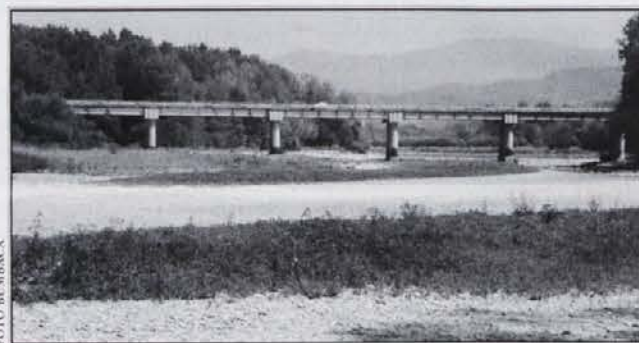

FOTO B. B. B.

rega je železnica in nameravajo širiti avtocesto), ul. Natisona (tu delujejo kemične tovarne in se gradi elektrocentrale). Ko bodo na razpolago izsledki analize in zračnih tokov, naj bi ljudje, ki živijo na omenjenih območjih, nakazali svoje pripombe. Rajonski svet Štandrež je zelo zaskrbljen tudi zaradi usode Soče. Zahteva, naj se njeni bregovi spoštujejo in primerno ovrednotijo. Nabira se dokumentacija za poglobljeno srečanje med pristojnimi. Predsednik rajonskega sveta Marjan Breščak nam je povedal, da so že govorili tudi s prefek-

tom. Ne sme se namreč ponoviti, kar se je zgodilo lani, ko se je za dva meseca prekinil tok Soče med Štandrežem in Sovodnjami; to je pomenilo pravo ekološko katastrofo (na sliki). Pri rešitvi problema bo potrebno krepko angažirati Štandrež in Sovodnje, je še povedal Breščak: "Naj naredijo, kar hočejo, toda zagotoviti je treba pretok vode!" Ljudje hočejo slišati jasno besedo, saj gre tudi za ekonomske interese. Soča in njen ekosistem pa je treba rešiti; ta prizadevanja bodo gotovo podprle tudi ambientalistične organizacije.

Iskrivi smeh na ustih vseh v KC Lojze Bratuž Med grenkim humorjem so se zaiskrile solze

V dobri uri in pol je igralcem popolnoma uspelo osvojiti tudi goriške gledalce in iz njih zvabiti trpek smeh, pa tudi iskrene solze. Izredna in ganljivo prepričljiva je bila njihova preobrazba v tri ostarele osebe, ki si na klopci v parku razkrivajo življenjska doživlja, vsakdanje stiske in tegobe, neizmerno potrebo po prijateljski bližini, pa tudi nepotešljiva hrepenenja in naivne sanje v neko boljše prihodnost. Razmišljanja protagonistov so v uprizoritvi, ki ima harmonično začrtan ritem s

na) in šepetalke Marinke Leban. Tokrat se iz dvorane ni oglašale prešeren krohot, ki ga iz publike izvabljajo vedre predstave, značilne za šegav niz ljubiteljskih odrov. Štandreška trojica je v letošnji sezoni posegla po resnejšem, zelo zahtevnem tekstu, po katerem bi si verjetno težko upala seči še katera druga ljubiteljska skupina, in s svojo zadnjo odsko postavitevjo presunila občinstvo že na premieri 7. t.m. in njeni ponovitvi 8. t.m. v župnijski dvorani A. Gregorčič v Štandrežu.

Pet predpustnih srečanj z ljubiteljsko gledališko umetnostjo iz niza Iskrivi smeh na ustih vseh, ki sta jih Talijinim oboževalcem letos sestič zapored ponudila Kulturni center Lojze Bratuž in Zveza slovenske katoliške prosvete, je imelo izvrsten epilog v četrtek, 12. t.m. Na odru KCLB so zakraljevali trije najboljši člani Dramskega odseka PD Štandrež, Marko Brajnik, Božidar Tabaj in Majda Zavadlav, z delom Alda Nicolaia Stara Garda v mojstrski režiji Janeza Starine, markantnega igralca SNG Nova Gorica, in ob zakulisni pomoči Snežice Černic (kostumi in maska), Franka in Joška Kogoja (sce-

pomenljivimi pavzami vred, segla v globine srca, saj tako ali drugače se s težavami starejših oseb prej ali slej srečujemo vsi. Prav zato so nastopajoči s svojo tenkočutno in izrazito izpovednostjo, ob kateri so ubrali skoro povsem neprenehno igralske poti in odrske izraznosti, tako suvereno prevzeli gledalce in jih pretresli.

Odlična predstava, polna globokih čustev in brez solzave patetike, bo ohranila tudi na ponovitvah ves svoj žar, le če se bodo izvajalci disciplinirano opirali na Starinov režijski koncept in učinkovito interpretacijo besedila, ki ima veliko izpovedno moč.

IK

SCGV Emil Komel / Deveto srečanje z glasbo

Simpatična in duhovita pravljica

Eno najbolj znanih in priljubljenih glasbenih del za mladino, simfonično pravljico Peter in volk je Sergej Prokofjev napisal z namenom, da bi otrokom predstavil instrumente v orkestru. Pravljico pripoveduje napovedovalec, vsak lik v zgodbi pa ponazarja različno glasbilo: flavta ptiča, klarinet mačka, rogovi volka, fagot deda, godalni kvartet z romantično temo protagonista Petra, pavke in veliki boben pa strel puške... Skladatelj je v tem delu načelo točne glasbene ilustracije pripeljal do skrajne jasnosti, izvedba je elementarna in brez poskusa po wagneriziranju postopka. Pravljica je od svojega nastanka leta 1936 doživela številne različne izvedbe in postavitve. Tržaško operno gledališče Verdi iz Trsta (ki je v četrtek, 19. februarja, gostovalo tudi v Kulturnem centru Lojze Bratuž) pa se je odločilo, da delo predstavi v origi-

FOTO: BUMBACA

nalni verziji. Vloge Petra, Ptiča, Račke, Mačke, Volka izvajajo baletniki in pantomimiki, dogajanje pa povezuje pripovedovalec. Režiser Giulio Ciabatti je s prefinjenim občutkom do mladega občinstva oblikoval simpatično, prijazno, igrivo in nežno predstavo, v kateri osrednji liki izpostavljajo predvsem hudomušnost in iskriki pravljični svet. V domiselno kreiranih kostu-

mih Silvie Califano in na učinkoviti sceni študentov fakultete Scienze e Tecnologie Multimediale videmske univerze zaživi Pierino e il lupo v vsem razkošju bujne domišljije in fantazije. Pripovedovalec Giulio Cancelli zelo spretno, duhovito in sproščeno animira mlado občinstvo v dvorani; le-to se je vsaj v Gorici - zabavalo, nasmejal in razvedrilo. Igrivi, nagaji-

vi, neposredni in predvsem izvrstni so tudi vsi protagonisti: Valentina Massa kot Peter, Giuseppe Principini kot Volk, Giusy Monza kot Ptiček, Manuela Russo kot Račka, Cristina Pittoni kot Mačka, Alessandro Viviani kot Ded in Attilio De Gregorio, Carmelo Farina in Leonardo Puanu kot Lovci.

Intenzivno, prikupno gledališko in plesno dogajanje na odru pa je žal zasenčilo samo glasbo. Kajti tržaški orkester pod korektnim vodstvom Fabrizia Ficiura je bil postavljen v orkestrsko jamo, torej očem neviden, skrit, in je zato celotna predstava precej zmanjšala zaželjeni didaktični učinek simfonične pravljice: zanimiva in prodorna uporaba Prokofjevih instrumentalnih vodilnih motivov je tako izgubljala svojo namembnost in čar, mlado občinstvo je ostalo osiromašeno za bistvo - prepoznavanje (tudi vizualno) instrumentov v orkestru.

Tatjana Gregorič

Prešernova proslava v Števerjanu

Šimac in brginske pripovedi

V petek, 13. februarja, je v dvorani Sedejevega doma društva F. B. Sedej v Števerjanu potekala Prešernova proslava. Vse prisotne je v imenu omenjenega društva najprej pozdravil predsednik Mihael Corsi, nato pa je na oder stopil ženski trio Kresnice iz Nove Gorice. Pevke so uvodoma zapele Zdravljico, sledile pa so ji še druge slovenske pesmi ob spremljavi kitare, na katero je igral Franko Reja.

Proslava se je nadaljevala s predstavitvijo knjige Rudija Šimaca *Kako se je začelo na Soči 1915*. Predstavil jo je sam avtor. Rodil se je v Breginju, že v mladih letih si je želel zapisati brginske pripovedi o prvi svetovni vojni, ki so mu jih pripovedovali starejši vaščani. Pred nekaj leti pa se je lotil dela. Kot je povedal in kot piše tudi v uvodni besedi knjige, so napisani dogodki resnični. Možna pa je, da se je

z leti ime posameznega junaka spremenilo, da so nekateri pripisovali določeno dogodivščino enemu, drugi pa drugemu. Vse to pa je dopustno zaradi ljudske pripovedi.

Knjiga pripoveduje, kako so navadni ljudje doživljali prvo svetovno vojno in gledali na vojna dogajanja. Brginske pripovedi so zapisane v slogu in besednjaku, ki so ga uporabljali pripovedovalci. Avtor knjige je ilustracije zaupal prijatelju in akademskemu slikarju Rudiju Skočirju.

Ob koncu je Simon Komjanc prebral odlomek iz knjige, in sicer Zadnji upor slovenskih fantov v Codroipu, kjer sta opisana tudi obisk in govor nadškofa Sedeja pri slovenskih vojaki. S tem se je uradni del večera tudi končal, prisotni pa so se preselili v bližnje prostore, kjer so nazdravili ob brški kapljici.

MD

Srečanje o krvodajalstvu v Števerjanu

Predavanje in poziv

V dvorani društva F. B. Sedej v Števerjanu je bilo 12. februarja informativno predavanje z naslovom: *Zakaj se izplača darovati kri*. Predaval je prof. Raffaele Catapano, primarij transfuzijskega oddelka v Gorici. Srečanje si je zamislil pripravljalni odbor za ustanovitev sekcije krvodajalcev v Števerjanu. Večera so se udeležili tudi nekateri predstavniki goriške sekcije.

Prisotne je častni gost nagovoril o pomembnosti krvodajalstva. Navsezadnje spoznamo, da biti krvodajalec je samemu sebi v korist, prid in ponos, poleg tega pa lahko življenjsko pomagamo bližnjemu. Če samo pomislimo, da je za presaditev srca potrebnih kakih 80 litrov krvi, se zavemo o važnosti vloge, ki jo lahko sami igramo.

MD

Dramski odsek PD Štandrež gost v Novi Gorici in Kranjski Gori

Mladi igralci Dramskega odseka PD Štandrež beležijo uspešne odzive na svojih gostovanjih po bližnjih in daljnih krajih Slovenije s kar dvema predstavama. V nedeljo, 15. t.m., so se s svojo lanskoletno uspešnico, ujedljivo komedijo Tat... a koristen Daria Foja v režiji Emila Aberska predstavili pred več kot dvesto gledalci v veliki dvorani Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica v sklopu ljubiteljskega gledališkega abonmaja Nedeljska gledališka srečanja, ki jih že nekaj let prireja ZKD Nova Gorica. Ob njihovi dobri igri se je občinstvo zabavalo in nasmejal ter jim seveda prisrčno zaploskalo.

Prav tako iskreno dobrodošlico so štandreškimi igralcem namenili gledalci, ki so napolnili prijazno dvorano v Kranjski Gori. Tja so se naši ljubiteljski zanesenci kljub slabemu vremenu - po poti jih je zalotilo gosto sneženje - napotili v soboto, 21. t.m., da bi ogreli publiko s svojo zadnjo odrsko postavitevijo, blestečo komedijo Pižama za šest Marca Camolettija v dognani režiji Emila Aberska. Nastop je sodil v abonmajski program tamkajšnjega Kulturnega društva Josip Lavtižar, v katerem deluje dramska skupina Ta bol' teater, ki je lani decembra gostovala v abonmajskem nizu ljubiteljskih skupin Štandrež 2003. Takrat so se tudi splette vezi med skupinama, ki so privedle do odrskih izmenjav.

IK

Društvo Sedej: izlet na sneg

Mladinski krožek društva F. B. Sedej je organiziral izlet na sneg. Startali so v nedeljo, 15. t.m., zgodaj zjutraj iz Števerjana. Zaspani udeleženci so si med potjo v avtobusu ogledali risani film in se tako počasi predramili in pridobili moči. Otroci so bili vsi nestrpni, saj so komaj čakali, da se bodo na en ali drug način razvedrili. Šofer je pustil smučarje v znanem kraju Gerlitzten, plavalce pa v termalnem središču Warmbad. Tako je vsakdo po svoji želji preživel lep sončen dan. Žal pa je bilo razvedrilo kar hitro konec in prišla je ura vrnitve. Predsednik mladinskega krožka Aljoša Dorn se je vsem lepo zahvalil ter poudaril, da je take izlete lepo organizirati, a je pri tem nujno potrebno in pomembno sodelovanje vseh.

Jajca v cerkvi...

Medtem ko je župnik p. Antonio Bressan med jutranjo mašo v goriški cerkvi Srca Jezusovega prejšnjo nedeljo pridigal o odpuščanju, se je pripetil srhljiv dogodek. Trije neznanici fundamentalističnega gibanja "Odbor za osvoboditev ustavnih organov ter kardinalskih in škofovskih kurij, ki se upirajo papežu", so namreč pomazali stransko ladjo z jajci, prilepljenimi lističem s propagandnim materialom in izkrivljenimi teorijami proti Cerkev in sv. očetu. Po maši sta prišla na mesto dva policista. Omenjeni odbor, ki gubeza neumnosti na podlagi spakirane teorije o izvornem grehu, je doslej že sejal svoje "biserne modrosti" v tržaških cerkvah, tokrat pa prvič na Goriškem.

Sončnica: Roberta Sulčić o problematiki odvisnosti v družini

V torek, 2. marca, bo v nizu predavanj, ki jih prireja Skupnost družin Sončnica, ob 20.30 v domu Franc Močnik v ulici sv. Ivana 9 govorila psihologinja Roberta Sulčić, zaposlena v psihoterapevtski skupnosti La Tempesta v Gorici. Kot prstovoljka vodi skupino za samopomoč pri odvajanju od kajenja, je vzgojiteljica otrok s posebnimi potrebami ter skavtska voditeljica. V Gorici bo govorila o problemih odvisnosti in o tem, kako lahko v družini to preprečujemo tudi s pogovorom.

DAROVI

ZA MISIJONARJA Danila Lisjaka: Jožica Terčič 100,00; v spomin na pok. Metodo Povodnik Tomsič A.K. 100,00 €.

ZA MePZ Rupa-Peč v spomin na Metodo Tomsič darujejo svak Milče, hči Breda in Marino 100,00 €.

N.N. ZA Novi glas 30,00 in za cerkev sv. Ivana 25,00 €.

OBVESTILA

POTOVANJE Z NOVIM GLASOM v Španijo. Cenjene bralece obveščamo, da je vpisovanje za potovanje v Španijo - Santiago de Compostela in Kastilijo - zagotovljeno. Vpisovanje je odprto še nekaj časa; kdor bi se nam želel pridružiti, naj zato pohiti z vpisom na naših uredništvih v Gorici, tel. 0481 533177, in v Trstu, tel. 040 365473.

ŽUPNIJA SV. MARTINA v Doberdovo vabi v nedeljo, 29. t.m., na predstavitev nove knjižne izdaje o novem križevem potu slikarke Alekse Ivanc Olivieri. Avtor besedila je slovenski pesnik Dane Zajc. Knjižica je dvojezična. Vsi prisrčno vabljeni k maši ob 10. uri in nato k predstavitvi!

ACM - Gorica vabi k maši za krščansko edinost v ponedeljek, 1. marca 2004, ob 16.30 v Zavodu sv. Družine v Gorici.

ODBOR ZVEZE slovenske katoliške prosvete se bo sestel v četrtek, 4. marca, ob 20.30 na sedežu v Gorici.

PD RUPA-Peč vabi na izlet v deželo Emilijo in srednjeveško

Lucco od 25. do 29. avgusta. Ogledali si bomo rojstni kraj Verdija, Leonarda Da Vincia ter čudovite gradove Napoleonove soproge. Med potovanjem bomo večkrat imeli priložnost okusiti tipične dobrote te zemlje. Informacije: 0481 882285.

KRUT IN DRUŠTVO slovenskih upokojencev za Goriško prirejata, ob tretjem koncertu Starosta mali princ, ki bo v gledališču F. Prešeren v Boljuncu 14. marca, celodnevni avtobusni izlet po tržaški pokrajini. Vpisovanje na sedežu KRUT-a v Gorici, korzo Verdi 51 int., tel. 0481 531644.

ZVEZA SLOVENSKE katoliške prosvete iz Gorice namerava zaposiliti uradniško moč za štiri ure dnevno. Potrebno je dobro znanje slovenskega in italijanskega jezika ter uporaba računalnikov. Zainteresirani naj pošljejo pisno prošnjo do konca februarja t.l. na naslov ZSKP: Gorica, Drevored 20. septembra 85.

ČESTITKA

Z malim Simonom, ki je s svojim prihodom na svet osrečil očca Andreja in mamico Majdo, se veselita župnik in celotna župnijska skupnost iz Števerjana.

SOŽALJE

Sekcija Slovenske skupnosti Sovodnje izreka iskreno sožalje svojcem pokojne Metode.

DRUŠTVO TRŽIČ v sodelovanju z OBČINO TRŽIČ
vabi na Prešernovo proslavo

KJER SE LJUBEZEN IZLIVA V SINJE NEBO

NASTOPA SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Tržič, občinsko gledališče,
četrtek, 26. februarja 2004, ob 20.30

OŠ FRAN ERJAVEC in PD ŠTANDREŽ

PREŠERNOVA PROSLAVA

NASTOP UČENCEV OŠ FRAN ERJAVEC,
GLASBENA TOČKA, MePZ ŠTANDREŽ

Govor Janez Starina

Petek, 27. februarja 2004, ob 20. uri

Župnijska dvorana Anton Gregorič v Štandrežu

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VGOJO EMIL KOMEL
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

Klavirski recital

TATJANA IVLEVA

ZMAGOVALKA III. MEDNARODNEGA TEKMOVANJA
CITTA' DI GORIZIA - NAGRADA G. PECAR

L. van Beethoven, R. Schumann, C. Debussy, S. Prokofjev

Sreda, 3. marca 2004, ob 20.30

Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž

SCGV Emil Komel

Naših petdeset let 1953-2003

Prireditev ob obletnici

KC Lojze Bratuž

Sobota, 6. marca 2004, ob 18. uri

11

ČETRTEK,
26. FEBRUARJA
2004

Kulturno društvo Ivan Trinka poziva ustanove in zasebnike Projekt počastitve 50-letnice smrti msgr. Ivana Trinka

Kulturno društvo Ivan Trinka želi s posebnim projektom počastiti 50-letnico smrti beneškega narodnega buditelja msgr. Ivana Trinka (Tarčmun, 1863-1954), človeka dialoga, povezovanja med slovanskim in romanskim svetom, prepričanega, da je medsebojno poznavanje med narodi potrebno. Bil je duhovnik, učitelj, pesnik, pisatelj, jezikoslovec, raziskovalec, kritik, filozof, prevajalec, glasbenik, slikar, celih 22 let tudi pokrajinski svetovalec, ugledna osebnost v tedanjem verskem, kulturnem in političnem življenju.

Nekateri vidiki njegove vsestranske kulturne ustvarjalnosti - predvsem literarno in publicistično delo - so splošno znani, drugi mnogo manj, ker

so ta dela razpršena in težje dostopna in jim raziskovalci še niso posvetili dovolj pozornosti. (Pred leti je društvo Ivan Trinka s projektom *Ivan Trinka glasbenik* in z izdajo zgoščenke *Adoramus* ansambla Galus Consort ovrednotil njegovo skladateljsko delo.)

Še posebej želi društvo ovrednotiti njegovo neobjavljeno gradivo. Zaradi tega se je društvo pozanimalo pri zasebnikih in ustanovah v Italiji in Sloveniji, ki v svojih knjižnicah hranijo nepoznano gradivo Ivana Trinka, in jih povabilo k sodelovanju (npr. Goriska knjižnica France Bevk iz Nove Gorice hrani približno 300 kosov Trinkove korespondence ter druge rokopise). Želi tudi zbrati in pridobiti čim

več izvirmega gradiva za svojo knjižnico. Osrednja proslava bo 26. junija.

Da bi slovensko kulturno društvo iz Čedadada doseglo zastavljene cilje, bo proslavilo obletnico v treh dejanjih: - junija bo slovesna proslava,

ki ji bo sledila gledališka predstava s scenarijem, sestavljenim na osnovi spisov Ivana Trinka;

- jeseni bo posvet/okrogla miza, na kateri bodo sodelovali z referati strokovnjaki, ki proučujejo Trinkovo delo in zapuščino, ter dokumentarna razstava.

Referate in drugo gradivo bodo prireditelji objavili v knjigi, ki bo izšla ob koncu leta. Namen je tudi izdati ponatis Trinkovih poezij s spremeno študijo.

Zaradi pomena, ki ga bodo imele spominske svečanosti in druge pobude študijskega značaja, vabi društvo k sodelovanju strokovnjake, zgodovinarje, posameznike, ustanove ter vse tiste, ki želijo sodelovati pri raziskavah in organiziranju pobud. Še posebej pa poziva tiste, ki hranijo izvirno gradivo o Ivanu Trinku, naj to sporočijo društvu ali naj mu posredujejo vsaj kopijo gradiva. Informacije: tel. (0039) 0432 731386, e-mail: kdivantrinko@libero.it.

Videm / Proteze za obnovo lobanje

Uspešni kirurški posegi dr. Škrapa in njegove ekipe

Italijanski vsedržavni tisk je v minulih dneh posvetil veliko pozornosti kirurškim posegom, ki jih je v Vidmu 11. t.m. opravila zdravniška ekipa pod vodstvom nevrokirurga Mirana Škrapa. Priznani slovenski zamejski zdravnik, ki deluje v videmski bolnišnici Svete Marije Usmiljenja, je namreč uspešno vsadil lobanjske proteze trem mladim pacientom. Dva sta doma iz pordenonske pokrajine, eden pa iz pokrajine Caserta. Vsem trem je ekipa, v kateri sta še

nevrokirurga Bruno Zanotti in Antonio Cramaro, namestila protezo iz posebne sintetične snovi, ki je po sestavi in poroznosti na moč podobna kosti. Gre za snov, ki lahko v špranjah gosti osteoblaste, t.j. človeške celice, ki proizvajajo kost, izdelujejo pa jo v Faenzi, kjer podjetje Fin Ceramica posveča veliko pozornosti raziskavam na področju mož-

nosti uporabe sintetičnih keramik tudi v zdravstvene namene. Doslej so ta material za izdelavo protez v svetovnem merilu uporabili le v 59 podobnih primerih, ko je bilo potrebno obnoviti del lobanjskega svoda.

Vsaka proteza je narejena po meri, tako da posebna ekipa natančno preuči posameznega pacienta. S pomočjo

računalnikov izdelajo tridimenzionalno obliko lobanje in nato pripravijo prototip proteze. Ko je vse to pripravljeno in preverjeno, pride do izdelave prave proteze. Med posegom kirurška ekipa vstavi protezo v ležišče, tako da popolnoma sovpadata.

Gre za inovativno metodo, ki jo uvaja tudi videmska nevrokirurgija. Gre za oddelek, ki uživa v Italiji in po svetu velik ugled ter privablja 30% pacientov iz drugih italijanskih dežel in celo iz tujine.

Jurij Paljk GLOSA

O kavbojcih

Nas sodelavec Andrej Černic za nas redno piše sveže zapise o "mešanju pojmov", kot bi tudi lahko imenovali današnje sovpadanje popularne kulture z dnevno politiko, vdor medijskih zvezdnikov vanjo ter obratno; ni mogel pa vedeti, da bo s svojim zapisom o zelenih baretkah in Johnu Wayneu dregnil v mit, ki kar zahteva odgovor.

Seveda je med generacijo, ki ji pripada malo več kot dvajsetletni Andrej, in mojo, ki se nezadržno približuje petdesetim letom, velik razkorak, velik "gap", kot bi rekli danes ljudje, ki delajo v "marketingu", na področju tržnega gospodarstva in zabave.

Andrej je opisal sloviti Wayneov film o zelenih baretkah, kot Američani in v svetu tudi imenujemo ameriške vojake -specialce, "marine" po domače. V tem filmu je John Wayne nastopil kot tisti "dobri kavboj", ki se bori za pravično stvar, po načelu pač, ki je nekoč bilo vodilo ameriškega filma, da dobro vedno zmaga, da mora film vedno imeti na koncu dober zaključek.

Ne vem, ali je Andrej videl ta Wayneov film o zelenih baretkah, ki je bil v času

izida deležen sovražnega sprejema samo zato, ker se je veliki John postavil v vietnamski vojni na ameriško stran.

Sam pa se dobro spominjam, kdaj sem ga prvič videl na univerzi v Trstu, ko je ta film tudi prvič predvajala italijanska televizija ob koncu sedemdesetih let minulega stoletja, v času, o katerem lahko mirno zapšem, da je bil v Italiji vsaj na področju kulture izjemno "levo obarvan" in do Združenih držav Amerike zato sovražno razpoložen. Pred črno-belimi televizorjem v študentskem domu se nas je zbralo veliko, a samo dva sva bila na strani Johna Waynea, in sicer ameriški študent medicine Jimmy in jaz, ki sem prihajal iz "socialističnega raja". Vsi drugi so v en glas med filmom nenehno trobili, kako da je Wayne fašist, kako je nesvobodoljubljen, kako zlati so bili vietnamski kongovci in še in še, celo taki so se našli, ki so zahtevali, naj se televizor izključi. Sam sem odločno nasprotoval temu, Jimmy pa je molčal in poslušal, najbrž ni mogel verjeti, da lahko v Italiji živijo ljudje, ki so do njegove domovine sovražni. Ko se je film končal in je John peljal vietnamskega fantiča proti sončnemu zatonu in mu pravil, da bo nekoč tudi sam dočkal svo-

bodo, se je vnela debata. Večina je govorila, da je film zanič, sam sem seveda stal na strani Johna Waynea in trdil, da je imel pravico napraviti film, v katerega je verjel, da je pač to film, ki je podoben njegovim kavbojskim filmom.

Tisti, ki na svoji koži niste okusili nestrpnosti tako imenovane "radical chic leve kulture" sedemdesetih in osemdesetih let v Italiji, si danes ne morete niti predstavljati, kakšne bedarije so takrat njeni predstavniki govorili. Najimenojše predstavniki takratnega dela te kulture so danes notarji, politiki, veliki kapitalisti, ljudje, ki imajo danes v Italiji oblast in to tako na levi kot na desni, gotovo med njimi ni niti enega revolucionarja, kot ga seveda tudi takrat ni bilo, le da smo to že takrat vedeli le redki. Gotovo smo to najbolje vedeli tisti, ki smo sadove revolucije okusili na svoji koži in zato nismo nikdar nasedli pravljicam o fašizmu Johna Waynea in Clintea Eastwooda, ki ju takratna levičarska kultura ni marala, mi pa smo ju oboževali.

Mimogrede: takrat (!!!!) sem svojim prijateljem iz kroga Kinoateljeja že pravilno napovedal, da bodo isti ljudje, ki Johna in Clintea zmerjajo s fašistoma, obema dajali na filmskih festivalih v Benetkah in drugod zlate leve in zlate palme za življenjsko delo. Kolegi mi niso verjeli, a so to

doživeli sami, ker se je zgodilo zares prav tako.

Neizmerno sem užival pred leti, ko sem gledal te "pseudorevolucionarje presite italijanske družbe, ki se je šla levo", kako je na koljenih v Benetkah opevala Clintea Eastwooda in njegove filme, ki so prav takšni danes, kakršni so bili nekoč: akcijski in dobri, ameriški.

Zrasel sem s kavbojci, kot je zrasla vsa moja generacija, s Cooperjem in Wayneom, z Lancastrom, Fordom in Mitchumom in kot otrok sem poskušal tako hitro kot oni izvleči pištolo iz vrvice okrog pasu, ker pravega pasu nisem imel...

Raje sem imel in imam velikega Johna kot malega Boba Dylana, ki je napisal dobre pesmi, kot tisto Like a rolling stone, ki jo pa zame veliko bolje od njega izvajajo The Rolling Stones!

Zrasel sem z večnimi odhodi teh kavbojcev proti novim izzivom ob koncu filma, ki se je vedno končal s poukom o pravici in dobrem, ker je takrat še bil svet razdeljen na dobre in slabe. Zrasel sem z njimi, bili so veliki igralci, takrat in danes.

Le svet se je spremenil, saj se je v svetu zabrisala jasna ločnica med dobrim in slabim in tudi konci filmov zato niso več lepi, saj pravica ne zmaga več.

paljk@noviglas.it

Prvi priročnik za sodelovanje s Slovenci po svetu Sodelovanje ob meji z Italijo Priprava skupne spletne strani

Priročnik za sodelovanje je Občina Bovec pripravila z namenom pospeševanja čezmejnega sodelovanja s slovenskimi društvi, gospodarstvom in posamezniki, ki vidijo potrebo po oblikovanju skupnih projektov. Zato je že študija nastajala v sodelovanju z njimi in jo v ta namen izdajajo kot priročnik.

V utemeljitvi pred kratkim izdanega Priročnika navajajo potrebo po ponovni vzpostavitvi nekdanje vsestranske povezanosti tega prostora na tromeji, ob kateri že od nekdaj živijo Slovenci, pa čeprav na italijanski in avstrijski strani danes ne več v večini, ampak močno zdesetkani.

Izdelan je bil v okviru projekta "Študija izvedljivosti čezmejnega sodelovanja Občine Bovec s slovenskimi zamejci v Italiji". Obenem mu pripisujejo pomembno vlogo, ker informativno nagovarja in vabi k sodelovanju posamezne obiskovalce, društva in podjetnike slovenske narodne skupnosti v Italiji z območja dežele Furlanije-Juljske krajine, skratka ves prostor za mejo z Italijo. Sredstva je prispeval tudi Sklad za regionalni razvoj in ohranjanje poseljenosti slovenskega podeželja.

Skrbnica je za izdajatelja in kot urednica, Cecilija Osttan, višja sodelavka za gospodarstvo in razvoj pri tej občini, med drugim zapisala, da "Sodelovanje za obmejno območje pomeni krepitev narodne zavesti, razvoj na gospodarskem in negospodarskem področju, kot tudi blažitev prehoda ob vstopanju Slovenije v Evropsko unijo". Na občini pa obžalujejo, ker zanje ni možno, za takšno sodelovanje na tromeji, dobiti podpore tudi za koroški del, ker neposredno ne mejijo na to bližnjo pokrajino, s katero so sicer bili v zgodovini zelo povezani, saj so po t.i. Predelski cesti tekli po Soški dolini glavni gospodarski tokovi.

Že prvi rezultati študije pričajo o možnosti realizacije novih razvojnih priložnosti za vse bodoče partnerje na področju skupnih projektov, ki so v duhu in skladni s tistimi, ki jih podpira EU.

Obetajo si ugodne vplive vzpostavitve evroobmočja okoli tromeje. To bi, v skladu s strateškimi cilji občine, vsekar zagotavljalo ponovno krepitev tega prostora v kulturnem, gospodarskem in prometnem pomenu.

Po uvodni obrazložitvi posamezni strokovni sodelavci z obeh strani meje utemeljujejo svoje poglede na svojem strokovnem področju.

Mag. Nataša Komac, ki deluje v Kanalski dolini na pedagoškem področju, prikazuje sociolingvistični oris slovenske jezikovne skupnosti v Italiji. Zdravko Likar, načelnik UE Tolmin, pod naslovom *Kako smo mehčali mejo*, opisuje, koliko gorja je meja prinašala, in ugotavlja, da se je v zadnjem obdobju marsikaj razvijalo nekoliko ugodnejše, s sprejetjem Osimskih sporazumov in s številnimi sestanki v mešanih sestavih ter po osamosvojitvi Slovenije. Vendar brez velikih naporov ljudi dobre volje tega v praksi ne bi bilo na tej višini, zato se vsem tem, na obeh straneh meje, iskreno zahvaljuje.

Marjan Bevk, režiser in širši kulturni ustvarjalec ob meji z Italijo in Avstrijo, je opisal svoje izkušnje pri režiranju gledaliških predstav, vodenju kulturno-etnografskih taborov, organiziranju kulturnih izmenjav in posredovanju informacij o kulturnih dogodkih. Nazadnje zaključuje: "V prihodnosti bi rad združil vsaj vsaki dve leti najboljše moči igralstva treh pokrajin in z njimi naredil predstavo, ki bi potovala od vasi do vasi in tako združila slovensko govorno besedo in dokončno ozavestila enoten slovenski kulturni prostor vsaj na tem območju - območju treh rek: Drave, Soče in Nadiže".

O sodelovanju s slovenskimi zamejci v kulturi ter kulturnem in športnem turizmu piše Siniša Germovšek; o zgodovini in turizmu v Soški dolini - kulturni dediščini Zgornjega Posočja Damjana Fortunat Černilogar; o razvoju dodatne turistične ponudbe, zaradi ohranjenih narave in kulturne dediščine, Marko Pretner; Stanka Pretner o uvajanju ekološkega kmetovanja in razvoju dopolnilnih dejavnosti na kmetijah; Dr. Jurij Kurnaver je pripravil poročilo o možnostih za čezmejno sodelovanje v naravoslovju; Marko Pretner še o peš poteh na Bovškem; Mitja Lo Duca je pripravil delovni načrt za izdelavo tekaških prog v Zadnji Trenti-Zapodnu; Roman Medved o povezovanju podjetij na Bovškem; Erik Švab o čezmejnem sodelovanju na gospodarskem področju; Andrej Šik o dobrih izkušnjah graditve obrtnih con slovenskih zamejcev na Trzaškem in Božo Bradaška o projektu izdelave skupne spletne strani Občine Bovec, v sodelovanju s slovenskimi zamejci v Italiji.

Vsekakor dober začetek, ki vabi k visoki kvalitati sodelovanja.

AMM

OBVESTILA

ŠESTI ABONMAJSKI koncert Kulturnega doma Nova Gorica bo v soboto, 28. t.m., ob 20.15. Nastopil bo orkester Slovenske filharmonije (dir. Ari Rasilainen). Klavir Jasminka Stančul.

LAVRIČEVA KNJIŽNICA v Ajdovščini in Goriska Mohorjeva družba vabita na predstavitve knjige CIN-CIN-CIN CENE avtorja Franca Černigoja in ilustratorke Silve Karim v torek, 2. t.m., ob 18.30 v prostorih Lavričeve knjižnice.

Prvič v Sloveniji enotna stavka delavcev v industrijskih dejavnostih

Podpora volilcev LDS in vladi se zmanjšuje, narašča pa zaupanje Janševi stranki

Državni zbor potrdil pogodbo o vstopu Slovenije v zvezo NATO, članica te povezave pa bo postala v začetku aprila

Radost in uživanje ob putu in najrazličnejših zabavah, pa ob svetovnem prvenstvu v smučarskih poletih, ki je potekalo na obnovljeni skakalnici v Planici, sta za nekaj časa preusmerila zanimanje javnosti od aktualnih političnih dogodkov. To je trajalo samo nekaj dni, saj Slovenci, ki sicer po večini ne marajo politike in strank, ki jo predstavljajo in izvajajo, se z njo vendarle morajo soočiti. Politika je namreč v naši državi začela odločati o marsičem, kar je pomembno za splošne razmere in tudi blaginjo prebivalstva. To pomeni, da politika v Sloveniji še ni dosegla standardov, ki veljajo v državah z bolj razvito in utrjeno demokracijo.

V Sloveniji bo letos dvoje volitev, v evropski in domači parlament. Politične stranke se zama trudijo, da bi dosegle sporazum o t.i. izbrisanih, ki postajajo nemara najpomembnejši del predvolilne kampanje. Odnosi med strankami se zaostrojujejo, postali pa bodo še bolj napeti po morebitnih referendumih o t.i. izbrisanih in o gradnji džamije, muslimanskega verskega in kulturnega centra v Ljubljani. Oba referenduma naj bi bila na isti dan, v nedeljo, 4. aprila. Stališča in ravnanja strank

iz koalicije, pa tudi vlade, predvsem glede izbrisanih, niso prepričala dobršnega dela volilcev, kar izhaja tudi iz nove javnomnenjske raziskave, ki jo je izvedel Center za raziskovanje javnega mnenja pri Fakulteti za družbene vede v Ljubljani. Največja slovenska politična stranka, LDS, še vedno izgublja podporo, na desni strani slovenskega političnega prostora pa pridobiva podporo zlasti SDS predsednika Janeza Janše. Vodja Politbarometra dr. Niko Toš je pri ocenjevanju javnomnenjske raziskave, opravljene v februarju, menil, da SDS pridobiva podporo tudi na račun Nove Slovenije, krščanske ljudske stranke. Toda Janez Janša ga je odločno zavrnil in poudaril, da Slovenska demokratska stranka napreduje z glasovi nekdanjih privržencev oz. volilcev LDS, največje vladne stranke.

Sodeč po omenjeni raziskavi, naj bi bilo v Sloveniji sedaj kar 46% neopredeljenih volilcev. LDS sicer še zmerom ostaja največja stranka s 17% glasov, toda je v zadnjih treh mesecih izgubila kar 8% svojega volilnega telesa. Med odgovori na vprašanje, katero politično stranko bi volili oz. jim je najbližja, so anketiranci na drugo mesto uvrstili SDS Janeza Janše. Dobila je

16% glasov, decembra lani pa jih je imela samo 11%. Tudi podpora vladi predsednika Antona Ropa še naprej pada. Decembra 2003 jo je podprlo 53% sodelujočih v raziskavi, zdaj pa vlado podpira še 43% vprašanih. Vpliv izbrisanih je očiten tudi pri meritvah, ki ocenjujejo delo ministrstev. Na vrhu zadovoljstva volilcev sta Ministrstvo za zunanje zadeve in Ministrstvo za evropske zadeve, medtem ko se je Ministrstvo za notranje zadeve, ki je neposredno odgovorno za rešitev zadeve izbrisanih, znašlo v spodnjem delu tabele Politbarometra. Iz javnomnenjske raziskave nadalje izhaja, da volilci najbolj zapajo nacionalni valuti, tolarju, in predsedniku države, najmanj pa vladi, ustavnemu sodišču, sodiščem nasploh in političnim strankam. Glede džamije 51% anketiranih nasprotuje gradnji takega muslimanskega verskega in kulturnega centra v Ljubljani.

ODMEVI OB RAZGLASITVI 10. FEBRUARJA ZA DAN SPOMINA NA ŽRTVE FOJB

Navajamo še nekaj dogodkov večje važnosti. V Sloveniji so 21. februar, Dan maternega jezika, zaznamovali kot začetek razprav o predlogu zakona o javni rabi slovensčine. Besedilo je bilo prejšnji te-

den objavljeno tudi v Poročevalcu državnega zbora. Parlament je 24. t.m. ratificiral pogodbo o včlanitvi Slovenije v zvezo NATO, država pa bo to uradno postala v začetku aprila. Dne 25. t.m. pa je v Sloveniji prvič stavkalo okoli 150 tisoč delavcev, zaposlenih v industrijskih dejavnostih. Zatevali so povečanje plač, kar pa delodajalci zavračajo. Javna občila so objavila več kritičnih zapisov zaradi zakona, ki ga je sprejela poslanska zbornica v Rimu, in razglašala 10. februar za dan spomina na žrtve t.i. fojb, na množično izselitev (eksodus) istrskih Italijanov in na žrtve drugih nasilnih dejanj na vzhodni italijanski meji. Raziskovalci Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani in avtorji komentarjev so opozorili, "da ne smemo ničesar zamočati, a tudi ničesar izkrivljati v skladu s trenutno politično potrebo. Sprave med enim narodom ni mogoče skleniti na ramenih drugega. Menimo, da bi tudi Državni zbor Slovenije moral razmisljati o podobnem spominskem dnevu na trpljenje primorskih Slovencev v času fašističnega nasilja in vojne, ob tem pa priznati tudi krivice, ki so jih po vojni povzročile jugoslovanske oblasti."

Marjan Drobež

Politehnika v Novi Gorici del obmejnega univerzitetnega prostora

Skupni projekti tudi z univerzama v Trstu in Vidmu

Politehnika postaja pomembna tudi za skupne raziskovalne projekte univerz na območju Evropske unije

Politehnika v Novi Gorici, to je visokošolska izobraževalna in znanstvenoraziskovalna ustanova, je trdno povezana v obmejni univerzitetni prostor, saj redno sodeluje na področju izobraževanja in znanstvenih raziskav z univerzo v Vidmu. Začela pa se je pospešeno vključevati v skupne projekte tudi z univerzo v Trstu. Obisk rektorja tržaške univerze dr. Domenica Romea s skupino profesorjev, 17. t.m., je omenjeno sodelovanje še okrepil in ga umestil v formalni okvir. Med profesorji iz Trsta so bili tisti s področij biokemije in molekularne biologije, ki ju izvajajo tudi v Politehniku.

Sicer sta Politehnika in Univerza v Trstu že v letu 2003 sklenili dve pogodbi o sodelovanju. Oddelek za biokemijo, biofiziko in makromolekularno kemijo tržaške univerze in Laboratorij za raziskave v okolju Politehnike sodelujeta na področju biokemije in molekularne biologije, ko raziskovalci iz Trsta in Nove Gorice preučujejo mehanizme transporta antioksidantov preko membrane jetrnih celic.

Pri tem uspešno uporabljajo biotehnoške postopke gojenja celičnih kultur, ki so jih razvili na Univerzi v Trstu,

ter visoko občutljive laserske analize metode, brez katerih tovrstne meritve niso mogoče. Slednje so razvili izvedenci v laboratoriju za raziskave v okolju na novogoriški Politehniku.

V skupne raziskave so vključeni tudi študenti diplomskih študijskih programov obeh visokošolskih ustanov, zato sta Oddelek za biokemijo, biofiziko in makromolekularno kemijo tržaške univerze in Šola za znanosti o okolju pri Politehniku sklenila pogodbo o sodelovanju tudi pri izmenjavi učiteljev, ki so mentorji bodočim doktorjem in magistrantom znanosti.

V Politehniku poudarjajo, da bo s poenotenjem izobraževanja v visokošolskih ustanovah v Novi Gorici, Trstu in Vidmu, olajšan pretok študentov in visokošolskih učiteljev preko meja, trdne povezave med univerzami pa bodo te izmenjave olajšale. Predvsem pa bo pomemben enakopraven nastop slovenskih univerz v evropskem prostoru. Sodelovanja z italijanskimi partnerji so pomembna tudi na področju raziskav, kjer se ustanavlja Konzorcij obmejnih univerz.

M.

13

ČETRTEK,
26. FEBRUARJA
2004

SNG Nova Gorica / Gostovanje ljubljanske Drame

Večno lepa ljubezen Romea in Julije

En teden, od 14. do 21. februarja, je Slovensko narodno gledališče Drama Ljubljana gostovalo na novogoriškem odru v okviru letošnje abonmajske sezone SNG Nova Gorica z eno izmed najbolj igranih dram angleškega pisca Williama Shakespeara, *Romeo in Julija* (prevod Milan Jesih), ki je premierno zaživela v lanski sezoni pod svojsko režijsko taktirko Dušana Jovanovića. Nesmrtna ljubezenska zgodba Romea in Julije, zaljubljenca, "ki sta postala simbol in skorajda metafora ljubezenskega čustva celotne zahodne civilizacije", kot pravi Tatjana Stanič v svojem prispevku v vsebinsko bogatem gledališkem listu, je povsem osvojila novogoriške gle-

dalce, ki so odrskim umetnikom vsaj na reprizi, v petek 15. - z dolgotrajnim ploskanjem izrazili svoje odobravanje interpretacije teksta, ki ga je Jovanović ponudil v posodobljeni jezikovni in uprizoritveni podobi. Silno ljubezensko čustvo, ki se ne more razplameneti, kot bi se lahko, zaradi sovražnih mrženj nasprotujočih si družin, iz katerih izhaja mladi zaljubljeni par, gori v današnji, kaotični, duhovno izpraznjeni družbi, ki ji le mrzli, preračunljivi posli in puhle zabave napolnjujejo puisti vsakdan. V takem svetu pač ne more biti prostora za čisto, mladostno, vseprešinjajočo ljubezen, ki doseže svoj svetli cilj in osvobojenje le onkraj

groba. To je režiser vidno poudaril v sklepnem prizoru, ko se močno, nesebično čustvo prelije v neminljivo ljubezen.

V večna ljubimca Romea in Julijo sta se z izredno usklajenostjo in rahločutnostjo vživele Gregor Baković in Polona Juh, ki je svojo junakinjo mestoma obsijala s čisto, otroško predanostjo. Toplo, domače je učinkovala Milena Zupančič kot Julijina pestunja, ki se izraža v vsej slikovitosti gorenjskega narečja. Tudi ostali igralci in kar nekaj študentov AGRFT - zelo posrečen, muzikalno uglasen tercet igralck - so izrazito utelesili dramske like, gibajoče se na stiliziranem, večkrat golem, učinkovitem prizorišču Mete Hočevar.

Iva Koršič

Razstava izdelkov in storitev, s katerimi je Slovenija v svetovnem vrhu

Gospodarska zbornica Slovenije in specializirana revija *Podjetnik* v Ljubljani pripravljata razstavo z naslovom Slovenija v vrhu sveta. Na njej bodo predstavili izdelke in storitve, s katerimi je Slovenija znana po vsem svetu. Posamezni proizvajalci bodo pokazali sebi in tujim poslovnem, kaj zmorejo. Za izdelke in storitve, ki bodo razstavljeni, veljajo zelo stroga merila, kakršna so običajna tudi v tujini. Z razstavo zdaj organizatorja zbirata prijave, naj bi Slovenija prikazala pomemben del znanja in sposobnosti svoje proizvodnje, pa tudi visoko raven in raznolikost najrazličnejših storitev, kar bo nudila na 450-milijonskem prostem trgu držav članic EU. Programski svet razstave, ki bo na ogled v Narodni galeriji v Ljubljani, vodi predsednik slovenske vlade Anton Rop.

SNG Nova Gorica gost v Trstu in Londonu

Prejšnje dni je v abonmajski sezoni Slovenskega stalnega gledališča gostovalo v Kulturnem domu v Trstu Slovensko narodno gledališče Nova Gorica z najbolj znanim delom velikega predstavnika gledališča absurda, Eugena Ionesca, *Plešasta pevka* (v Gorici jo bomo morda videli v marcu) v režiji Vita Tauferja. Legendarna novogoriška uprizoritev s sijajnimi igralci je od premiere leta 1995 doživela bleščeče odmeve na ponovitvah v domovini in v tujini na raznih pomembnih mednarodnih festivalih.

Od 18. do 20. t. m. pa je SNG Nova Gorica gostovalo v Inštitutu za sodobno umetnost ICA v Londonu s predstavo iz lanske sezone *Arabska noč* Rolanda Schimmelpfenniga v režiji Diega de Bree.

Odmevi na pobudo SDS v Novi Gorici

Polemično o možnem preimenovanju trga Edvarda Kardelja in Kidričeve ulice

Proti preimenovanju sta zlasti ZLSD in Območno združenje borcev

V Novi Gorici je vodja svetniške skupine SDS v mestnem svetu Jana Grbec podala pobudo za preimenovanje trga Edvarda Kardelja in Kidričeve ulice. Pri tem se je sklicevala na negativno podobo in delovanje obeh revolucionarjev v novejši slovenski zgodovini, kar naj bi potrdila tudi nedavna oddaja na TV Slovenija. Zapisala je, "da so odlomki iz pisma Kardelja in Kidriča, ki jih hranijo v slovenskem arhivu, tako grozljivi, da so navadnemu človeku že kar nedojemljivi. Med oddajo sem se spomnila, da imamo sedež mestne občine na Trgu Edvarda Kardelja in da je najpomembnejša ulica v Novi Gorici ulica Borisa Kidriča."

Svetnica SDS Jana Grbec je menila, "da bi bilo najbolj primerno preimenovanje trga Edvarda Kardelja v Trg Jožeta Pučnika ali pa v Gorški trg oz. Mestni trg. Kidričeva ulica bi se lahko preimenovala v Ulico sprave oz. v Evropsko ulico. Preimenovanje je treba opraviti čimprej, saj smo že tako zamudili preveč časa in takega stanja, kot je sedaj, ne moremo več zdržati. Zavedati se mo-

ramo, da je ljudi sram, ko pišejo pisma na občino in morajo pisati Trg Edvarda Kardelja. Verjamem, da so na ljubljanski univerzi že vedeli, kaj delajo, ko sta sporni imeni omenjenih revolucionarjev izgini-li iz nazivov. Storimo to takoj tudi v Novi Gorici." Komisija za poimenovanje ulic, naselij in javnih ustanov, ki je pobudo svetnice obravnavala, je "po obširni in tehtni razpravi soglasno sprejela sklep, da ne vidi nobenega razloga za preimenovanje trga Edvarda Kardelja in Kidričeve ulice v Novi Gorici. Zaradi tega pobudo svetnice Jane Grbec v celoti zavrača."

Pobudo so zavrnili tudi v Združenju borcev. Mestni svet so obvestili, da bi bila sprememba imena ulice oz. trga proti željam večine Primorcev. Člani območnega združenja borcev bodo svoja stališča zagovarjali in vztrajali, če bo potrebno, tudi z izvedbo referenduma. Svetniška skupina SDS v Mestnem svetu zdaj predlaga, da bi najprej preimenovali Trg Edvarda Kardelja. Novo ime naj bi bilo Mestni trg ali Evropski trg.

M.

Stojan Pahor **NASVETI VARČEVALCEM****DRŽAVNE OBVEZNICE**

Ta oblika vlaganja je bila za več desetletij zelo priljubljena denarna naložba. Visoke obrestne mere so zagotavljale varčevalcu mirne noči in čedne dohodke. V zadnjem desetletju se je stanje bistveno spremenilo. Padec obrestnih mer je premaknil zanimanje italijanskih investitorjev v investicijske sklade in delnice. Velika nihanja na delniškem tržišču v zadnjih treh letih pa so ponovno vzbudila pri varčevalcih zanimanje za državne obveznice. Slednje so podvržene 12,50 % obdavčenju, vendar so oproščene davka na dediščino. Vlagatelj plača davek tako na unovčene obresti kot na morebitne plusvalence (v primeru prodaje vrednostnega papirja pred zapadlostjo). Za naložbo v državne vrednostne papirje je potrebnih vsaj 1.000 evrov. Kupo-prodajne komisije, ki jih računajo posredniki, znašajo povprečno 0,3 %. Med stroške je potrebno še dodati izdatek 10,00 evrov na semester za uživanje in vodenje efektov (it.: custodia e amministrazione titoli) ter letni kolek v višini 25,56 evrov letno. Za boljše razumevanje navajamo v spodnji tabeli primer investitorja, ki kupi za 5.000,00 evrov BOT-ov z 12-mesečno zapadlostjo ter bruto obrestno mero 2,075 %.

Italijanskim vlagateljem so poznane tri vrste državnih obveznic. 1) **BOT (Buoni Ordinari del Tesoro)**. Mehanizem te oblike državnih vrednostnih papirjev je zelo enostaven. Varčevalec plača določeno vsoto in ob zapadlosti unovči višji znesek. Donos je torej razlika med nakupno ceno in ceno ob zapadlosti. Izdajajo se kratkoročno, in sicer s 3, 6, in 12 mesečno zapadlostjo. Vlagatelj te vrednostne papirje lahko brez težav proda pred dospelostjo. 2) **CCT (Certificati di Credito del Tesoro)** so državne obveznice s srednjeročno in dolgoročno zapadlostjo (od 18 mesecev do 7 let), katerih obrestna mera je lahko spremenljiva ali pa fiksna. V prvem primeru je donosnost ve-

zana na obrestno mero 12-mesečnih BOT-ov iz zadnje izdaje ali na porastek BDP (Bruto Državnega Proizvoda). Po načinu plačevanja obresti je lahko ta vrsta državnih obveznic brez kupona ali s kuponom. 3) **BTP (Buoni Poliennali del Tesoro)** so državni vrednostni papirji, katerih osnovna značilnost je fiksna obrestna mera ne glede na zapadlost. Slednja je lahko od 2 do 30-letna. Obresti se varčevalcu izplačujejo s 6-mesečno frekvenco.

Vse državne vrednostnice, obveznice kotirajo v sklopu milanske borze. Tečajne posameznih emisij lahko vlagatelj zasledi v gospodarskih dnevnikih ali na internetu.

Bralci lahko sodelujejo pri naši rubriki z vprašanji in pripombami. Elektronska pošta: s.pahor@tin.it.

Bruto obresti	2,075%	evrov 103,75
Osnovna nakupna cena	97,925	evrov 4.896,25
Davek (12,50% na 2.075%)	0,2594	evrov 12,70
Bančna provizija 0,30%	0,2938	evrov 14,39
Končna nakupna cena	98,4782	evrov 4.923,34
Povračilo (alla pari)	100	evrov 5.000,00
Neto obresti	1,5218%	evrov 76,66
Stroški za vodenje efektov		evrov 20,00
Kolek		evrov 25,56
Efektivni izkupiček	1,5218%	evrov 31,10

Novo na internetu

Google bogatejši za milijardo spletnih strani

Svetovni spletni iskalnik Google je po poročanju Slovenske tiskovne agencije v minulem tednu v svoj spletni indeks dodal milijardo novih spletnih strani, s čimer se je Googlova zbirka spletnih strani povečala s 3,3 milijarde na 4,28 milijarde strani. Poleg tega so še izboljšali svojo iskalno tehnologijo, kar bo naredilo najbolj znan iskalnik na svetovnem spletu gotovo še bolj zanimiv. S tem se je vodilni svetovni spletni iskalnik pripravil tudi na ostrejšo konkurenco s strani internetnega koncerna Yahoo in Gatesovega Microsofta.

Yahoo, ki je od junija 2000 pri iskalnih rezultatih na svoji spletni strani uporabljal Googlovo tehnologijo, je namreč že najavil, da bo predvidoma aprila letos končal partnerstvo z Googlom. Yahoo naj bi se tako oprl izključno na svojo iskalno tehnologijo, za katero je lani ob nakupu družb Inktomi in Overture Services namenil dve milijardi dolarjev. Po mnenju Yahooja, kjer so Google že dolgo obravnavali kot konkurenco, bo njihov iskalnik učinkovitejši, o čemer pa bomo seveda odločali uporabniki in ne Yahoojevi menedžerji. Uporabniki interneta smo namreč že dostikrat ovrgli napovedi raznih "strokovnjakov" in dokazali, da znamo sami izbirati najboljše. Za sedaj je Google še vedno številka ena med iskal-

niki, daleč najboljši, pa čeprav je Yahoojev iskalnik tudi dober.

V razvoj lastnega iskalnega orodja za spletno mesto MSN sicer veliko vlaga tudi programerski gigant Microsoft. Naj tu za kroniko dodamo dejstvo, da je bil prav lastnik Microsofta Bill Gates tisti, ki pred leti ni verjel v prihodnost interneta in je tudi zato Microsoft razmeroma pozno in na drzen, da ne rečemo nezakonit način, skušal nadoknaditi zamujeno. Izračuni raziskovalne družbe comScore Media Metrix kažejo, da je na Googlove spletne strani decembra lani odpadlo okrog 35 odstotkov vseh spletnih iskanj, na Yahoojeve spletne strani 27 odstotkov, na Microsoftove pa 15 odstotkov. AOL in druge spletne strani, ki so v lasti Time Warnerja, imajo 16-odstotni delež, pri čemer pa v svojih iskalnikih večinoma uporabljajo Googlovo tehnologijo.

Po ocenah strokovnjakov sicer Google tudi po najnovejši širitvi svojega indeksa še vedno močno zaostaja za stalno naraščajočo svetovno internetno vsebino. Skupno naj bi namreč svetovni splet imel že več kot 10 milijard spletnih strani. Google je sicer razširil tudi svoj indeks spletnih slik, in sicer s približno 400 na 880 milijonov slik, kar pa še vedno ne odraža celote na svetovnem spletu.

ZUT

SLOVENIJA

Potrebne bodo precejšnje investicije v nove proizvodne zmogljivosti

Hiter porast porabe električne energije

Elektroenergetska bilanca Slovenije se hitro spreminja, slabša. Ob sicer manjši proizvodnji električne energije v hidrocentralah, termoelektrarnah in tudi v jedrski elektrarni Krško, za kar naj bi bilo več vzrokov, pa poraba elektrike pri vseh vrstah odjemalcev že nekaj časa narašča. Lansko leto se je proizvodnja električne energije v primerjavi z letom 2002 znižala za 6%. Bila je za kar 20,5% nižja od proizvodnje, predvidene z lansko Elektroenergetsko bilanco države. Hkrati pa se je poraba elektrike v letu 2003 povečala za 4,6%. Ugodno razmerje med proizvodnjo in nižjo porabo elek-

trične porabe v Sloveniji se je začelo močno slabšati že v letu 2002, s 6,9-odstotno rastjo porabe (tudi zaradi širitve energetske intenzivne industrije) in samo z 1,0% rastjo proizvodnje. Slovenija je zaradi omenjenih neugodnih gibanj sicer še leta 2001 lahko izvozila nekaj električne energije, v letu 2003 pa je slednjo morala prijeti uvažati. V tujini jo je bilo treba kupiti v višini enega odstotka porabe. Da se samozadostnost Slovenije pri preskrbi z električno energijo ne bi še bolj zmanjševala, razmišljajo o raznih ukrepih. Radi bi zmanjšali porabo, tudi z dvigom cen, predvsem pa z novi-

mi gradnjami povečali proizvodnjo električne energije. Ponovno je postala aktualna zamisel, da bi povečali zmogljivost jedrske elektrarne Krško. Gradnji novih hidroelektrarn pa javnost močno nasprotuje, predvsem iz okoljevarstvenih razlogov. Skoraj je gotovo, da novih hidroenergetskih zmogljivosti ne bodo gradili na rekah Soči ali Idrijci. Za ponazoritev stanja v proizvodnji in potrošnji električne energije v državah članicah EU navajamo, da so med njimi uvoznice, a tudi izvoznice omenjene vrste energije. Največji uvoznik je Italija, največji izvoznik pa Francija.

M.

Konkurenčne tehnologije v orodjarstvu

Izdelava orodij po postopku DMLS

Številne podjetnike in poslovneže skrbi konkurenčni boj po 1. maju, ko bo Slovenija postala polnopravna članica EU. Obstali pa bodo le uspešni in ustvarjalni obrtniki in podjetniki, ki bodo znali osvajati nove tehnologije in s tem nove trge ter najzahtevnejše kupce v EU. Med prodorne in konkurenčne centre oz. družbe pa lahko že danes prištevamo Center za hitro izdelavo prototipov v Izlah, ki deluje v sklopu Regionalnega tehnološkega centra Zasavje d.o.o. v Hrastniku. Njihovim vrhunskim strokovnjakom je uspelo obvladati najmodernejšo tehnologijo za hitro izdelavo prototipov in orodij s tehnologijo, ki jo na kratko označujemo s črkami MDLS (Direct Metal Laser Sintering).

Po najnovejših ugotovitvah jim je uspelo dosežati do 50% nižje cene pri izdelavi orodij in prototipov. Kar je zelo pomembno za vsakdanji konkurenčni boj, predstavlja čas izdelave; tudi ta je več kot polovico krajši od časov, ki jih potrebujejo orodjarji za izdelavo prototipov oziroma orodij po klasičnem sistemu; oblikovni vložek orodja je v omenjenem centru lahko izdelan že naslednji dan po naročilu. Nova tehnologija omogoča veliko oblikovno in dimenzijsko natančnost. Pri tem ni pomembna hitrost izdelave ter ni odvisna od kompleksnosti modela. Tudi dodatna obdelava ni potrebna.

Z novo tehnologijo je možno izdelovati orodja za briz-

ganje plastike, za tlačni liv in za številne druge namene. Ta mladi kolektiv se lahko pohvali, da je prvi v Sloveniji osvojil izdelavo orodij in prototipov po najnovejši tehnologiji, ki je prava novost v Sloveniji, ter so v letu dni, kar je najmodernejši stroj instaliran v omenjenem centru, izdelali že lepo število orodij, ki so jih za svoj razvoj uporabila številna slovenska in tuja podjetja. Po dosedanjih informacijah so redke države na tem svetu, ki obvladajo omenjeno tehnologijo (v Italiji še ni usposobljenega podjetja za tovrstno izdelavo orodij).

Prepričani smo, da bo ta ustvarjalni delovni kolektiv kmalu osvajal nove trge in nove kupce v Evropski uniji.

Gabrijel Devetak

POKLICI

"Imamo deset krav." Tako se začne zgodba o gospe Florjani Korečič, po rodu iz Števerjana, ki je že 30 let poročena v Ločniku, kjer se Gorica odpira v Furlansko nižino. Njen mož, Luciano Bressan, ima kmetijsko podjetje in prodaja mleko. Seveda, žlahtno belo tekočino lahko najdemo tudi v kartonastih školjkih na policah marketov, toda vsakdo dobro ve, da ima mleko, kupljeno neposredno pri - danes žal redkih - kmetih, ki imajo krave, drugačen okus. In še kakšen okus!

Delo z živino je težko. "Moj mož vstaja ob 5. uri, da vse počisti. Ob 6. uri začenjamo molsti. Ko morajo krave roditi, moramo vstajati tudi ponoči, spimo v izmenah... Kakšenkrat je treba pomagati. Zgodilo se nam je že, da smo našli mrtvega teletčka." Tako delo ne pozna dopusta... "Niti en dan ne moremo iti proč z doma," nam je povedala ga. Florjana, ki ji dobrohotnega nasmeha ne more izbrisati niti misel na trdo stvarnost. "Šli smo na poroko; še preden se je končala večerja, smo morali vsi tati in teči domov, saj so krave ob uri, ko jih ponavadi molzemo, začele vpiti. In blizu nas živijo sosodje... Ni moč iti proč!"

"Največ mleka prodajamo doma, kamor ga ljudje prihajajo iskat," nam je še povedala. "Kar ostane, nosimo v mlekarno. Sedaj ga niti ne smemo. Tudi mi imamo... kvote. Dve leti nismo prodali dovolj kvot. Eno kravo smo morali prodati, ker ni

FOTO DPD

dobro porodila, druga pa ni ostala breja. Letos nam je šlo bolje in smo imeli več mleka. V mlekarno smo že nesli določeno količino in do meseca marca ne smemo več. Našemu teletu, ki je že tako veliko, da bi ne rabilo več mleka, še dajemo mleko..."

V Italiji je vedno bolj zapleteno, jo izzovem. Pritrdi. "Mleko je vedno bolj poceni. Nosimo ga v mlekarno, da ga le ne mečemo proč. Nam se zdi greh ga metati proč! Plačevali so ga že po 42 stotino, sedaj smo prišli na 33! Cena pada. Kako je mogoče? V trgovini stane liter mleka tudi po dva evra..." Vzdihne. "Ne vem, kam bomo prišli!"

Hleve zapirajo, kmetje delajo le še v vinogradih. "V zbirni center Furlanskih mlekararn smo nekdanj iz Ločnika mnogi nosili mleko; bilo nas je, če se ne motim, 38. Danes smo ostali trije ali štiri..." Mleko namreč uvažajo tudi iz tujine. "Da, od vsepovsod. Pomislite samo na Parmalat."

Florjanin mož je imel teto, ki je bila prava mlekarica iz časov, ki jih danes ni več. Pokojne gospe Katerine se spominjam iz otroških let kot žilave in dobre ženske, zagoarele od sonca, ki je skupaj z mlekom razdajala tudi vever nasmeh in kos srca. "Nekdanj na kmetiji ni bilo strojev, delati je bilo treba na roke; zato so družine živele skupaj, da so si pomagale. Mi tožimo, da je danes težko, toda kakšno življenje je imela naša teta Katerina s svojim trikolensnim vozičkom, s katerim je raznašala mleko! Deževalo je, snežilo, po klancu iz Ločnika proti Gorici je drselo, veter ji je odpenjal ruto na glavi... Domov se je vračala vsa premočena, in vendar je imela trdno zdravje. Pozno popoldne je pokosila, kmalu potem pa še povečerjala." Ustavi se in nadaljuje: "Težko je naše delo. Toda neverjetno je, v kakšnih razmerah so delali pred nami."

DD

Šesta številka Pastirčka Zimski čari z norčavim pustom

Na prvi strani februarске številke *Pastirčka* stoji Kurent s trakovi, dolgim jezikom, kravjimi zvonci in ježevko v roki ter nestrpno čaka, da ga pisane barvice kar najlepše pobarvajo, tako da bo čimbolj živahen spremljevalec pesmi. Pust. V njej avtor V. T. Arhar šegavo pripoveduje o lačnem pustu, ki vse pohrusta, a otroci se ga prav nič ne boje, saj si bodo še sami natakili maske in bodo še bolj strašni in divji od njega. Prav to sta že storila medvedka Miki in Kiki, ki vabita najmlajše Pastirčkove prijatelje na pustno rajanje, na katerem že čakajo čarovnik, vila in pajak s krofi in kozarci, ki jih morajo bralci prešteti in vse odeti v žive barve. Pastirček je namreč, po zaslugi svojih zvestih ilustratorjev, vsak mesec tudi bogata pobarvanka, pri kateri se razživijo mali risarji. Tako se bodo najmlajši pomerili v barvah ob dečku, ki razmišlja, kako naj pomaga staršem po Jezusovem zgledu. Pridne deklice pa bodo z barvnimi svinčniki pobarvale malo mami, ki previja punčko. Z mamino pomočjo se bodo lahko tudi lotile cvrtja limonin kifeljev, ki jih za pustni čas ponuja sladkosnedni SuperkuharHari. V rubriki delavnica pa se bodo prsti naučili izdelovati papirnate lam-pijončke.

Zima v februarju kaže svoje ostre zobe in v pesmici Zimska Zlate Volarič grozi drobnim marjetici, a Tanja presadi rožico v topel dom in z njo zapoje pesmico. Mala snežinka Berte Golob se zahvaljuje Bogu za zimski mrz, ker jo bo ohranil do pomladi. Mesec

Februar se v istoimenski pravljici Marize Perat pritožuje, ker je najkrajši v letu, a tudi najimenoitnejši, mu prigovarjajo bratje, ker po njem ljudje štejejo prestopna leta.

Snežaki in zimski motivi so še vedno priljubljene vsebine risbic, ki krasijo osem strani Pastirčkove pošte, v kateri so tudi odmevi na Nevidno ogledalo iz januarске številke. Adventni čas некоč je naslov spisa, s katerim je Sara Komjanc, petošolka OŠ J. Abram iz Pevme, prejela izkaznico Pastirčkovega časnikarja meseca. Čestitamo ji in hkrati želimo, da bi kar največ učencev pazljivo prebralo nasvete Časnikarskega kotička Mihe in Tine o pisanju reportaže in se oglasilo z zapisom.

Da ima Pastirček zelo rad naravo in njene prebivalce, odkrito govori kar pet njegovih tokratnih strani. Kuza pazi predstavlja različne pasme čudovitih konj, Karmen Smodiš pa dopolnjevanje Sirotišnica na robu divjine o afriških živalih in zavetiščih, v katerih človek nudi vsestransko pomoč divjadi. Prispevek O pticah v naših krajih z besedo in risbo opisuje naše male krilate ljubljence.

Ob Svetopisemskem kvizu o težkih boleznih v Jezusovih časih, Svetnikih... in stripu Karmen Špelic o nemarnem vedenju v razredu se bodo bralci zazrli vase in v svoje obnašanje. Knjižna policia svetuje dve knjigi o astronomiji in vesolju. Na zadnji strani pa se Patek v svoji spakedranščini bistro predaja filozofiranju.

Iva Koršič

V Kulturnem centru Lojze Bratuž Krhke papirnate lutke Papilu Gledališča

Papilu Gledališče iz Ankara-na je v soboto, 14. t. m., izoblikovalo šesto predstavo iz otroškega sporeda sedmih pravljicnih igr *Pomeriggi d'inverno* (*Zimski popoldnevi*), ki jih je v letošnjih mrzlih dneh, od decembra do februarja, peto leto pripravilo Deželno središče za animirano gledališče CTA iz Gorice v Kulturnem centru Lojze Bratuž. Maja in Brane Solce, dvojica ki sestavlja Papilu, sta že večkrat nastopila v našem mestu na Puppet festivalu in bila tudi dobrodošla gosta v naših vrtcih. Tokrat se je na odru KCLB predstavil le Brane z igrico brez besed *Carta, sasso, forbici* (Kamen, papir, škarje), ob spremljavi hudomušne glasbe, šumov, ptičjega petja, škrebjanja miške in še česa. V okvirčku pravljicnega odrčka so se pojavljale škarje, ki so iz papirja izrezovale najrazličnejše stvari, od kamna do ust, velikega kljuna,

zvedavih oči, drobne miške, hiške... Papirnate lutke, drobne junaki, porojeni iz Branetove domišljije, ki se z odvzetjem ali dodajanjem neznatnih papirnatih delčkov preobrazajo v vedno nove figure, so bili protagonisti bliskovitih, a domišljeno prikazanih in ljubkopodanih zgodbic, ki jih je prevevala velika ljubezen do malih gledalcev in dobrega pravljicnega sveta, v katerega se otroci še zmeraj radi zatekajo.

Letošnje ponudbo otroških igr bo sklenilo gledališče Teatro del Buratto iz Milana z izborom Andersenovih pravljic *Quello che il vento raccontò* (*To, kar je veter povedal*). Umetniški vodja CTA Roberto Piaggio je z obiskom predstav zelo zadovoljen, saj si je igrice vsakič ogledalo nad dvesto otrok. Med temi so bili tudi slovenski cicibani, tisti, ki radi zahajajo v gledališke dvorane. IK

4. Otroška urica v Feiglovi knjižnici

Gripa in nadležne otroške bolezni so zadržale doma mnogo malčkov, zato se jih je v Feiglovi knjižnici na četrti Otroški urici 16. t. m. zbralo le kakih 35. Ti so živahno spremljali pravljico zgodbo Gregor+Simona, pravzaprav pravi odrski prikaz, ki sta ga uprizorili Vesna Tomsic, prizadevna gledališka navdušenka, in prijazna knjižničarka Luisa Gergolet. Duhovito sta se prelevili v zaljubljeni opici; debelega in močnega Gregorja je posebila Vesna, suho in majhno Simono pa Luisa. Opici sta bili prepričani, da ne bosta ugajali druga drugi, ker sta si bili po zunanjem videzu tako različni. Toda prava ljubezen se ne ozira na take malenkosti in vroča iskrica se je takoj vnela, ko sta končno našli pogum, da sta si razodeli svoja čustva. Ob spoznanju, da sta si po srcu enaki, sta skupaj z otroki in tudi marsikatero mamico zapeli pesmico Mi se imamo radi, ki jo je Vesna spremljala na kitaro. Kot spominček na simpatična zaljubljenca so otroci prejeli lepo rdeče papirnato srcece, prav tako, kot so visela s stropa Mladinske sobe, saj je valentinovo ravnokar minilo. Otroške urice bodo sklenile svoj čarobni krog marca s pravljico Presneto lep dan. Pripovedovala jo bo Majda Zavadlav, ki jo vsi poznamo kot skrbno učiteljico in izvrstno ljubiteljsko igralko, priljubljeno tudi med otroki.

Prvo predavanje SD Sončnica Vzgoja za kulturo jezika

Jezik in kultura gresta z roko v roki. Z jezikom smo ali nismo, bomo ali ne bomo. Te misli so uvedle predavanje profesorice Silve Kastelic, ki je 9. t. m. govorila o vlogi jezika pri oblikovanju identitete mladostnika, o pomenu vzgoje za jezikovno kulturo in sploh o vlogi jezika kot sredstva, v katerem mislimo, čustvujemo, se spoznavamo, izražamo sebe in svojo pripadnost družini, kulturi, narodu.

Razmišljanje je predavateljica zastavila na razvijanju nekaterih temeljnih vidikov.

Jezik je v prvi vrsti sredstvo za ustvarjanje odnosov in komunikacijo. Človek je človek po besedi. Z besedami izražamo svoj miselni svet, svojo osebnost. V jeziku je naša spoznavna zmožnost. Pomembno je se truditi za svoj jezik, ne se širiti v univerzalni govorici, kot je esperanto. Sociolingvistični in psiholingvistični izvedenci to potrjujejo.

Stvariteljska moč besede in poimenovanja daje človeku veličino in dostojanstvo, z njo osmišlja stvari. Z jezikoslovnim ustvarjanjem avtor širi in presega svoj prostor, svoje notranje meje in njegova govorica postaja govorica občeloveškega. Zato gre poklon vsem ustvarjalcem v ožjeslovenskem in zamejskem prostoru, ki vstopajo v ta svet simbolike. Ogroženost, ta naša majhnost, je tudi privilegij za ustvarjanje.

Jezik gradi identiteto posameznika. Je sredstvo za srečanje drugega in eden od temeljev socializacije ter ima pomen za vključevanje posameznika v skupnost. Šola da jeziku priznanje in pripomore k pozitivnemu razvijanju čustvenega odnosa do jezika. Zelo pomembno je, kako se kdo rad uči. Potrebno motivacijo dobi v zgleddih ali, za otroke, prek igre.

Pospešujemo učljivost, učimo se v odnosu in spoznavanju.

Pri vzgoji za kulturo jezika je potrebno načrtovanje. Izkazujemo pozornost na priročnike, izpopolnjevanje, na organiziranost kot celoto. Ob šoli so za gojenje jezika pomembna društva in druge dejavnosti, kot so spremljanje literature, obiskovanje ur pravljič, literarni časopisi, natečaji, preučevanje živega jezika na ogroženih območjih idr. Tudi komuniciranje po internetu je po svoje lahko spodbudno za jezik, čeprav je internetna govorica telegrafska.

Danes se v matični državi spreminja pogled na didaktiko jezika. Veliko več tujcev se uči slovenski jezik. Naš je eden od jezikov, ki bo z odprtimi mejami postal bolj zanimiv tudi za druge. Stroka se zaveda, da je potrebno izhajati iz potreb tujcev in sploh porabnikov in razvijati pozitiven pogled na učenje jezika. V učbenike prihaja v središče raba, ne pa struktura jezika. V slovenski slovnici pa je še precejšen razkorak med normo (pravila so v neki meri neživljenska, neuporabna) in govorjeno/pisano slovenščino.

Predavateljica se je zaustavila pri govorcu in jezikovni zavesti. Govorec naj bi se bil polno sposoben izražati v svojem jeziku, to pa doseže z branjem in pisanjem. Še posebno velika naj bi bila skrb za izražanje pri javnih govorcih. Zamejci se vseh teh vidikov dobro zavedamo. V našem modelu večjezičnosti, je poudarila predavateljica, smo desetletja na preizkušnji in zaradi te naše izkušnje bi imeli veliko povedati za novo sobivanje v Evropi. Da resnično občutimo vprašanje jezika, je pokazala tudi vneta debata, ki je sledila predavanju.

HD

15

ČETREK,
26. FEBRUARJA
2004

Gledališki vrtljak / Predzadnja predstava

Kdo se boji črnega Volka? Mi ne!

Takrat ko se narava počasi prebuja, ko se dnevi daljšajo in prijetni sončni žarki kličejo na prvi daljši sprehod ali na krajši izlet, se sezona Gledališkega vrtljaka počasi nagiba h koncu. V nedeljo, 15. t. m., je bila namreč na vrsti predzadnja igra od skupnih sedem, ki sestavljajo družinski abonma. Tokrat so organizatorji (Radijski oder, SNG Nova Gorica in Slovenska prosveta) povabili v goste ljubljansko skupino Mini teater, ki v svojem repertoarju šteje lutkovne povesti iz zakladnice svetovne in slovenske literature od davnih dni do danes, odrasli publiko

zlički, ki sta jo po zapisu bratov Grimm priredila Jan Grabowski in Nina Skrbinšek. Režijo je podpisal ustanovitelj

obvezno nastopili kozlički (Beka, Rjavko, Čmuh in Keza), mama Koza, pa še soseda racman Ignacij in raca Amalija

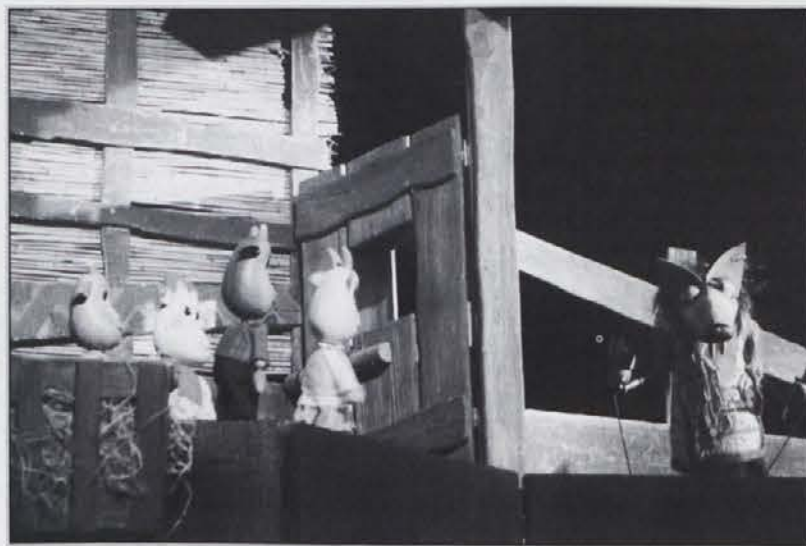

FOTO KROMA

pa ponuja posebne postavitev (*Schneewitchen-After Party* Roberta Walsera, *Noč čisto na robu gozdov* Bernard-Marie Koltesa, *Ko nihče ni imel kaj početi* Toona Tellegena).

V Marijinem domu so igralci in lutkarji Milan Štefe, Tomaž Pipan in Vesna Lubej pričarali pravljico *Volk in ko-*

in direktor Mini teatra Robert Walzl. Likovna zasnova je nastala po zamisli slikarja Danijela Demšarja, lutke je izdelal Jože Zajec, glasbeno kuliso pa je podpisal Peter Kus, skladatelj plesnih in otroških predstav ter nemih filmov in član etno skupine Tolovaj Mataj. V nedeljski predstavi so

ter sicer črni, a nerodni Volk, ki ni bil prav nič podoben svojim strašnim prednikom, in mu zato mu tudi ni uspelo prestrašiti svetoivanskih gledalcev. Obratno, kar norčevali so se iz njega. Kako ne bi ste kdaj slišali za Volka, ki ga je raca povlekla za seboj v ribnik in se je zato prehladil,

med silovitim kihanjem pa nazadnje ostal brez zob? Obiskovalci Marijinega doma prav gotovo ne. Nekaj napetosti je vendarle ustvarila ugrabitve štirih mladičev, ki jih je mrcina stlačila v vrečo, a jih je mama Koza prav kmalu in brez večjih težav rešila, Volka pa pošeno kaznovala. Pri srečnem razpletu sta imela pomembno vlogo tudi račja zakonca Ignacij in Amalija, ki sta dogajanje v lepo urejenem hlevčku in okoli njega ves čas pozorno spremljala in komentirala.

Bele zidove Marijinega doma že od oktobra krasijo pisane risbice, lepljenke in drugi likovni izdelki ustvarjalnih abonentov Gledališkega vrtljaka. 7.

marca, ko bo v ul. Brandesia poletela še zadnja gostja letošnjega Gledališkega vrtljaka *Mala čarovnica, ki ni mogla biti zlobna*, se bo zaključil tudi natečaj *Moj najboljši gledališki junak* z nagrajevanjem najboljših pri-spevkov. AL

Knjižna predstavitev v Tržaški knjigarni Alice Zen in njeni portreti

Založba Mladika je pred kratkim izdala zanimivo fotografsko publikacijo, ki je nastala iz zamisli tržaške umetnice in fotografinke Alice Zen.

Zajetna knjiga je namreč sestavljena iz portretov umetnikov in znanstvenikov, ki živijo in delujejo v Trstu. Med temi je zaslediti veliko predstavnikov italijanskega mestnega življenja, med katerimi pa je tudi kar nekaj slovenskih pesnikov, pisateljev, likovnikov, gledaliških igralcev in zgodovinarjev. Knjigo Alice Zen *Protagonisti. Umetnost in znanost v Trstu* so predstavili prejšnji teden v prostorih Tržaške knjigarne, ki bo gostila tudi fotografske portrete slovenskih osebnosti, ki so v knjižnem projektu zajete. Veliko portretirancev je bilo prisotnih tudi na predstavitvi.

O umetnici je prisotnim spregovoril likovnik Franco Vecchiet, ki je najprej pojasnil izhodiščno točko, iz katere je projekt nastal. Trst je namreč vsekoli znano kot mesto, ki živemu umetniškemu navdihu nudi skromne možnosti. Alice Zen pa je hotela s svojo galerijo portretov pokazati, da je kljub mentalnim ožinam vsekakor v zalivskem

mestu možno zaslediti neki aktivni krog umetnikov in znanstvenikov, ki s svojim delom hrabrijajo tržaško kulturno stvarnost. Portretiranje je vedno zahtevna umetniška zvrst. Zenovi pa je uspelo s črnobelimi fotografijami povezati posamezne like v organsko celoto, pri kateri je vsakega protagonista ujela v njegov svet, prikazala je njegov umetniški status in človeški profil: posameznika je tako značajsko opredelila. Ob vsaki fotografiji je Zenova dodala življenjepis portretiranca in še njegovo krajšo misel ali pa sliko, v primeru, da je fotografirani likovnik. Pomembno je izzvenel komentar ob zaključku predstavitve, ki ga je prisotnim posredoval skladatelj in etnograf Pavle Merku', ki je v knjigi fotografiran z violino v roki, saj "sem resnično vesel, da sem, kljub odklonilnemu značaju našega mesta, ostal prav tu. Trst je navezadnje vedno privilegirana točka, s katere zreti v evropsko kulturo".

IG

Dušan Rogelj PISMO IZ PRESTOLNICE - 20. februarja 2004

TERRA FOLK - SLOVENSKI FENOMEN SVETOVNE GLASBE

Dobro leto je tega, kar sem prvič spremljal koncert glasbene skupine Terra Folk. Obiskal sem ga brez vnaprejšnjih pričakovanj, celo malo sumnjičav zaradi njihovega imena, latinsko-angleške skovanke, ki naj zaobjame glasbo sveta - s poudarkom na ljudski. Resda sem bil slišal, da so več kot dobri, izjemni glasbeniki, a takratni nastop v Cankarjevem domu - v okviru kulturnovzgojnih šolskih ur za starejše osnovnošolce - bi bil izziv tudi za virtuoze ...

Saj vemo, kako je z mladimi, kako ostro se opredeljujejo do glasbe. Nič drugače, kot smo se mi! Do tiste ene vrste glasbe, ki da je edina dobra. V širjavih glasbenih gozdov iščejo in prebirajo, dokler ne najdejo "pravega" drevesa, pevca, skupine, trenda.

Ta je potem "alfa in omega", tega posnemajo v vsem, od frizure in oblačenja, do obnašanja in njegove "filozofije". Tako je bilo pri rocku, kasneje pri panku, tako je danes z rapom, hip-hopom, hausom. Res je drugače pri tistih, ki jih od mladih nog vzgajajo k poslušanju resne, klasične glasbe ali usmerijo v muziciranje, a večina odrasčajočih mladih ljudi se pri glasbi ravna izključujoče. Le ena je prava, vse ostalo imena glasba niti ne zasluži. Kaj šele neka staroveška narodna, "domača" ali celo "goveja" glasba.

A prav to je "Rhodos", glasbeni oder in področje skupine Terra Folk - sistematična "pralnica" številnih glasbenih predsodkov. Globlje spoznanje in hkrati sporočilo njihovega potovanja skozi različne glasbene tradicije in svetovodobesedno poigravanje z njimi - pa je stara modrost: glasba je ena sama.

Samo za primer: prej opisana mladostna zagledanost in enostranskost osupne, ko se uvodni akordi uspešnice Stairway to Heaven (Led Zepelin) skoraj neopazno prelizejo v melodijo Bourreja - dvornega plesa izpred več

stoletij ... Podlaga obeh so isti akordi. Ali - ko se sredi enega romunskih plesov oglasi prepoznavna Bachova melodija, malo kasneje tudi Zdravljica. Ali - ko se v eni sami skladbi, ki se začne z nemško temo, glasbeniki "sprehodijo" k angleški, zatem k francoski in končajo z irsko.

Glasba skupine Terra Folk - naj gre za šolsko uro ali koncert - je torej pouk o celovitosti in vseobsežnosti glasbe, s kulturnega in medkulturnega vidika pa učna ura strpnosti. Nevsiljivi nauk o tem, da drugačnost ni nič drugega kot tisto, česar še nisem spoznal. Zato ne, ker sem še mlad, ali zato, ker je "tisto tuje, drugačno" nekje proč, na drugem koncu sveta in je zato drugačne barve kože, živi po svojih, drugačnih navadah in običajih. Kako bi torej ne pelo in zvenelo drugače?

V ozadju zavračanja posameznih vrst in žanrov glasbe so stereotipi o posameznih narodih in njihovih kulturah. Če nam uspe mladim skozi glasbo približati pomen in dragocnost različnosti, bo med njimi manj tudi nestrpnosti in nasilnosti, ki sta največkrat posledici pomanjkanja razumevanja, razgledanosti, srčne kulture in človeške širine ...

In to je polje, na katerem je za skupino Terra Folk - z roko v roki z vzgojitelji, učitelji, starši... - še veliko, veliko dela.

Od Ljubljane do Genova, Londona, Edinburga in Dublin...

Širše občinstvo je skupino Terra Folk spoznalo na otvoritveni slovesnosti mednarodne likovne prireditve Manifesta 2000 v Ljubljani. Odtlej so imeli številne samostojne koncerte po Sloveniji in v tujini (Avstriji, Italiji, Nemčiji, Veliki Britaniji), v lanskem letu več kot 150. Zelo odmevna sta bila njihova dva nastopa na poletnem festivalu v Edinburgu.

Skupino Terra Folk je na svetovno glasbeno sceno "izstrelila" nagrada britanskega radija BBC 3. Poslušalci te radijske postaje so jih v konkurenci 70 nominiranih skupin in izvajalcev iz vsega sveta z glasovanjem izbrali za najboljše izvajalce t. i. svetovne glasbe (World music). Po tej

nagradi se skupina skoraj ne more odzvati vsem povabilom na nastope in gostovanja, med drugim tudi v ZDA in Avstralijo.

Skupina Terra Folk je 20. februarja zaključila uspešno gostovanje v Angliji in na Irskem. V štirinajstih dneh so odigrali devet koncertov, od katerih jih je bila večina razprodanih. Med drugim so igrali tudi v uglednih londonskih dvoranah Bloomsbury (550 sedežev) in Sheperd's Bush Empire (800 sedežev).

Njihovi glasbi lahko prisluhnete na dveh ploščah. Leta 2001 je izšel CD Terra Folk Live, leto kasneje pa CD Pulover ljubezni (Jumper of Love - založba Music Net). Na obeh so posnetki njihovih nastopov "v živo".

Skupina bo aprila gostovala v Berlinu, Beogradu in Sarajevu, maja pa ponovno v Angliji in na Irskem - tokrat v okviru kulturnih prireditev ob vstopu Slovenije v EU. Za to priložnost napovedujejo svoj novi CD; predstaviti ga nameravajo v petih evropskih državah.

Spletna stran: www.terrafolk.org

Skupino Terra Folk sestavljajo: Boštjan Gombač (klarinet, piščali, glas), Bojan Cvetežnik (violina), Danijel Černe (akustična kitara), Žiga Golob (bas); slednjega pogosto zamenja Joško Sečnik (basovska kitara, glas).

Vsi so uveljavljeni glasbeniki, ki izhajajo iz različnih glasbenih stilov, iz klasične, jazzovskih voda ali iz progresivnega rocka. Skupina jim je velika ljubezen do tradicionalne ljudske oz. etno glasbe iz različnih delov sveta, pa tudi želja po spontanosti nastopa in improvizaciji. Njihove nastope mnogi označujejo za glasbeni "teater"; zato so jih predlani med drugim povabili tudi na Festival Circumnavigando v Genovi (srečanje kabaretistov glasbenih umetnikov in klovnov).

Repertoar skupine obsega obdelave slovenskih, irskih, židovskih, ruskih, ciganskih, istrskih, balkanskih in številnih drugih motivov, kot tudi predelave znanih popularnih skladb v njihovem samosvojem načinu. V tem slogu ustvarjajo tudi svoje avtorske skladbe.

S 3. STRANI

Domovina mi je ves svet...

O glasbi in gledališču pa ne vem, kaj bi rekel z nekaj besedami. Izbire je v Londonu ogromno in izredno kvalitetne. Poleg repertoarja klasičnega je tu še odlična priložnost, da spoznaš, kaj nastaja novega v glasbi. In to priložnost sem preko let izbral ter odkril med živečimi glasbeniki take, ki so me prepričali in nekateri navdušili z novo glasbeno govorico. O gledaliških predstavah pa samo to: v teh letih sem odkrival Shakespearov genij, nepreklicno moderen, zmogel vzbuja vedno nova presenečenja in obenem tradicionalen kot človeška narava. Potrebna je precejšnja večina angleškega jezika, da si odpreš vrata v to galerijo človeških značajev in usod, ki ostajajo pre-

senetljivo sporočilna. Ne poznam podobnega primera v svetovni literaturi. Shakespeare mi je kot neizčrpna zakladnica.

Že od nekdaj so ti poti v gore veliko pomenile. Katerih alpskih vrhov se najraje spominjaš?

Vseh in vsakega. Gore so kot človeški obrazi, ki te vabijo, da jih prepoznaš, obiščeš, sprejmeš vase in zaživiš z njimi. Jaz jih doživljam kot osebna srečanja, ki so težko posredovana drugim. Razumem molk gornikov, ki se vračajo iz objema gora in so na vprašanja časnikarjev izredno redkobesedni. V njihovem objemu pa se lahko dogajajo veličastne in tragične stvari. Meni so postregle kar z nekaj presenečenji. Na primer to, ki se je odigralo na višini okoli 4000 m. Sveže zapadli sneg v aprilu nam

je začel delati težave na precej izpostavljeni točki Haute Route, ki vodi iz Chamonixa do Zermatta. Na zavoju se pogrezam v visoki sneg in padem. Odklopka na desni smučki ne deluje in desna noga je upognjena. Vse je jasno - zlom. Prijatelj se spusti do kočice in kliče helikopter. Po dveh urah me naložijo v visečo mrežo, pritrjeno pod helikopter, in me spustijo na streho bolnice v Vispu. Med polurnim poletom občudujem izreden pogled na verigo zahodnih Alp, ki se kopljejo v zlati luči zahajajočega sonca. Naložen na bolniški voziček sem brez odlašanja pripeljan v operacijsko sobo, kjer je vse pripravljeno za takojšnji kirurški poseg. V London se vrnem z istim letom, kot je bil načrtovan za bolj normalen zaključek zimske sezone.

Lansko jesen si se odpravil v daljni Nepal in se povzpel na Himalajo. Ker je postal ta zanimivi intervju predolg za prostorske zmogljivosti našega tednika, ti predlagam, da bi odgovor na to vprašanje in na naslednje v zvezi z budizmom izšel kot članek v prihodnji številki Novega glasa. Pogostoma se vračaš v domače kraje. Vem, da slediš dogajanju v zamejstvu in v Sloveniji. Narocen si na Novi glas, Mladiko in Družino, bereš pa še veliko drugega. Ko si doma, ne obiskuješ samo sorodnikov in prijateljev, ampak

tudi razne prireditve in kulturna srečanja, kolikor ti je mogoče. Zanimajo te knjižne novosti, razstave itd. Kaj ti pomeni dom in kaj domovina?

V vsakem obdobju svojega življenja sem se vračal z veseljem 'domov'. Vsak človek potrebuje dom in brez doma se ne da normalno živeti. Dom ti govori z zvoki, ki niso slišni nikjer drugje. Zato se vračam, in to ne samo sedaj, ko je Slovenija postala samostojna, ampak tudi ko je bila še del SFRJ-je. Doma ne more spodrinuti ali nadomestiti nobena ideologija. Seveda je tak dom obložen s policami kulture, ki jo naravno vsrkavaš vase kot kakršnokoli drugo vrednoto, ki se hrani v domu.

Domovina pa mi je ves svet, kot ga je Bog ustvaril in izročil v varstvo nam vsem. Danes vi-

dim ljubezen do domovine kot ljubezen do vsega sveta in vseh njegovih prebivalcev.

Ker se naglo bliža 1. maj 2004, je skoraj obvezno vprašanje: kaj misliš o vstopu matične domovine v Evropsko unijo?

Tega dogodka se veselim. Upam, da bo vstop pripomoget k duhovni in moralni rasti vseh Slovencev ter nam še bolj utrdil zavest o vrednotah, ki jih hrani naš 'dom'.

Ta intervju bo našim bralcem približal premalo znani lik goriškega rojaka, njegovo bogato življenje in duhovni svet.

Prijatelju se iskreno zahvaljujem in mu želim še veliko globokih doživetij in uspešnega dela.

Aktualno razmišljanje Slovenščina - naš jezik - še vedno vrednota? (3)

In naši priimki?

V jezik spadajo tudi naši priimki, ki nas takoj, pri vsakem srečanju s tujci, zaznamujejo kot Slovence, ko se predstavljamo. A (pre)velikokrat pri nas še vedno slišimo in bremo grobo poitalijančene oblike: Raseni, Cralli, Devetti, Dorini, Marassi itd. Dovolj, da preletiš goriške ali tržaške strani telefonskega imenika, in že so tam. V času fašizma, vemo, so mnoge nasilno ali kar sistematično potujčili. Hvala Bogu, tisti grozni raznarodovalni časi so daleč za nami, v prejšnjem stoletju, posledice pa še vedno obstajajo. Tudi take, ki bi jih lahko po-

gumno, z dobro voljo in ponosom mogli odpraviti. Imamo namreč zakone in vse pravice, da svoje priimke "pripelejemo" spet v prvotno našo obliko, tako rekoč v objem naše slovenske identitete. Zato ne razumem, zakaj se zamejski rojaki ne poslužijo teh možnosti, ampak še vedno "trpijo" svoje pokvečene priimke.

Tudi način pridobitve prvotnega naziva je poenostavljen: nikakor menda ni treba (več) k odvetniku ali iskati sodnega postopka. Velikokrat zadostuje obisk na domačem občinskem anagrafskem uradu, da se zadeva uredi. In z dobro voljo se počasi menja pra-

vilna oblika priimka na vseh dokumentih in za vse družinske člane.

A za naš primer ni bilo tako. Od nekdaj me je motilo, da se je naš družinski priimek pisal na vse različne načine, le v pravilni slovenski obliki ne. In ko sem zahtevala, da mi pišejo končno strešico, so mi uradniki navadno rekli: "V uradni obliki je nimate!" Postalo mi je dovolj takih "slepomišenj" nekega poletja, ko sem šla živeti na svoje in sem se pač odselila iz domačega "gnezda". Treba je bilo menjati naslov bivališča na vseh dokumentih. Odločila sem se: uredila bom, da se bo naš priimek pisal po slovensko, kakršnega imajo vsi sorodniki v Sloveniji. Teklo je leto 1985. Domači so se strinjali s to odločitvijo. Za naš primer ni bilo nobene odločbe o spremem-

bi; šlo je le za zgrešeno napačno pisavo, ki se je v italijanskem okolju uveljavila. Na domačem anagrafskem uradu v Števerjanu sem dobila vse napotke, razumevanje, podporo in strokovnost pri uslužbencu g. Vladimiru. In bitka za nekako "staro pravdo" je stekla! Najprej očetov krstni list iz Medane, pa še z matičnega urada na Dobrovem. Nato enakega na goriškem škofijskem uradu. Vse je bilo treba pod zaprisego prevesti in nasloviti sedem prošenj s priloženimi dokumenti na sodnijo v Gorici. Seveda sem vse preverjala s pomočjo omenjenega g. Vladimira, da je bil postopek in pač vse pravilno. Prošnje so bile za očeta in njegovih šest otrok, torej sedem. Delo je bilo kar zamudno, saj se je v kakem uradu kaj zapletlo ali je bil odgovorni bo-

lan, na dopustu in je vse zastalo. Končno sem z veliko mero zadoščenja oddala prošnje in vso dokumentacijo na pristojen sodnijski urad septembra 1985. V naslednjih mesecih sem hodila občasno spraševati, ali se je zadeva kaj premaknila. Odgovorna uradnica me ni nič kaj prijazno sprejemala in takoj mi je postalo jasno, da Slovincem ni naklonjena, - obratno - in je našo zadevo kam založila. Tako sem leta hodila spraševati, a zaman. Vedno se je našel kak izgovor. Končno pa je "prijazna" gospa odšla v "zasluženi" pokoj; srečala sem kompetentnega višjega uslužbenca (ki je med drugim kandidiral na desničarski občinski listi), ki je zadevo odločno vzel v roke in jo rešil v objavljenem času. Tako smo marca 1988 dobili sodnijski odlok, da se

priimek Srebrnic popravi v prvotno pravilno obliko Srebrnič. Sledile so seveda zamudne procedure za popravke na vseh mogočih dokumentih. Precej tekanja je bilo, zamude časa, poti in razlaganja neukim, a splašalo se je. Hitro sem se navadila, da svoj priimek razločno črkujem italijanskim uslužbencem, ker ga pač ne znajo napisati in bi vrivali kak nepotreben e med soglasnike -brn-, a ni težav. Če ne gre, pa je pri roki osebna (žal samo italijanska) izkaznica. Ko sem ponosno držala v rokah odločbo, s katero smo ponovno dobili naš priimek, sem pogledala v nebo in veselo pomežiknila očetu Mihi, tudi zavednemu Slovincu. Gotovo se je smehljaj izpod košatih brkov dol iz nebes... Od zadovoljstva!

/dalje
Tereza Srebrnič